Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Jensen, Johannes V.; Johannes V. Jensen.
Titel | Title:	Himmerlandsfolk : Historier
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Det Nordiske Forlag, 1898
Fysiske størrelse | Physical extent:	161 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57,- 175,- 8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130009870777

JOHANNES V. JENSEN

HIMMERLANDSFOLK

JOHANNES V. JENSEN

HIMMERLANDSFOLK

HISTORIER

KJØBENHAVN
DET NORDISKE FORLAG
BOGFORLAGET: ERNST BOJESEN
MDCCCXCVIII

Oplag: 1200 Eksemplarer.

F. Petersens Bogtrykkeri (Egmont H. Petersen), Kjøbenhavn.

OKTOBERNAT

Der var tre Gæster i Skænkestuen, det var i en Kro oppe ved Aalborgvejen i Himmerland for mange Aar siden. Klokken var ti om Aftenen. Skænkestuen var saa uhjemlig, Døren stod aaben til Mørket. De tre Mænd gjorde megen Larm, raabte op med stærke vejrrustne Stemmer og lod Kruslaagene klapre. Svære skæggede Karle var de med lange Skaftestøvler paa, Stødkaarder og Dolke. Krigsfolk lod sig hverve den Gang og blev kaldt Landsknægte.

Disse tre skulde til Aalborg, hvor den Høvedsmand var, som de havde taget paa Haanden af. De havde allerede gaaet langt, skulde gaa fremdeles hele Natten, derfor hvilede de i Kroen og drak Øl. Rimeligvis Brunsvigermumme. De to var gamle Svende med skimlet Skæg, men den tredie var ung, krushaaret og ikke før over Maven. Hans Stemme var klarere end de andres, han lo mere. Det kunde ogsaa høres paa hans Eder, at han var et ungt Blod, han bandte overdaadigt og rigt, var ikke som de andre falden tilbage paa en enkelt, stereotyp Gudsbespottelse.

Det Landsknægtene talte om med saa stor Larm, var uhøvisk, deraf kom deres Ivrighed, og derfor edede den unge Landsknægt saa blomstrende frodigt.

Men at Samtalen var uhøvisk vil sige, at den drejede sig om Kvinder, i de Dage var det nemlig ikke anderledes end nu.

Den unge Landsknægt gjorde sig til af nydt Gunst og omvandt forskellige blege Minder med friske Kranse af Lovord, indvirkede med Vemods Silkebaand og sat med fordringsfulde Tungesmæk. De to gamle sad paa Bordkanten og tilkendegav deres Skepsis ved indre fed Latter.

Men medens de raabte højest, kom Værten ind og bad dem ærbødigt om at dæmpe Røsterne. Uden Fortrydelse — men han havde et Barn, der var sygt og ikke vel taalte det.

Han bad i al Sagtmodighed, saa at Gæsterne ikke fortørnedes.

— Hvad skader hans Barn? spurgte en af Landsknægtene lavere.

Kromanden forklarede — med Ihukommelse af Skriften — at det nok var den faldende Syge.

— Av! sagde den unge Landsknægt. Han slog Knips og drejede sig paa Hælen.

De talte sagtere Resten af Tiden. Men henved elleve brød de op, betalte deres Fortæring og fortsatte Marschen. Da de kom ud, var Regnen hørt op, og Maanen skinnede paa den vaade, opblødte Vej.

Den unge Landsknægt gik sidst, og da han kom forbi et af Vinduerne i det lave Hus, saa han, at der var Lys indenfor. En Dør blev aabnet, og Kromanden traadte ind med et Lys i Haanden. Værelset var lille, og i en Seng laa der et Væsen, han saa et aflangt blegt Ansigt med mørkt Haar om to mørke Øjne — et kummerligt Smule Pigeansigt. Saa var han forbi Vinduet.

Han tænkte, at det vel var den syge, og saa skyndte han sig efter de to andre. —

Værten var Enkemand og havde denne ene Datter. Lis-

beth hed hun. Men hun var syg og skral og havde været det siden Foraaret. Der havde aldrig været nogen Trivsel ved hende, nu var hun seksten Aar og blev vel næppe ældre.

Da Faderen havde set til hende, satte han Slaa og Rigle for Dørene og gik i Seng.

Der blev aldeles stille i Huset og udenom, det laa afsides ved den øde Landevej.

Lisbeth hørte ikke andet end Vinden nu. Den havde fundet sig en eller anden Sprække i Huset at synge og pibe i, det blev den langsommeligt ved med. Den steg længe lidt efter lidt og blev til en tynd, syngende Klage, sank saa hen og smaapylrede for sig selv alene, rejste sig igen og naaede med et utaalmodigt Rusk sin ensomme Jammers Højdepunkt, faldt igen — trøstesløst. Vinden svøbte med Halmen, der stak ud af Møntørvene oppe paa Tagryggen, og trykkede af og til blødt paa Ruderne. Fra Tagskægget dryppede Regndraaber med lange Mellemrum ensomt ned paa Stenene. —

Lisbeth laa og tænkte paa det store forvovne Ansigt, hun havde set udenfor Ruden. Hun var bleven saa bange . . .

Det var vel en af dem, der havde støjet ude i Skænkestuen. Nu gik de ude paa Landevejen i Nattens Mørke og var allerede langt borte. De skulde nok i Krigen.

Lisbeth rejste sig stille, bøjede sig frem og saa ud. Mørke Skyer drev om Maanen, der skinnede paa den vaade Vej. Langt henne kunde hun ikke mere se Jorden for Mørke. Der saa' koldt og trist ud i den klare Maanenat; det var ligesom hun kunde se Vinden fare over den vaade Jord, fordi hun saa', at Skyerne drev.

Lisbeth faldt mat tilbage.

Medens Nattens Tomhed var omkring hende, og Tiden kun fyldtes af øde, ynkelig Blæstpiben i utætte Døre, gik der Tanker gennem hendes Hoved som Græsspirer i goldt

Sand — som Bobler, der triller op fra Munden af en spæd Kattekilling, naar den hjælpeløst kavtende synker. Lidt havde hun hørt nu og da, noget havde Naboens Grete vidst, andet havde hun opsnappet i Skænkestuen.

Hun tænkte derunder paa den store Soldat, hvis Ansigt hun havde set, og hendes Sjæl skød som en svag Lilje, der er bleggrøn i Stedet for hvid.

Lisbeth laa stille og lysvaagen, saa ud i Natten, aandede uhørligt.

Blæsten peb bestandig, hun hørte ingen Ting for sine ufuldkomne, bange Drømme.

Da det var bleven langt ud paa Natten, rejste Lisbeth sig lydløst og forsigtig paa den ene Arm. Hun lyttede længe, men da al Ting var dødsstille, lagde hun sig tilbage igen, strøg nølende Dynen til Side og laa lidt der i det svage Maaneskin, mager og udtæret — som en dæmpetskinnende hvid Rosenblomst, der halvudfoldet visner og bøjer sig mod Støvet.

Hun kom til at hoste, krøb ned under Dynen igen og laa atter stille og stirrede ud, indtil Maanen var borte, og Skyerne begyndte at graane mod den gryende Dag. —

— — —

Men de tre Landsknægte var i hurtig Marsch gaaet videre ad Landevejen mod Nord.

De kom over Vadestedet tæt nordenfor og pjaskede velbehageligt i deres gode Støvler over det lave Vand. Saa kom de ned i Dalen og op over Bakken og gik videre.

Da de var en Mils Vej fra Kroen, geraadede de i Strid over et eller andet, der er af Vigtighed for en Landsknægt; det var en af de gamle og saa den unge, hvis Navn var Jørgen.

De mundhuggedes bravt og svor, saa at Svovl og Forgift

lyste dem ud af Halsen. Tilsidst trak de blank og anfaldt hinanden.

Ude i Lyngen ved Siden af Vejen fægtede de, og den tredie Landsknægt saa til.

Jørgen var forbitret og bestemt paa at dræbe Modstanderen. Det var med en Følelse af noget grænseløst urimeligt og naturstridigt, at han i et pludseligt Nu vidste sig udækket, saa' den onde Klingespids — han tænkte sig lynsnart og med al sin Vilje Muligheden af Naade — og i dette Nu følte han Spidsen hurtig gaa gennem Tøjet, Stikket, den isnende Skæren og en smærtelig Vaande dybt ud i Ryggen. Først nu kom det, han vilde — at bøje sig til Siden; i det samme svandt Kraften af hans Ben, og han faldt. Men da den anden trak Klingen ud, krummede han sig sammen med et kort Skrig.

Saa gik de to deres Vej videre mod Nord og lod ham ligge med et dødeligt Stiksaar gennem Lungen.

Jørgen fattede ingen Ting, fordi han saadan i et Sekund skulde forsone sig med den fjerneste og umuligste af alle Tanker. Men da han endelig blev klar over det, følte han sig totalt forandret, ligesom omskabt. Hurtig lettede han sig — Smærten var ulidelig — han skød det hele fra sig og stirrede efter de to Skikkelser, der svandt jævnt i Mørket. Han fyldtes helt af maabende Vantro:

Gik de fra ham! Ja, uden at vende sig, Jørgen blev helt blindet af rasende Had og Harme.

Han lod sig falde tilbage i Lyngen, trængte sig sammen om Smærten, der bed og huggede i Kroppen, og da han atter lettede paa sig, mærkede han, at Tøjet slap fra hans Skind; det havde klæbet dertil. Tak! han var blodig over det hele, det løb nok saa lystig ud i Lyngen ogsaa. Han vilde knappe Tøjet op — men Armene var stive som af

Kulde — da blev han afsindig af Skræk, saa' sig om i Mørket, kunde ikke tro det.

Han laa ved Foden af en lille Høj, det blev ham med ét om at gøre at komme op til Toppen. Krybende og kravlende naaede han derop og blev undervejs aldeles ydmyg, saa kraftesløs var han. Da han sank om deroppe, gav han Pokker i det altsammen. Han laa ganske stille paa Ryggen, kunde ligesom liste sig uden om den gruelige Pine i Brystet og føle, hvor velgørende og godt hans trætte Ben hvilede.

Nu han laa saa stille, begyndte han at tænke over Tingene.

Han hørte Vinden, der kom strygende over Lyngtoppene, vippede en Kende med de stive Kviste og stribedes af dem til en dæmpet Hvisken og Puslen. Skyerne drev forbi Maanen, det var som det plejede at være. Men i Jesu Navn! nu var det ramme Alvor, han skulde af med Livet. Et Øjeblik voksede han op i en eneste jamrende Anklage. Saa tænkte han fornuftigt igen, ivrigt, skyndsomt, det gjaldt om at faa Rede paa en hel Mængde. Men i Hastværket snublede al Ting over hinanden, smaa Tanker og Minder fløj til i ilter Forfjamskelse. Et Krampesæt i Brystet jog alt ud — han vaandede sig halvhøjt.

— Netop her skulde det være forbi, saa var alt det andet jo ingen Nytte til, syntes han. Nej, hele hans Liv var for ingen Ting at regne mod den Stund, da han laa her og i al Evighed hørte Vinden suse let hen over Lyngen og puste og sukke.

Der nede i Rendsborg stod han og drak et Glas Vin, saa faldt Hatten bag af ham, og Kridtpiben gik i Stykker — i Værtshuset den Gang — hvad skulde det til? Hvorfor havde han gjort sig saa stor Umage med den Vaabensmed i Lü-

beck? Og hvorfor havde han plejet sit Skæg og hver Dag længtes efter at det skulde blive længere? Hvorfor var der Blod i ham, naar det nu skulde rende ud? Jørgen følte et Øjeblik lun Lattermildhed, som om han havde narret nogen, der havde gjort en hel Del ud af det for ham — rigtig taget dem ved Næsen. Men derved kom Jørgen i Tanker om Gud og gav sig til at hviske og bede til ham.

Vinden kom forbi, bar hans Hvisken et Par Fod, tvandt den sammen med Lyngsus og Nattelyd, spredte det hele og fo'r videre.

Dér døde Landsknægten Jørgen i Ensomheden, Maanen skinnede paa et hvidt, stivnet Ansigt, smilede rundt til et Udtryk af ubesvarede Angstraab, Forladthed og Ynk.

Jørgen laa stille paa Ryggen, i lidt Afstand kunde han ligne en aflang graa Sten. Lyngen dækkede ham halvt, de stride Toppe nikkede og vippede. Skyerne drev mørke og gustenrandede over Maanen af og til. Landet var øde og lidet beboet, det strakte sig i flade, møjsommelige Rundinger, beklædte med Lyng.

Vinden strøg over det hele paa sin lange medløse Vandring. Den nuslede ved Lyngtoppene, pillede lidt ved Landsknægtens Haar og fo'r saa videre for et eller andet Sted at finde sig en Dørsprække til at synge og pibe i.

TRE OG TREDIVE AAR

Pludselig kan Musiken tie, Strengenes hidsige Hvin forstumme . . . og en bliver staaende midt paa Gulvet med Sved paa Panden. I en støvet, fejende Festsal raver alle tavse mod Væggene, fordi en Spøgelserædsel sneg sig ind ad de aabne Vinduer fra Mørkets Stumhed derude. En kan blive staaende alene paa Gulvet sanseløs og svimmel af Dans og Glæde, medens Krampe tager fast om alles Hjærter. Men saa er der maaske en, der river Dødens Maske af og slaar op med Haanden: Spil Mand! Fil paa din Fedel, jeg vil forglemme og danse i svimle Krese med hende, min Brud! — —

I en Gaard levede der en gammel Kone i tyve Aar, og i den Tid forandrede hun sig ikke. Hun var der i Gaarden som et Inventar, man sagde I til hende og omgikkes hende varsomt, hun havde taget Skade paa Forstanden. Der er et Udtryk mellem Bønderne — de siger om en, der er bleven underlig, at han har »set for meget«; det sagde man ogsaa om gamle Kirsten. — —

Det var en maaneløs Jævndøgnsnat for mange Tider siden. Mørket var tæt og fuldkomment, det fyldte Luften over Vejene og de tomme Afstande. Spredt langt fra hverandre laa enlige røde Lys, uden Straaler, fra et og andet Talglys

i en lavloftet Stue. En Mand gik gennem Mørket efter tre tæt ved hinanden siddende roligt skinnende Lys, han var selv som en vandrende Funke, han bar en Staldlygte i Haanden for at finde Stien over Marken.

Lygten lyste et Par Alen hen, i Lysskæret skridtede det nederste af to Ben skiftevis og kastede Skygger skraat bag ud, Resten af Manden var skjult i Mulmets bløde Stof. Naar Lygten drejede sig lidt, vendte ogsaa de tre Lyskegler fra dens Ruder sig; medens Manden gik, gled et synligt Stykke af Stiens Grønsværkant ind fra Mørket og ud igen. En Gang faldt Lyset ind i en Harve, som stod i Brakmarken ved Skellet sat op som en Tagryg — om Roden af hver Tand sad en Dusk hvide Græssener. Manden gik op over Agrene; det var som en rund Lysplet, der usikkert flyttede sig frem over Jordfladen.

Da han naaede op over Bakken, forsvandt de tre Ledestjerner; Stien drejede. Den førte i Bue, Lygtelyset faldt paa et Havedige — ud over rødbrunt, tykt Møddingevand, flakkede op ad en Udhusmur af Kampesten med hvide Kalkaarer imellem. Vandreren bøjede om Hjørnet — der stod Lyset ud fra Ruderne som tre Hulveje med Vægge af Mørkets dybe Masse, langt hen kunde den knoldede Mark skelnes paa Bunden.

Hej didula! — der lød Violinspil og Støvledundren indenfor. Manden gik langs Stenbroen; før han naaede Døren, blev den slaaet op, og flere Stemmer hilsede ham fornøjet.

— Der har vi Smedesvenden! Kom indentil!

Der var Legestue hos Thøgers. De unge stod selv derfor, Thøger lagde kun Storstuen til. De dansede og muntrede sig i de lange Aftener nu, da Høsten og Efteraarsarbejdet var fra Haanden. Nogle af Pigerne var i nymodens Sirtses Kjoler.

Ved Døren stod Bitte-Stine fra Fattighuset med en stor Hankekurv paa Armen, den indeholdt Hvedekager med Korender i. Af og til satte hun Kurven ned og gik udenfor og drak af en Pægleflaske; hun var allerede stille fuld.

Karlene havde skudt sammen til Kaffe, Thøgers Kirsten anrettede den. Man pustede ud og nød Forfriskningerne.

Kirsten sang saa godt, Pigerne bad hende indstændigt. Men hun vilde ikke. Karlene nødte hende ogsaa, hun tviede sig urolig paa Bænken.

— Syng nu, bitte Kirsten! sagde Smed-Anders mildt. Pigerne for sammen i en Klump og tittede fnisende omkring.

Kirsten bøjede Hovedet.

Der blev helt stille, Hvedekagerne forsvandt stykkevis under den forventningsfulde Pavse.

Saa rejste Kirsten Hovedet, strejfede hurtigt Anders med Øjnene og lagde Hænderne i Skødet.

Hun saa ret ud for sig og sang langsomt:

Som Stjernerne paa Himlen
de parres Par ved Par,
saa skulde baade du og jeg
ha' fulgtes paa den samme Vej;
men du, du vilde ej.

Kan du huske, hvad du loved' mig,
den Gang vi stod paa Strand?
du loved, du vilde elske mig;
men du vilde bare narre mig,
det maa jeg tro om dig.

Nu er jeg som det vilde Faar,
der ud paa Marken gaar.
Og jeg har hverken Fa'r eller Mo'r
eller nogen som helst paa denne Jord,
der kan trøste mig med et Ord.

Efter Sangen blev der lang og forlegen Tavshed. Lysene uttede i Vægstagerne og fyldte det nøgne Rum med uroligt Halvlys. Bitte-Stine stod med Hænderne oppe under Forklædet og græd et Par Fuseltaarer.

Kirsten sang en Vise mere, og saa spillede Kræmmer-Jakob til Hopsa igen.

Anders dansede næsten hele Tiden med Kirsten, i Pavserne maatte han høre for det af de andre Karle. Han smilede roligt. Kom han til at se op, da mødte han Kirstens gode Øjne tværs over Stuen.

Det var noget enhver vidste, at de to var Kærestefolk. Thøger var nok Gaardmand, men han sad smaat i det med mange Børn. Smed-Anders hverken drak eller gjorde nogen Uret, hans Haandværk faldt indenfor kuldlyst Bondetiltag. Det var i sin Orden, at han skulde have den smukke Kirsten. Han kunde ikke ret længe ad Gangen undvære at se paa hende.

Dansen gik, der var mange andre, to og to, som helst vilde være hinanden nær. Glæden lyste over dem. Mathis, der havde været i Købstaden — han handlede med Lam — dansede avet om og huggede Sinkerne i Gulvet ved Slutningen af Melodiens Repetitioner. Nogle ældre Folk sad og saa til paa Bænkene.

Det var nær Midnat, alle var hede i Hovedet, de brede Vesterygge dampede som Enge. Dansen blev jo længere jo lystigere.

Kirsten kom ind og strittede Vand paa Gulvet, en muggen Kattelugt rejste sig fra det vaade Støv.

Puh! som det var varmt — Mathis slog Vinduerne op.

— Og lad os saa faa »den røde Lue«, raabte han hæst til Spillemanden. Det var en Turdans, hvori alle deltog. Efter den dansede de »Firkanten«, ogsaa en Turdans, men i

hastigere, aandeløs Takt. To Hold deltog og hvirvlede rundt med bedøvede Øjne — Hænder slap og greb, Skørter stod sejlende ud i Luften . . .

Men da var det, at Kræmmer-Jakob brat holdt inde med Musiken, og da de saa op til ham, sad han med Violinen under Hagen og stirrede vist hen mod Vinduerne . . .

Rædselen greb dem i Struben allesammen, de flygtede fra Gulvet.

Kun Mathis blev staaende der alene — som stivnet i et Spring.

Der blev aldeles dødsstille.

— I Jesu Navn! lød Bitte-Stines Røst højt og skælvende gennem Stuen.

— Pigerne røg sammen i en Krog. Saa gik Smed-Anders hen og lukkede Vinduerne et for et, han saa fast ud i det fløjlssorte, stille Mørke. Da han havde klemt den sidste Haspe paa, vendte han sig.

— Det var jo ingen Ting, sagde han, spil, Kræmmer-Jakob! Hvad blev du ræd for? Kom Kirsten! Anders aabnede sin Favn, og Kirsten gik derind i til ham. Jakob spillede op og trippede Takt med Støvlespidsen.

Alle saa undskyldende paa hverandre og pustede. Men Dansen gik herefter endnu gladere og lettere end før. Latteren befriedes og klang.

De holdt ved, til Ruderne blev graa. Saa spredtes de to og to ud over Stier og Biveje. Pigerne skulde hjem og malke. — —

Om Foraaret byggede Anders Hus og Smedie, og i Juni Maaned blev han og Kirsten viede.

Det var en Dag med grøn Jord og skyløs Sommerhimmel, da Bryllupsvognene kom i rullende Tog op over den lyse Landevej. Hestene førte sig vældigt, Støvet lettede og blev

staaende over Grøftekanten. I den forreste Vogn sad Kræmmer-Jakob ved Siden af Kusken og spillede Køremarschen, han gabede over Klarinetten og skiftede med Fingrene paa Hullerne. Den Brudemarsch blev altid spillet, de forgangne Tiders Gilder og Fester gik op med den.

— Dædædæ, dædædæ, dædædædæ . . . klang Trætonerne.

Musik var sjælden paa den fattige Egn. Solen skinnede langt ud over Marken, i fjærne Gaardsled kom der nogen frem for at lytte.

Vognene rullede, en efter en kom op over Bakken, der var mange. De holdt udenfor den kalkede Kirke. Et hvidt Slør løftedes af Sommerluftningen. Smaabørn kravlede paa Stendiget om Kirkegaarden.

Og saa rullede de tilbage igen i Række ned over Vejen. Solen glinsede paa Vadmel med sort, blank Luv, Kræmmer-Jakob sad tilbagelænet i Agestolen og gabede over Mundstykket. En Fest drog forbi, en Fryd lo ud over det nøjsomme Land.

Bitte-Stine stod ved Grøften og tindrede med de smaa, røde Øjne, og da den sidste Vogn var forbi, tog hun en gammel Tøffel frem bag sit Skørt og kastede efter den, for at de unge Folk kunde faa Lykke.

— I de første Aar stred Anders og Kirsten bittert for Udkommet, de skyldte alting paa Huset.

Anders hamrede og klinkede fra Morgen til Aften, gjorde Træskosøm og lappede paa Stueure. Desuden dyrkede han Jordstykket.

Bønderne kommer saa tit med et Værktøj og snakker godt, Anders gjorde dem den Villighed og saa langt efter dem.

De fik tre Børn, to Piger og en Dreng, Kirsten kunde

ikke hjælpe meget til, saa længe de var smaa. Men efter en halv Snes Aars Forløb var Gælden betalt, og Anders fik Mon til at købe Faar og Ko efterhaands. Den store, ludende Mand var benmager, han talte kun lidt.

Der kom jævne Tider for de to, Kirsten blev fyldig, hun var hvid og rød endnu som en Pige. Børnene blev konfirmerede, de to var ude at tjene.

Da Sørine, den ældste Datter, var hen ad tyve, blev Anders hugormeslaaet en Gang, han læssede Lyng. Tommelfingeren kom sig aldrig siden, og de andre Fingre blev ogsaa buldne. Han gik i flere Aar med store Klude og Tutter paa Fingrene.

Naar Anders Smed kom udenfor Døren, kunde han staa og skotte over mod den lille Smedie, hvor Essen var kold. Han blev ved at gaa med Skødskindet. Det hule Ansigt blev grublende mismodigt. Man saa ham pusle om ved Huset, duknakket og stille. Tagskægget over Døren var tæt pakket med alt muligt, som kunde sidde der — en Kalkbørste, som var slidt lige til Ringen, en halv Uldsaks, en gammel Tøjrepæl. Der blev det siddende i Aaringer og gik ikke til Spilde.

De levede af Jordlodden og slog sig igennem, men Anders Smed blev mere og mere tungsindig, fordi han ikke kunde udrette noget. Lars var sytten Aar nu og passede det hele tilligemed Moderen.

Naar Anders Smed gik saadan og nulrede udenfor, kunde Bitte-Stine komme forbi og vende sit lille fordrukne Ansigt om imod ham. Nogle Dage efter kom Bitte-Stine igen forbi. Og et Par Aar efter saa han hende akkurat lige saadan. Bitte-Stine vidste ikke, hvor gammel hun var, Tiden eksisterede ikke for hende. Omtrent hver Maaned kom hun og fortalte, at det var hendes Fødselsdag, hun samlede Toører

til en Pægl i den Anledning. Det var ikke noget Kneb, hun troede, der var gaaet et Aar.

Lige saa underligt var det med Snøvl-Peter, den lange Vagabond. En Dag tonede han frem paa Landevejen med en Hale af Børn efter sig — fuld som en Høne og glad, usigelig glædesstemt. Han var altid i Murerklæder, hjulbenet var han og halvfjerde Alen høj.

Snøvl-Peter kendte hverken Almanak eller noget. En Tid var han forduftet og aldeles glemt af alle. Saa var han i ukendte Byer, hvor han klinede skæve Svinestier op. Men en Dag kom han imperatorisk ned ad Vejen med Piben rakt op i Luften som et Scepter, han udfordrede hele Skidtværket og snøvlede som en Tapir. Med ét gik Krigshumøret af ham, han smilede uendelig godt i det hvidskimlende Skæg.

— Kom an, I bitte, morsomme Drenge! raabte han snøvlende, han tog lange, sejge Skridt og holdt Ryggen stejl. Og saa sang han gennem Snabelen!

> Ak, hvorfor bad du om mit unge Hjerte,
> ak, hvorfor gjorde du mig denne Sorg?!

— Haa, haa, haa, lo han saligt for sig selv og dinglede videre.

En sludfuld Morgen kunde man se Snøvl-Peter, der laa og sov i en Grøft. Saa var han borte og glemt, og en Skumringsstund kom han igen i Triumf ned ad Vejen med Piben rakt op foran sig og med Brændevinsflasken i Sidelommen. Og saadan blev han uforandret og uberørt af Omskiftelser, medens Jorden rullede; han var udenfor Tiden.

Sommer og Vinter skiftede og havde ingen Ting at fyldes med; Anders Smed laa paa andet Aar i den brede Alkoveseng derinde, og Kirsten puslede lige stille om ham.

Han kunde se ud af de smaarudede Vinduer til en Bugt af Niels Jepsens Agre, han kunde se et Hjørne af Gaarden, det var alt, hvad han saa. Sneen smeltede om Foraaret, det varede grumme længe, medens det stod paa. Men en Gang var det alligevel længe siden, saa var det Efteraar, og Ageren laa bar.

I Hjørnet ved Sengen stod Kasseuret, som Anders selv havde lavet, baade Værk og Visere. Han havde malet blommede Roser og Stilke paa Skiven som paa et rigtigt Købeur. Perpendikkelen svingede frem og tilbage og hakkede nøjagtigt . . . Anders Smed laa i søvnløse Nætter og hørte derpaa og kunde alligevel ikke faa Ende paa Tiden.

De havde faaet Doktoren til, og han sagde, at der var Tuberkler i Fingrene. Anders havde dem ogsaa indvendig. Kirsten lærte Ordet, det havde i sig en kold Mystik for hende.

Anders Smed laa med det brungule Hoved skraat paa Puden, sommetider pillede han med de to hele Fingre ved Kvasten paa Sengebaandet, den var gjort af rødt og blaat Garn. Anders havde kendt den siden Tidernes Begyndelse.

Et Aar saa han Snøvl-Peter dingle forbi ude paa Ageren med Piben rakt hoverende mod Himlen.

— Er han levende endnu? hviskede Anders Smed undrende.

— Ja han er, bitte Anders. Ja han er saamænd saa. Ja, ja — ja det er han.

Kirsten sad foran Sengen og bandt Hoser. Nøglet laa i en lille Halmkurv, som Anders havde flettet i de unge Dage. Det trillede om sig selv og blev mindre og mindre; Garnet krøb mellem Kirstens aldrig hvilende Fingre, gik over Pindene og blev Maske ved Maske. Kirsten maatte bruge Briller allerede, hun havde staaet saa meget ude i det mørke

Køkken, hvor den fede, gule Røg fra Lyngtørvene kvalmede op og skar i Øjnene som Salt. Hun græd ogsaa hver Dag. Der blev ikke lukket op nogen Sinde i den lille Stue, Luften var mættet med Lugt.

Katten sov nogle Aar under Bilæggeren, saa fik den en Killing, der tog Livsanskuelsen i Arv.

En Dag, da Anders Smed laa som han plejede med det skindmagre Hoved skraat paa Puden, klædte de ham i hvid, udhugget Linskjorte og redte Resterne af hans Haar frem over Ørene.

Han blev jordfæstet oppe paa Kirkegaarden.

Skolelæreren havde trykte og kolorerede Mindeblade med Steder in blanco til Navn og Dato. Han kaligraferede Anders Pedersens Navn derpaa, og det kom til at hænge i Glas og Ramme hjemme hos Kirsten. Mellem to Søjler og omvundet af rige Zirater stod der at læse:

Fader! Naar Moderen spørger:
hvor ere hvort kæreste hen?
naar hun klager og sørger,
sig, jeg ere i Himmelen igen.

Eller naar Faderen græder,
tørre hans Taare ham af,
planter, naar Solen skinner,
Taarene paa min Grav!

Hvert Aar kom den gamle Bissekræmmer fra Nürnberg med en ny Forsyning til Skolelæreren, han kom ved den Tid, da Frøerne kvækker, og der bliver saaet Havre. Det var ikke slaaet fejl noget Aar siden Kristian den ottendes Tronbestigelse.

Der havde i de sidste Aar været meget stille i Smedens

Hus, men nu laa der ligesom en større Stilhed bag ved. Kirsten græd, naar hun stod over Ildstedet og lavede Mad til sig og Lars, den bitre Røg hjalp til.

Om Foraaret kom Sørine hjem fra sin Tjeneste, hun var femogtyve Aar nu. Den høje, milde Pige havde været saa godt lidt, men nu kunde hun ikke længere taale Arbejdet. Hun var smalkindet og hostede, Øjnene lyste klarere, end godt var.

Kirsten blev den gamle beslutsomme Kvinde fra før, hun fik Sørine pakket ned i Alkovesengen, hvis Bundhalm endnu havde Aftryk efter Faderen.

Der laa den lange, blege Sørine og døde i Løbet af et Aar.

Hun laa og saa ud paa Hjørnet af Niels Jepsens Gaard, græd af og til — naar Moderen var ude i Køkkenet for at græde — tæredes langsomt og sikkert hen. Hun tænkte mest paa, at hun ingen Kæreste havde haft i sin Tid. Sørine havde Haaret delt ned til hver Side langs den hvide Jomfrupande, hun laa som et Skilderi derinde i den dunkle Alkove. Degnekonen sagde det, hun kom undertiden og hjalp til med Sorgen.

Der var mange, som havde holdt af Sørine, hun var altid en stille Pige, som man kunde faa til at synge de kønneste Viser, naar man nødte hende i tyve Minutter. Herregud, at hun skulde dø. Naar Gæsterne var gaaet, fik Sørine sommetider Anfald af langvarig Graad, saa vidt hun formaaede det.

Bitte-Stine kom en Gang ind til hende og gjorde sig lækker med en lille Kurv Tyttebær. Hun bragte Hedens Duft med sig — den friske, bitre Duft af Rævling og Lyngens syrlige Aande. Da Sørine sygeligt smilende prøvede at spise af Bærrene, var der en Bismag ved et af dem — en vis

Smag, som kun den kender, der i sine Barneaar har ligget paa Maven i Lyngen og fyldt sig med Bær. Man kan faa et, som man spytter ud igen, det har en Tæge krøbet over — en af disse flade, grønne Tæger, der ligner et Tyttebærblad saa aldeles — man kan smage det.

Da Sørine fik den Smag i Munden, sank hun Bærret og vendte sig bort mod Væggen. Hendes Ryg skælvede i smaa korte Trækninger.

Bitte-Stine sad og sludrede, hun havde jo kendt Sørine, fra hun blev født. Ja vist. Da Sørine var 9—10 Aar og føjtede ude i Heden med Kameraterne, traf de altid Bitte-Stine et Sted dybt ude i Heden, hvor hun samlede Bær til at sælge. Den Gang saa Bitte-Stine ud nøjagtig som nu.

Sørine vendte sig ikke om mere den Dag, Skumringen fyldte Stuen, hendes hvide Nattrøjeryg dæmrede derhenne i Alkoven.

Hun stod Vinteren over, men om Foraaret gravede de hende ned ved Siden af Faderen, og der kom et nyt Mindeblad paa Væggen.

Kirsten ældedes, men stærk var hun endnu. Lars kom i Tjenesten, og i den Tid passede Kirsten Jorden alene. Karen Marie var fremdeles ude. Kirsten var i Aarenes Løb kommen til at tale i en klagende og jamrende Tone, men derfor var hun ikke knækket. Hun blev en Slags Tillidskvinde i Byen, var gerne behjælpelig ved Barsler og Juleslagtninger. Naar Kirsten Smed sad i den dampende Fylde af Tarme og Flæskesider, kunde hun glemme alting og blive drøj paa en særegen stærk Maade. Hun var bleven bøjet i Ryggen, men Fødderne stod paalideligt i de højhælede Tøfler.

Bitte-Stine havde haft Fødselsdag et stort, ubestemt Antal Gange uden dog at blive ældre, da Kirsten fik et Slag til, idet Karen Marie, den næstældste Datter, døde. Hun var

bleven gift med en Vognmand og havde det godt nok. Men med det første Barn døde hun. Kirsten var tilstede og lukkede sin Datters Øjne.

Nu havde hun Lars tilbage. Han var en støt 27-aarig Karl af samme gode Sind som Faderen.

Lars passede det lille Jordbrug, og da der blev rigelig Tid tilovers, gik han paa Dagleje og tjente godt. Han var afholdt alle Vegne for sin Venlighed og sit lune Humør.

Om Foraaret gravede han Tørv for Folk, han drev det til et uhørt Antal om Dagen og kunde endda med sit lyse Sind holde Humør i tre—fire Tørvetrillere.

Kirsten fik en Bekymring, Lars havde noget Kæresteri for med en Sypige, som gik omkring mellem Gaardene.

Bitte-Stine var daglig fuld, naar Mette var i Byen, Kirsten Smed belønnede hende for god Underretning. Hun haabede ikke, at Lars mente noget med det. Gaardmandsdatteren sad Kirsten i Blodet. Hun talte dog ikke om noget.

Lars havde Arbejde paa samme Gaard som Mette.

En Morgen skulde han vække hende i Kammeret. Lars listede ind. Pigen sov derhenne i Sengen. Lars lo snedigt ved sig selv og listede paa Taaspidserne over Gulvet. Det var ikke saa let, da han havde Træskostøvler paa. Han bøjede sig og vækkede Pigen med et Kys.

Hun for op og saa paa ham.

— Nu ska' du op! hviskede Lars mildt, og saa trippede han ud igen.

En Skumringsstund kom han ind i Stuen. Mette sad alene for Bordenden og syede. De fine smaa Hænder gjorde dybt Indtryk paa Lars, han klappede en af dem.

— Vil du gi' mig et Kys? spurgte han hviskende.

Mette svaldrede op.

— Nej — nej, nej — nej.

— Vil du ikke gi' mig 'en godvillig?

— Nej.

— Jamen maa jeg saa ta' 'en godvillig? spurgte han lidt stakaandet.

Mette svarede ikke.

Lars tog ind under hendes Arme og bøjede sig.

— Nu ta'er jeg 'en godvillig.

Hun vendte Ansigtet bort.

Lars vilde ikke kysse hende uden at faa Lov. Omsider gav hun ham Lov til at tage Kysset og gjorde sømmelig Modstand.

Videre kom Lars ikke, men han struttede af Humør i de Dage, Sypigen var paa Gaarden.

Nogle Maaneder efter fik Mette et Barn med en anden. Lars var kureret. Om han tog sig Sagen nær, er der ingen, der kan vide Besked om; han var i al Fald den samme som før.

Tiden gik saa lindt, der var ingen Ting til at maale den med.

Om Foraaret havde Lars et vist Tidsindtryk efter Antallet af de Tørv, han skar. Nat og Dag vekslede, det var Efteraar en Gang, naar man skulde til at tænke efter det; næste Gang man igen huskede efter, var det maaske Sommer. Snøvl-Peter tonede frem en Dag og havde faaet ny Pibe, dens blanke Laag tindrede i Solen, han holdt den op mod Himlen og sang beruset af Lykke og Brændevin.

Et Foraar viste Snøvl-Peter sig med invalid Pegefinger, i Vinterens Løb havde han forlist to Led. Men hans Glæde var lige hel. Han bragte kun sin Saligheds Kulmination til Byen; naar han var nøgtern og elendig, gemte han sig paa ukendte Steder.

Et vaadt og ruskende Aar stod Lars i Tørvegravene og

tog Kuld. Han blev rusten i Mælet og gik med Halstørklæde Sommeren over, uden at det fortog sig. Om Høsten gik han paa Arbejde, han hostede om Morgenen, før han stod op. Da Kirsten første Gang saa ham spytte Blod, blev hun hvid af Frygt og gik hen og tørrede Bordet længe af, skønt det var rent nok.

De to havde aldrig før sagt hinanden et ondt Ord, men nu hændte det, at der kom Tvistninger mellem dem. Kirsten klagede og nylrede bestandigt og var over Sønnen med Formaninger, han blev opfarende og gav bitre Ord. Han var ingen Slatben, som man havde nødig at hænge over. Lars rystede sin Moder af sig og gik paa Arbejde med et Klæde fire Gange om Halsen.

Han kom til at se afvisende og sammenbidt ud; det var sjældent, at han sagde en Vittighed, og saa var den gerne saarende.

Det gik saadan Vinteren over, uden at han vilde høre tale om Forsigtighed. Kirsten græd og blev furet, hver Søndag gik hun i Kirke og græd ogsaa der.

Om Foraaret tog Lars fat paa Tørveskæringen, han fik ikke det sædvanlige Antal om Dagen. Undertiden forvred han Ansigtet og jög den skarpe Spade dybt ind i Tørvebedet.

Hen paa Sommeren drak han sig fuld et Par Gange og ragede i Slagsmaal med de svenske Karle fra Højtorp. Han truede dem med en Lynglé, og Sognefogeden maatte tilkaldes.

Lars blev skarp i Kinderne, det blonde Kindskæg sad fremtrædende. Hosten knugede ham.

En sen Søndag Aften i August Maaned sad han og Moderen ude ved Enden af Huset. Det var stille, ganske stille, Duggen begyndte at udfældes paa det mørke Græs. Oppe i

Byen larmede og hujede Børnene i Stilheden, man kunde høre, at de legede Tagfat om Købmandens tomme Tønder. Ude over Hederanden, som var hel sort, stod et sidste kummerligt Genskær af den sunkne Sol. En Fugl flygtede langt derude i Mørket.

Lars sad paa Slibestenen og røg Tobak. Hverken han eller Moderen sagde noget, Misstemningen var ikke glemt, selv om Aftenens Fred var over dem.

Lars satte Piben ned i Slibestenens Vandtrug og rejste sig.

— Ja, lad os saa gaa ind, Mor! sagde han, og hans Stemme var mild som i gamle Dage, endnu mildere og blødere.

— Siger du det! udbrød Kirsten stille og brast i Graad.

De fulgtes ad ind, i Døren stansede Lars og saa op — langs Tagskægget sad endnu alle de Ting, Anders Smed havde stukket derop, for at de ikke skulde forkommes.

Moder og Søn var i Tavshed enige, han lagde sig i Alkovesengen, og hun gik til Ro i den anden Stue.

Lars blev liggende om Morgenen. Han blev liggende der halvandet Aar, inden han døde.

Det var en bitterlig lang Tid. Lars laa og stirrede fra samme Sted, som de to andre, og saa det samme.

Om Sommeren blev Niels Jepsens Gaard kalket hvid, de to runde Popler blev saa synlige. En Dag havde Poplerne ingen Blade.

I den Tid Kreaturerne gik løse paa Marken, kom der af og til et over den lille Agerstump. Lars fulgte Foraarets Komme fra sit Sted. De omstrejfende Børn kom forbi over Ageren for at plukke Padderokker. Han saa et Barn finde en gammel udtraadt Sko der og titte i den. En anden Gang kom tre—fire Smaapiger vandrende i en sær, søvngængeragtig Stilling, de gik mod Solen med et rødt Flaskeskaar for Øjet. Det var April.

Kirsten sank i Ryggen, hun græd i Grunden altid nu. Hendes Øjne blev svage. Lars talte til hende som til en lille Pige. Lars var taalmodig, han laa og fik Ende paa en Tid, der var længere end Resten af hans Liv, om han var bleven lige saa gammel som andre. De store Arbejdshænder blev hjælpeløst hvide og fine som en Sypiges. Han fingrerede med Kvasten i Sengebaandet, de røde og blaa Traade var ordnede omhyggeligt.

Tik-tak sagde Uret i Krogen. Viserne flyttede sig ikke, Værket var i Stykker, men Perpendikkelen kunde gaa. Lars vilde have, at den skulde gaa. Det var saa rosomt, sagde han. Tiden deltes i smaa Stykker. For hvert andet eller tredie Tik kunde Lars maaske tænke sig en vaad, velskaaren Tørv sat op paa Kanten af Graven.

Undertiden saa Børnene ind til den Syge. Lars, der aldrig havde kunnet gaa forbi en Hund uden at klappe sig paa Laaret ad den, var Børnenes Ven. Altid naar de indfandt sig, kom Kirsten ind fra det mørke og røgfyldte Køkken og tørrede Øjnene. Og naar de kom ind i Stuelugten, saa de det samme blege, taalmodige Ansigt henne i Alkoven. Det var Sommer, det var Vinter, det var stillestaaende Tid for Børnene, og i al denne Evighed fandt de Lars uforandret, naar de kom.

Men Tiden gaar, en Gang, naar man skal se til, er det lange, lange Aar siden.

Paa det sidste led Lars meget. Doktoren gav ham Morfin, men Lars var grumme forsigtig dermed. Han vilde lide, hvad han skulde lide, sagde han. De sidste Dage kunde han ikke holde ud at ligge, Moderen stod og holdt ham oppe, til hun ikke kunde mere og græd i Elendighed.

En Dag stod Kirsten med et Tællelys foran Lars' Mund. Flammen rørte sig ikke, den stod ret i Vejret og lyste paa

Næsetippens skarpe Brusk. Lars var død i sin Faders Seng, der hvor han en Gang blev født — Kirstens Ægteseng.

Han blev begravet oppe paa Kirkegaarden, der blev fire Grave ved Siden af hverandre.

Bitte-Stine kom ind for at se til Lars' Grav en Dag. Børnene løb og legede i det lange Græs derinde, de jublede op ved Synet af hende og fo'r til. De sludrede en lang Tid.

— Har du ingen Grave, Bitte-Stine? spurgte en rask.

Jo, det havde hun da. Hun førte dem hen i et Hjørne. hvor der var en Mængde overgroede Tuer imellem hverandre. De havde ikke anden Pynt end det lange, blege Græs, der ligner gammelt Haar, og de var ens allesammen.

Men Bitte-Stine kunde finde en bestemt. Her laa hendes Moder, sagde hun. Bitte-Stine lagde sig ned og rev lidt i Græsset, hendes røde Brændevinsøjne blev bedrøvede.

— Hvor længe er det siden, hun døde? spurgte en sorgløst.

Ja, det var — aa ja, mange hundrede Aar siden — vist.

Bitte-Stine kunde ingen Ting huske. Og hun var den eneste, der gemte Levningerne af et ukendt, bortpustet Liv, et Tal i Regnskabet, hvis Facit er Nul. Bitte-Stine kunde bare være bedrøvet.

— Kirsten Smed solgte Stedet et halvt Aar efter. For Pengene købte hun sig ind i sin Fødegaard, som hendes Brodersøn havde.

Saadan gik det da til, at Kirsten kom tilbage til samme Sted, hvorfra hun var gaaet ud, efter 33 Aars Forløb. Hun kom tilbage kroget af Slid, stum og udhulet af Sorger, som en, der har rejst i 33 Aar, lidt ondt undervejs og kommer hjem alene uden at have faaet noget som helst i Vederlag.

Der var en Aften Legstue paa Gaarden, og gamle Kirsten sad og saa til. Hun kom til at mindes en Gang . . .

saa' de mange Aar i et Billede. Ja, hun havde været alene paa et fremmed Sted ude i Verden og var bleven brudt af at erfare om Frugtesløshed og Bliven til Ingenting. — Hun var underlig efter den Dag. Hun »saa for meget« den Dag. De sidste tyve Aar levede hun i Vandviddets endeløse Mørke.

CECIL

I en Gaard nede ved Fjorden boede en Mand, de kaldte Bitte-Anton. Han var gammel og hvidhaaret og havde aldrig været gift. Det kom af, at Bitte-Anton var en tøvende og grundig Natur. Han havde tit og ofte været i Støvlerne for at bejle; i Løbet af 40—50 Aar var det hændt mange Gange, at en Enke sad i sin Bedrift og trængte til Støtte. Men . . .

Kort efter Krigen i 64 var Bitte-Anton det nærmeste ved en Beslutning, han nogensinde havde været. Alt var saa godt som i Orden, Enken var rask og renfærdig, og der var ingenting til Hinder. Men Kæret laa for langt fra Gaarden; man kunde gærne spilde det halve af et Læs Tørv undervejs.

Nu gik der en ung Karl i Gaarden, Bitte-Antons Brodersøn. Han hed ogsaa Anton.

— For nogle Aar siden var Bitte-Antons Broder kommen hjem fra København, hvorhen han i Tidernes graa Begyndelse var rejst. Det klinger som et Æventyr. Men Sagen var, at Halvøens Beboere gav sig af med Fiskeri. Ved hver større Gaard ser man den Dag i Dag et lille enligtliggende Hus af raa Sten og med Tagpyramide af Halm. I gamle Dage rø-

gede Gaardmændene Aal her i store Partier. Den Gang fiskede alle i den unge Alder — ogsaa de, der siden arvede Ejendom og drev Jordbrug. Og naar de unge Bønderkarle var paa Fiskeri, hændte det, at der kom Uvejr over dem, saa at de maatte søge ind til fremmed Land. De kom paa den Maade til Salling og Thy og stundom endnu længere bort. Kørslerne til Randers med de røgede Aal gjorde sit — og saaledes kunde det gaa til, at en forvoven Natur som Bitte-Antons Broder fik det store Udsyn og det slugende Mod.

Men efter tyve-tredive Aars Forløb kom han tilbage som en ødelagt Mand. Han havde tjent i København og været Gaardskarl, havde dernæst drevet Høkerforretning og var omsider bleven Ejer af en Beværtning. Den gav Penge. Der var Tider, da Antons Broder forføjede over bedøvende Summer. Men hvordan gik det saa? . . .

Ja da han kom tilbage til Fødegaarden, ejede han ingenting uden en lille Søn. Og den store Mand var udbuldnet og skoldet af Drik. Saadan var det gaaet til.

I to Aar vankede »Københavneren«, som de kaldte ham, hos Broderen. Han bestilte aldrig noget men drak i al Stilhed. Fik man ham at se, naar han stod nede ved Fjorden og vejrede ørkesløs mod Blæsten, da blev hele Naturen som et Udtryk for tavs og ubodelig Ulykke.

En Morgen, da Fiskerne kom ned til deres Garn, troede de, at en stor og sælsom Fisk af sig selv havde fanget sig deri. Men det var »Københavneren«, der hang paa en af Tørrestolperne og var saa død som en Sild.

— Bitte-Anton opgav at blive gift, han lod sine Støvler skimle paa Loftet; og da Brodersønnen voksede til, adopterede han ham og satte hint mystiske Apparat i Gang, hvis ene Ende man betror en Pengeseddel, hvorpaa man med højtidelige Hænder udtager et tinglæst Skøde af den anden.

Anton, som han slet og ret kaldtes, var nu nogle og tyve Aar, en stor kry Karl med fremstaaende Underlæbe. Han var dygtig til Arbejdet, han sang og røg Tobak Fritiden igennem, og han dansede i et Sved til om Morgenen, naar der var Legstue. Men han var ikke mest afholdt mellem Folk, der var noget uskaansomt i hans Væsen. —

Pludselig døde Bitte-Anton. Og saasnart Brodersønnen havde overtaget Gaarden, gik han ud paa Frierier.

Til at begynde med fik han Nej af Cecil. Naa. Anton, der havde været Dragon i Randers og lært engelsk af en Kamerat, sagde Aal rejt og henvendte sig med Piben i Munden paa de andre Gaarde. Men han blev ved at faa Nej lige ud til Halvøens yderste Pynt. Og han var dog en rig Karl.

Folkene paa den Egn var noget forskellige fra andre. Halvøen ligger ud i Fjorden og ender som en blind Gade. De to Slægter, der ejede det meste af Jorden, havde boet der fra gammel Tid og havde indgaaet Forbindelser gennem saa mange Led, at der egentlig kun var én Slægt, skønt der fandtes to Slægtsnavne. Nogle hed Madsen til Efternavn, og andre hed Byrgialsen. Disse Folk var rige og høflige, de sagde ikke deres Mening lige ud i Næse og Kæbe paa nogen, det var tavse og stædige Folk. Men af og til kunde de uden Varsel bære sig ad paa en retvinklet Maade.

Familiesammenholdet svigtede nu ikke, fordi Anton kom paa Dørtrinene i sine nymodens Fjedersko. Der var ingen af de giftefærdige Døtre, der vilde have ham; og Forældrene nødte dem ikke.

Men at Cecil forsmaaede ham, var ikke alene fordi hun ikke kunde lide ham — saadan en Praler! — der var en Grund mere. Cecil var Datter af Jens Madsen i Bakkerne. Et bitte Stød nordenfor laa Laust Byrgialsens store Gaard. Sønnen der, Christen, var Cecils Sødskendebarn, og de to

var hemmeligt fornøjede med hinanden. Der var maaske ingen udtalt Forstaaelse mellem dem, men Christen og Cecil havde altid holdt sammen. I den sidste Tid undgik de med Flid hinandens Selskab; og det betyder noget.

Cecil havde i flere Aar været berømt videnom, saa køn var hun. Hun var ikke rent ung mere — fire-femogtyve Aar. Cecil var høj og mørk med blaa Øjne, den tætte emailleblaa Farve, som Gøthes Øjne skal have haft. Naar Cecil sad og hæklede, hvilede hendes Hage næsten paa Brystet, og hun aandede hørligt, hun pustede af den Livsgrøde, der var i hende. Nu og da maatte hun fare op og skaffe sig noget at le til Himmels over eller en Grund til at eksplodere og sprude af Livslyst. Men derimellem var hun en kold og noget affærdigende Natur.

— Før Anton friede til Cecil, havde han udtalt sig til forskellige Venner derom og havde med sin sædvanlige engros Frejdighed indbudt dem til Forlovelsesgildet. Men da Udfaldet blev som det blev, agede Anton et Læs Karle med sig til Færgestedet, og de drak sig allesammen saa fulde, som de kunde blive. Og efterhaanden som Anton fik Afslag paa Gaardene, drak han flere og flere Kaffepunche paa Færgegaarden. Folk begyndte at mishages. Cecil var egentlig den værste til at gøre Nar ad Anton, hun skaanede ham ikke, naar Talen var om ham.

Men det blev værre, da Forstaaelsen mellem Cecil og Christen Byrgialsen rygtedes. Anton begyndte nu at svire metodisk, og han lagde sig efter at køre forargeligt, rent som han var gal. De to røde Heste, som Bitte-Anton havde opfødt fra Føl af med ene Kærne og strøet under med Byghalm, var allerede kendeligt skamferede i Forparten. Anton erhvervede sig ingen Agtelse ved dette Levned.

— Da skete noget, som i og for sig var ubetydeligt. En

Husmandsdatter oppe i Bakkerne fik et Barn og udlagde Christen Byrgialsen som Fader dertil. Han vedgik Narreriet og lovede Betaling. De ti Kroner om Maaneden kunde ikke skade Christen langt. Heller ikke blev der megen Snak om Sagen. Men Cecil gjorde sig til! Om Søndagen, da Christen kom hen til Jens Madsens uden at ane ondt, gav Cecil sig til at smæde og fornærme ham. Hun spurgte ham skaanselløst, om han ikke snart skulde giftes — hun talte om Husmandstøsen, idet hun gav sig Mine af ikke at kende hende og Historien — hun var skam køn — sikke Fødder hun havde — hun lugtede lang Vej hen af Møg —. Og Cecil lo, hun var bleg af Ondskab, hun lagde Kort paa Bordet og spaaede for de to, medens de andre, der var til Stede i Stuen, knap vidste, om de skulde le, eller hvad de skulde. — Det var den gamle Kortspøg, hvor Hjærter Es falder som det afgørende Kort ved et af de Spørgsmaal, man remser op.

Hvor mødtes de? I Gangen, i Stuen, i Kamret, i Sengen, under Sengen?

Under Sengen! fik Cecil det til at blive, og hun skoggerlo og fik de andre til at le med. Videre spaaede Cecil — og nu var der lydløs Tavshed i Stuen — om hvordan de skulde køre i Hjulbør med Rotter foran, og hvordan de skulde bo i et Pindehus. Hvordan de skulde leve sammen — de kysses, de klappes; de rives, de nappes? . . .

Christen Byrgialsen sad tvær og vred paa Bænken, saalænge Vanæren blev ved at bydes ham. Men da Cecil var tilfreds og havde skvalderleet en sidste Gang, rejste han sig og gik.

— Du glemmer dine Vanter! raabte Cecil efter ham — du kan vel ikke have hendes Armhulinger ved dig og varme dig i . . .

Dette Optrin blev der snakket meget om, og det blev forskellig bedømt.

— Nogen Tid efter traf det sig, at Jens Madsen og Cecil kørte i Stads til nogle Slægtninge. De skulde forbi Færgestedet, og saa tog Jens Madsen fem Grise med for at levere dem ved samme Lejlighed.

Just som de svingede op for Krodøren, kom Anton, den i Modgang prøvede Bejler, dinglende ud — opkogt og forrykt af Spiritus. Da han saa Jens Madsen komme kørende der med Svinestillads bag paa sin Stadsvogn, var det noget for ham —

Skal du i By med Familien? spurgte han hikkende. Jeg synes, dine Børn ser mig noget nøgne ud. Og er det ikke dem, der hvæller?

— Du skal ikke være næsvis, sagde Jens Madsen lavt og skarpt.

Anton fyldte Gangen med et Latterudbrud saa højt som Skraldet af en Bøsse. Men derpaa dejsede han ind i Kørestalden og krøb op paa sin Agestol. De to røde stod og bævrede angst i Benene.

— Giv Jer Stunder, I to Kuler! Kan I staa!

Anton fik Tømmerne samlet til sig. Saa! Han hæflede Pisken op fra Forlæderet. Og nu gik det i skammelig Fart henad Vejen.

Jens Madsen knasede Tænder ved Synet.

Men det venstre Baghjul paa Antons Vogn var skævt, eller ogsaa sad det løst — nok er det, under Vognens vilde Fart saa Hjulets Bevægelser mageløs ud, Hjulet gik ud og ind, ud og ind — som en halt Stodder, der skal til Ildebrand.

Cecil, der endnu ikke var gaaet indenfor, gav sig til at le, hun lo saa voldsomt, at hun krogedes sammen ved det.

Henne ved Omdrejningen løb det balstyrige Hjul af Aks-

len og trillede vraltende ned i Grøften — og Hu! hele Befordringen ligesom blæste omkuld — Anton kom i en Bue over i Pløjejorden — Vognkassen slæbtes paa Siden. —

Jens Madsen, der havde staaet og rømmet sig hastigt ud gennem Næsen, rørte brat paa sig — Søde Gud! — og stak i Rend.

Men Cecil lo værre endnu — pludselig fik hun ondt og ravede til Døren. Da hun var kommen sig, lo hun endnu en Stund.

Nogle Minutter efter kom Jens Madsen og Færgemanden bærende med Anton, han havde slaaet sig paa den frosne Jord og var daanet.

Men da Anton kom til sig selv, lukkede han klogt sine Øjne i igen og lod til at være svag og afmægtig endnu en bitte Tid — han fandt sig nemlig liggende med Hovedet paa Cecils Knæ.

— Hvordan er det, du flyver og farer! sagde Cecil strængt og irettesættende, da Anton omsider vendte tilbage til Livet.

— Hvad kan du sige, Cecil, mumlede Anton meget forsagt, jeg kan vel have Lov at slukke min Sorg. Hvissommenstid . . .

Der blev ikke talt mere. Jens Madsen vilde afsted. Men da Anton var bleven helt frisk og fulgte dem til Vognen, stod Jens Madsen tæt hen til ham og sagde ham Besked:

Mine Svin er ellers gode nok, saa du skal ikke fornærme mig, det vil jeg sige dig. Men ellers for en anden Gangs Skyld, saa kan du . . .

Jens Madsen saa op med hvasse Øjne og indbød Anton til noget mindre ærefuldt.

Saa kørte Fader og Datter.

— I den følgende Tid kom Christen Byrgialsen to Gange til Jens Madsens for at give gode Ord og faa Venlighed igen.

Men Cecil blev i Frammerset og vilde ikke snakke med ham.

Men da Anton ved Paasketid mødte frem og friede for anden Gang, i ædru og stilfærdig Form, gav Cecil ham Ja.

Jens Madsen stred imod. Men om Foraaret blev Forlovelsen kundgjort, og Bryllupet bestemtes til at staa en Maaned efter. Jens Madsen maatte lade Datteren faa sin Vilje, for det havde han altid maattet.

Efter Forlovelsesgildet puttede Anton og Cecil sig sammen for Natten i Cecils Alkove. Det var saa Skik, og i Jens Madsens gammeldags Hus vilde ingen rokke ved det overleverede. Andre Folk, der vilde være fine paa det, kunde saa lægge sig efter en mere afventende Skik, det blev deres Sag.

Otte Maaneder efter Bryllupet fik Cecil sit første Barn. Som Pige havde hun haft trangt for at faa Vejret — halvt som Astma — men nu mærkede hun ikke mere til det.

Paa Bryllupsdagen var Anton fuld. Og sidenhen blev der længere og længere mellem de Dage, paa hvilke han var ædru. Paa samme Tid blev han mere og mere vorn for at køre, han kørte Forbenene over paa et Par Heste i mindre end en Maaned. Han og Cecil kørte grasat næsten hver Dag, de væltede mere end een Gang og paadrog sig Skam. Antons brutale Væsen aabnede sig rigtigt for Alvor — ved Gilderne teede han sig saa braskende, at alle maatte blive flove paa hans Vegne. Han var som en Tønde, Tappen er taget af, han broutede over alle Bredder. Mænd, der var til Aars, blev baade røde og hvide af Undseelse, over at han var en af deres. Men det var godt at vide, hvad han var kommen af, siden Velstand og Besiddelse i den Grad kunde stige ham til Hovedet.

Cecil, den stolte og ømskindede Cecil, hvordan bar hun Skammen — underligt! Hun hidsede ham, Manden, som

ønskede hun, at han skulde skræve sig af Led, hun tog sin Tilflugt til at le, siden hun ikke havde anden Udvej. Cecil gik med til hvad det skulde være og foreslog det, der var endnu urimeligere. Ja naturligvis. Det allergaleste.

Men en Formiddag, da Anton laa inde i Kamret efter en Nats Svir og Spil, gik Cecil ind til ham, og Folkene i Stuen hørte, at hun begyndte at tale. Hvad hun sagde, forstod de ikke, men det kunde høres, at hun gik i Rette med Manden, der faldt Ord saa tonløse og piskende som tynde Læderøle. — Længe blev den hadefulde Stemme ved at fugtle og gennemgarve — men da hørtes en hæs Forbandelse og et Rabalder — et Hvin — Stole der væltede . . .

— De unge Folk blev en Uhørthed paa Egnen. De regerede taabeligt med baade Ejendom og Anseelse. Sagde Anton syv, da foreslog Cecil fjorten, kørte han som en gal Mand, da smed hun endogsaa Tømmerne helt fra sig.

Ved en Tombola, der blev afholdt i en Naboby, tog Anton for over tohundrede Kroner Numre. Det var et hjærteskærende Optrin. Han var fuld, Underlæben dinglede, og han tabte Mundvandet ned langs Pibespidsen. Men ved hans Side i Trængslen stod Cecil — og hun købte Numre og Nitter lige saa rask som Manden. Hun vandt et Par Træskostøvler og gjorde sig overdreven muntert til i den Anledning. Hun stod med koldsvedigt Ansigt. Men Cecil vilde ikke bøje sig — rundt om stod Kendinge, der var ved at græde af Sorg over hende. Hun kunde vel ikke redde Æren anderledes end hun gjorde. Men det var bitterlig trist at se.

Da de havde spillet en svimlende Sum bort, steg de til Vogns. Man stablede det Skrabsammen, de havde vundet, op bagi Vognen, men Anton sparkede det ned paa Jorden igen. Saa fik han Tømmerne. Og Hestene skælvede.

Ned over Vejen! Vognen rullede tæt og skarpt som paa

et Gulv, saa rasende kørte Anton. Det var som selve Satan, der kom kørende. Ruderne dirrede i Husene, hvor de kom forbi. Cecil sad i sort Perlekaabe ved Mandens Side, hendes tillukkede Ansigt kunde ingen læse i.

Anton og Cecil forødte i skøn Fællesskab den store, gældfri Ejendom paa halvandet Aar! Det skulde man næsten ikke tro, men det var nu Tilfælde. Men det spurgtes ogsaa. Der var Sallingboere ved Auktionen.

Nu sad de paa en Halvgaard i nogen Tid, og Cecil fik sit tredie Barn.

Men Anton drak, saa man skulde mene, han var splittergal. Han vilde have Ende paa sig selv, saa det ud til. Det var ligesom han rendte, alt hvad han kunde, i Mørke, fordi en havde kaldt paa ham et Sted i et Hul — Antons Haar strittede lukt til Vejrs, det var dets Fald af Naturen; og da han ogsaa havde røde Øjne, lignede han virkelig en, der suges hen af overnaturlig Magt. Det var jo tydeligt nok, at Faderen kaldte paa ham.

Da de kom fra Halvgaarden, forlod Anton Kone og Børn og rejste til Skive. Der var han først Havnearbejder, men siden sank han endnu dybere og blev Jærnbanebisse. For Cecil, der nu sad hjemme hos sin gamle Fader med Børnene, var det en Skam, der næppe kunde bæres. Og Anton var ikke bedre, end at han levede paa polsk med et Kvindemenneske i Skive, tilmed.

— Der var ingen, der kunde blive klog paa Cecil. Kom man i sin Godhed og søgte at gøre hende godt ved at forklage Manden, den sølle Pjalt, da fik man saa godt som en Lussing, hun stak en midt i Panden med et ondt Blik. Og ynkede man hende selv, da opslog hun en Latter, der kunde gaa et jævnt Menneske til Marv og Ben.

En Dag kom saa Anton tilbage. Han var ædru. Men det

havde ikke meget at betyde. Manden var ikke tredive Aar endnu, men han lignede en Strandvasker, saa tyk og pussen var han af Svir, og rundt i Ansigtet saa han ud som gnavet af Fisk. Anton legede med de smaa Børn og græd behørigt.

Men da Jens Madsen Dagen efter harkede sig bestemt og sagde Datteren, at han ikke vilde have dem begge to — Ja saa svarede Cecil ingen Ting. Fjorten Dage efter rejste hun derimod fra Hjemmet ind i et Hus oppe i Bakkerne. Her satte hun sig til at væve for at tjene til Føden. Hun havde Manden hos sig og spædede ham med hvad han behøvede. Anton var ikke til meget mere. —

Saaledes gik det den storsindede og nøjeregnende Cecil, saadan blev hun gift, og saadan vilde hun leve, hvad Folk saa sagde.

Cecil vidste vel ikke, hvordan alt havde sammentvundet sig; dette stridige Hjærte kendte ikke sin egen Lov. Hun vidste ikke en Gang, Cecil, at hun havde trodset, og at hun fremdeles vilde trodse et helt Liv igennem — udenom al Lykke og stik mod enhver Rimelighed. Cecil tænkte ikke over, at Menneskene kun har et Liv, hun tænkte ikke videre klart, og hun forstod ingenting. Men forstod nogen hende?

Og Tiden gik.

Cecil vævede. Hendes Lærred havde godt Lov paa sig; Islætten var slaaet fast og tæt i.

SØNDAGMORGEN

Naar Solen viser sig, kommer Lærkerne ned fra Himlen, hvor de har holdt sig hængende højt oppe for at spejde efter gryende Straaler. Straks efter trompeter alle bryske Haner. I Landsbyerne vaagner Folk og ser, at det igen er bleven hvid og frisk Dag, medens de sov. Paa stenpikkede Gaardspladser begynder Træsko at klampe; Lyd af Blikspande og pibende Brøndvinders ømme Av—av høres milevidt fra Gaard til Gaard.

En Time efter har den levende Dag rystet alle fjærne og nære Lyd sammen i sin Kværn. Heller ikke er der nogen, der lytter længere.

— Udenfor Dyrlægens i Kjeldby holdt en Karl med en Hingstplag. Noget efter kom en Karl til trækkende op fra Kærvejen med to smaa Plage. Han trak frem foran Døren ogsaa. De saa ufravendt og overvejende paa hinanden i flere Minutter, de to Knøse.

— Hvis Karl er du? spurgte den sidstankomne endeligt; og da han havde sagt det, saa han slappet ud.

Jeg tjener til Graves' i Svendsild, svarede den anden dæmpet. Han vendte sig mod Plagen og strøg den en Gang over Krydsets tvedelte, fine Runding.

— Kanske det er hans Plag, saa . . .

— Jo.

De tav længe. Den ene af Karlene søgte at faa fat i den hvidlige Luv, der groede ham paa Kinderne. Et Spørgsmaal tøvede i ham. Han saa vist paa Pibeslangen, der stak op af dan anden Karls Brystlomme.

— Hvormeget skal Piben koste? spurgte han tilsidst. Dette var en venlig Tilnærmelse.

— Den skal ikke sælges.

Nu kunde de ikke sige hinanden mere, hvorvel de saa villige og bespændte ud begge to. De stod og holdt Plagene og skiftede Ben nu og da. Det samme gjorde Plagene.

En Stund efter gik Dyrlægens Kontordør op; den knirkede længe, inden den kom i Ro. Der var blaat af Tobaksrøg derinde; gennem Taagen skimtedes Bogrygge i en Reol. Efter nogen Træskotumult kom to Bøndermænd ud; de bukkede sig af Hjemmevane i Døren, uagtet den var mere end høj nok. Det var Graves i Svendsild og gamle Kren Smed, Gaardmænd begge to. Lysvaagne og vel til Mode saa de ud.

— Saa skulde vi vel se at faa fat i noget Mandskab, sagde Dyrlæge Elle og saa ned ad Vejen. Kaj, spring efter Skomager-Anton og Laust — hvormange er vi? — ja se og faa fat i Frederik Just ogsaa.

Kaj sprang, hans Støvlesinker glimtede i Luften.

Graves havde faaet fat i et langt Græs, som han halede gennem Pibespidsen, det kom ud fedtglinsende af Sovs.

— Nu røger den! sagde Graves fornøjet, da han havde faaet Piben skruet sammen igen. Kren Smed stod henne ved sine Plage og saa ned i Vejen og tænkte. — Kaj kom forpustet tilbage og begyndte at slæbe Tove og Lædergjorde ud fra Gangen. Tilsidst kom han med Kassen, der indeholdt Tænger og Sager, han rodede kyndigt i den og gjorde sin

Pligt. Frederik Just kom drivende, han var uvasket endnu og i sine lappede Klæder.

— Naa skal de nu til 'en! sagde han lystig og saa paa Plagene, som stod og trippede og vendte Hviden ud af Øjnene.

— Ja nu bliver det nok ikke længe varende, sagde Graves lunt.

Kren Smed smilede stille. De to Aaringer var hans.

— Skammelig skøn Kløj! udbrød Frederik Just og saa forskende paa Graves' røde Plag.

Graves snusede op i Næsen — grublede — og spyttede frem for sig.

— Ja den er ikke saa ringe.

Skomager-Anton tonede frem i sit Skødskind og med begede Fingre.

— Maatte du ikke hellere have lagt ham til? spurgte Frederik Just alvorligt.

Graves vidste ikke . . . men nu tyktes han . . .

Da Laust omsider viste sig, satte man sig i Bevægelse ned mod en lille tør Sig neden for Vejen. Kaj gik i Forvejen tungt og ansvarsfuldt belæsset med »Tøjet«.

Den ene af Aaringerne toges først, de to andre blev tøjrede oppe paa Agrene. Kaj søgte efter Sten i Engbunden og kastede dem langt bort. Mændene lagde Piberne fra sig i det dugvaade Græs.

— Den er taalig nok, oplyste Kren Smed, da Dyrlægen lagde Lædergjorden over Ryggen paa den lille laadne Plag. Dyret begyndte at ryste.

— Ja den tvier sig noget, sagde Kren Smed. Saa da! Men det har ikke noget at betyde. Staa! — Han krillede Plagen beroligende paa Mulen med Knoerne.

— Det er da ellers ikke at undre paa, mente Frederik

Just. Hov! Se til 'en! — Ja bitte Far, det skal ikke vare svært længe!

— Hi! Kren Smed tørrede sig med Kanten af Haanden under Næsen.

Kaj hoppede rundt med et af Tovene lagt i Løkke for at faa Plagen til at træde over.

— Hum sig! Ryg! sagde Kren Smed.

Omsider var alle Tove og Spænder i Orden. Dyrlæge Elle rettede sig og pirrede Brillerne i Lave.

— Saa var det en stærk Mand til Hovedet!

Mændene slog deres Øjne ned. Ingen rørte sig. Men Sjælene kom stille overens, og da det var Tid, stod Graves i Svendsild ved Plagens Hoved og fattede om Klaptræerne.

— En ta'r ved Halen!

Det føjede Skomager-Anton sig til. De øvrige ordnede sig ved Tovene. Plagen dirrede i Tøjet og prustede. Næseborene spilede og krympede sig.

— Ikke før jeg siger til! Dyrlægen tog den ene Forfod op ved Kodedusken og strammede Rebet.

— Trræk!

Mændene trak, saa at Træskoene stod dybt i Engbunden. Plagen mistede Fodfæstet og faldt, det svuppede i Livet paa den, og den gav sig tungt ud af Halsen. Graves laa saa lang han var og knugede Hovedet i Bunde med sin svære Overkrop. Og saa surrede Dyrlægen Tovene til. — Giv Linde! Gelik! — det var snart i Orden. Plagen laa med sin hvidgule Bug i Vejret og med det fine Skind spændt over Benene. Saa hentede Kaj Kassen med øvet Geskæftighed, og Dyrlæge Elle fik Kniven op af Vestelommen.

Graves laa paa Knæ ved Hovedet og ludede sig frem for at se til. De andre stod ved Tovenderne. Frederik Just assisterede med Tang og Seglgarn.

Munterheden flakkede mild og klog fra den ene til den anden. Vitser, der havde henrundne Tiders Hævd, blev sagt en Gang til. Kren Smed knarkede forsigtigt og tørrede sig bagefter. »Hektor«, Dyrlægens Hund, sad og passede paa bag hans Ryg — Dyrlægen kastede uden at vende sig, og Hektor var der — glubs!

— Den har Øvelsen, sagde Graves.

— Det var sin Davre, sagde Frederik Just.

Graves lo. Hans Latter var en Luftudpresning uden Lyd — omtrent som naar et Barn bliver borte i Kighoste.

Der kom en Vogn forbi oppe paa Vejen, Folk, der kørte i By. De tykke Føløg travede forstandigt, Støvet svævede efter dem. Oppe paa Ageren begyndte Graves' røde Toaaring at danse, den rejste Hovedet og vendte de store dristige Øjne, Ørerne klippede fremefter. Saa drejede den paa sig og vrinskede modigt. Saalænge Vognen var at se, stod den med buet Hals og højt hævet Hoved.

— Dyrlæge Elle var færdig. Kaj satte Vandspanden op til Side i Græsset; der blev ryddet væk om Plagen, og Tovene løsnedes. Dyret blev liggende med alle fire fra sig og pustede.

— Hov! Vil den ikke op! Kren Smed rykkede i Halen og prikkede med Træskosnuden mod Hoftebenet.

— Nu kan vi vel komme til Rejsegilde, sagde Frederik Just. Det var en kendt og lagret Vittighed, som fandt sin Paaskønnelse.

Plagen sprang endelig op, rystede sig og vendte straks Hovedet for at se hen, hvor det gjorde ondt. Kren Smed trak den frem, Bagparten var noget stiv.

— Han er ellers bleven sloten! sagde Frederik Just triumferende.

Plagen skulde nu røres, den maatte ikke lægge sig ned. Kaj stod med Armen udrakt, og Kren Smed overlod ham

Tøjret. Kaj trissede af med Tøjrrinkningen daskende ned ad de smaa Ben. Plagen hang med Hovedet og fulgte efter ham.

Saa kom den anden af Kren Smeds for Tur, og det var afgjort paa et Kvarters Tid.

— De tre Kroner er ellers nemt tjent, sagde Graves, den Filur.

Det var Spøg. Men Kren Smed syntes dog han vilde bøde med en Indvending.

— Ja . . . men Læren! sagde han stille.

Man pustede lidt, inden den røde toges for. Oppe paa Vejen sværmede Smaabørn i rødtavlede Forklæder, de var henne og snakke med Kaj. Kirkeklokken havde begyndt at ringe, den var saa kummerfuld i Mælet. Nede paa Vejen kom to Koner i sorte Silkehovedklæder; Solen skinnede paa deres Lommetørklæder, som de holdt om Salmebogen. Det var en stille, dejlig Morgen; Luften lige netop rørte sig, den gled mod Ansigtet, kølig af Duggen, der forflygtigedes fra Agrene, og klar som Vin.

Kaj blev den anden Plag betroet og trak op over Brakmarken. Plagene snusede nedslaaet til Græstotterne og klappede med Underlæben.

Saa kom Turen til den røde, den fulgte Graves ned til Sigen i kort Trav; Krydsets to Rundinger gik skiftevis op og ned, og Manken bølgede. Den var svær at faa Bugt med. Graves kom næsten til at staa paa Hovedet for at faa Dyrets Hals tvunget i Bunde. —

— Svært nok, at Jens Jørgensen ikke vil have sine to gjort ved, sagde Graves efter en lang Tavshed.

— Han vil bie til Efteraaret, lød Kren Smeds pibende Gammelmandsstemme — de er jo noget Korn arme . . .

— Underlig. Den Mand har da haft Foder nok, saa han

behøvede ikke at være nøje. — Jeg fik de to Stude paa Markedet.

— Købte du dem Stude! Han sælger vist fra Gaarden, gør Jens — hvad mon han vil? Det brune Øg solgte han i Gaar Morges — det kom til Alsted.

— Saa'nt! — Jeg kan ellers ikke vide, hvem jeg kan sælge mit det røde — Kløjen her hans Moder.

— Har du tænkt at skille dig ved hende?

— Ja nu har jeg faaet Arbejdsstudene.

De talte ikke mere. Dyrlægen blev færdig, og Kaj fik den røde at trække med ogsaa. Skomager-Anton rinkede Tovene sammen, og Frederik Just, der hjalp ham, lavede i al Stilhed en Løkke og kastede den om hans Hals.

— Hov, bitte Anton, kom du nu her, saa skal vi snart faa dig omkuld — du skal ikke gaa og være saa kaalhøgen om Dagene. Kom nu I andre og lad os faa ham kastet!

Laust opslog et gennemtrængende Grin, de to Gaardmænd skelede varmt til Spasmageren. Men Anton var ikke mest tilpas ved Løjerne.

Saa skulde man op i Kroen og nyde en Genstand.

— Han passer vel paa, Kløren? spurgte Graves og saa efter Kaj.

Ja, Plagene skulde ikke lægge sig. Undervejs op til Kroen fortalte Dyrlæge Elle om en Plag, der havde lagt sig og haft Held til at skamfere sig med Tænderne, saa at den maatte slaaes ned.

— Saa, saa! sagde gamle Kren Smed rystet. Siger De det. Jamen det var en Ulykke. Søde Gud! . . .

De blev nødte ind i Kroen, og Bajerne bragtes. Klink, Klink, og saa drak de af Flaskerne. Skomager-Antons Adamsæble gik op og ned, mens han gurglede i sig. Da de havde drukket, satte de Flaskerne paa Bordet og ræbede en efter en

anden. Piberne kom frem. Graves gabede over Halvdelen af det svære Træhoved for paa den Vis at undgaa den sovsede Tap, da han pustede Asken ud paa Gulvet. —

— Ja det er nu ellers skønt . . . sagde Kren Smed længe efter med spæd Stemme — og han saa ud, som om han mindedes besynderlige og dybe Ting.

Dyrlæge Elle holdt sig med den brede, hvide Haand om Munden og Skægget.

Tavsheden vandrede langsomt — under Gulvet i Kælderen dryppede en af Hanerne — pyt pyt — ned i en Balje. Spurvene hoppede ude paa Brostenene; en vovede sig op paa Dørtrinet — Vjiv! og saa var den væk igen.

— Saamænd, sagde Dyrlæge Elle og stemmede Hænderne mod Knæene.

Tavshed.

Graves stoppede fremdeles Pibe, hans lange, glatragede Mund smilede venligt — det kunde nok have sin Rimelighed, det, ja — hvad det nu var . . .

De sad i samme Nød allesammen — Trangen til Meddelelse og Bristen paa Evne. —

Da vendte Kren Smed sig omsider til Graves:

— Har du saaet din Havre?

— Nej ikke end.

— Rugen staar godt i Aar! sagde Skomager-Anton højt og befriet.

— Saa meget voldeligt! indrømmede Graves livfuldt. Det tegner til et godt Rugaar for Alvor. — Men en bitte Draabe Regn kunde nu ikke skade.

— Duggen! sagde Kren Smed. Det dugger meget om Nætterne — ellers blev Jorden vel snart til Skorpe . . .

Kaj gik forbi ude paa Vejen med de tre bedrøvede Plage, de ludede efter ham og strammede af og til i Tøjret for at

se tilbage. Spurvene for op fra Stenbroen og fløj ud over Marken.

— Det er nu svært med Dyrene, sagde Graves i bred Glæde . . . de er kloge.

— Ja, de har en god Forstand. — Det var Frederik Just, der ogsaa udtalte sin Tillid til Dyrenes Aandsevner.

— De ved godt, naar de er syge. Som nu et Aar — jeg kommer til at tænke paa— et Øg, jeg mistede. Dyrlægen var ellers og kurerede paa hende . . .

Graves kneb sine varme Øjne i, og hans store Ansigt lyste af Lune.

— Men hun kunde nu ikke leve. Hun stod i Faarestien med Føllet, og en kunde redelig se paa hende, at hun vidste det, det var nemt at kende. Det var et sært Øjensyn, hun havde. — Aa som hun da saa paa Føllet, rigtig saa naadelig. Konen græd skam. Det var nu ogsaa et godt Øg. Men hun var jo endelig forsikret. — Ja, og som hun tog Pusten, hun sukkede ligesom et Menneske . . .

Graves sugede paa Piben og klappede Laaget i.

— Ja det er ikke umuligt, sagde Kren Smed meget dæmpet. Min Bedstefader kunde fortælle om to Øg — det er groft længe siden nu — som hans Nabo havde. Dem tog Fransk-manden. De havde Føl begge to. Manden var forstyrret over det, det var to grusselig gode Øg. Men tre Dage efter kom de nok saa skønt rendende ind i Gaarden begge to — Fransk-manden havde ikke passet paa dem. De skraalede, da de kom ind i Gaarden, og Føllene rimmede inde i Folestien. Det var da en Fornøjelse . . .

Kren Smed bøjede Hovedet og spyttede tæt forbi Bord-kanten.

— Men dem samme to gæve Øg kom ellers jammerligt afsted — som min Bedstefader ogsaa fortalte. For Karlen

skulde vande dem i Dammen, og saa blev de katolske — bremsgale velsagtens. Eller kan hænde, de havde staaet for længe inde. De tog da Magten selv og spjattede for langt ud. Der var Dynd og Sykke i Dammen, saa de blev dernede. — Karlen druknede med dem. — Aa ja — det var en stræng Handel.

Kren Smed tog Vejret og trillede med Tommelfingrene. Hans lyse Oldingeøjne saa stift frem . . . ned i Tiderne, som var svundne.

Saa kom Blikket op paa Dyrlægen, og Kren Smed hentede en Lærredspose ud af Lommen.

Graves fulgte Eksemplet, og Betalingen blev erlagt i Tavshed. — Lidt efter sagde Kren Smed i al Almindelighed:

— Jeg har ellers en Kvie, der er noget Korn forfangen — ikke saa det betyder noget — men kanske Dyrlægen kunde sige et Raad . . .

Kren Smed fik Raadet og blev urolig bagefter, famlede ved Flasken og rømmede sig.

— Ja, Prøjserne var ogsaa slemme efter Hestene, sagde Graves. — Jeg husker saa nøje den Gang de kom. Jeg var ikke stort mere end en Knægt den Gang. Mig og min Fader stod oppe paa Kaalgaardsdiget, og nord paa efter Alsgaard til kunde vi se et bitte Stykke af Aalborgvejen — den gik saadan over en Bakke — der var en god Mils Vej dertil. Tidligt om Formiddagen begyndte de at komme marcherende, de kom lige saa tæt som en Myresværm — saa bred Landevejen var. Det støvede op omkring, og vi kunde se Bajonetterne skinne og Sablerne. Vi saa ikke andet end det bitte Stykke Vej over Bakket, og vi kunde ingen Verdens Ting høre. Men de blev ved at komme derover til langt hen paa Eftermiddagen — vi var ude og passede paa imellem Stunder, og de kom bestandigt. Saa hen ad Klokken

fire gik min Fader ned af Diget og gav sig til at græde. For Per, min ældste Broder — ja han døde jo nu i Fjor Foraar — stod som Soldat oppe i Vendsyssel, og den Vej tog alle Prøjserne. — Men vi vidste sandelig ikke, hvordan vi skulde bjærge Øgene, og de blev da ogsaa taget. Vi hørte aldrig fra dem siden.

Graves smilede tankefuldt og hældte Tobakssovs paa Gulvet.

— Jamen Dyrene er nu kloge, sagde han inderligt. Der var nu sidst i Efteraaret — ja det var mærkeligt for Alvor. Jeg havde været til Mølle i Ejdrup, det var sent, for vi havde pløjet den Dag, saa jeg kunde ikke faa Øgene før. Det var de to brune — det var ellers ikke mere end et Par Tønder gruttet Rug, vi skulde hente. Men da vi skulde hjem, blev det da saa tindrende mørkt, som jeg har aldrig kendt Magen . . . jeg faar vel stoppe Piben.

Graves stoppede og huskede — hans Træk bevægede sig — de sad forventningsfulde allesammen.

— Ja det var saa almindeligt. Jeg havde tøvet noget, og da jeg kom ud, stod Lyset fra Møllevinduerne lige ud i det skære Mørke — jeg kunde ikke se en Brand. Det var saa meget hæftigt. Naa jeg kom da paa Vognen, og først kunde jeg ikke en Gang se Hestene. Men de to brune holdt sig nøje til Vejen — dem lidede jeg paa. Men Øjnene bliver jo fortrolige — jeg kunde da begynde at skimte. Det gik helt godt. — Nu kender I Vilsom Bakke, den er ikke saa lidt stejl, den var jeg noget ræd for. Jeg holdt godt op i Tømmen, da vi kom til den, og de to brune trippede fornuftigt nok.

Graves hævede Stemmen.

— Men da jeg saa er omtrentlig paa Midten af Bakken

og skal til at se — ja det er sandfærdigt, om I saa vil tro det — saa kørte vi baglængs.

— Ho Ho! sagde gamle Kren Smed sørgmodigt og saa op med sine slidte Øjne.

Dyrlæge Elle pirrede ved Brillerne og ligesom skærpede Blikket.

— Ja, det er sandt. Og jeg vil gerne vedgaa, at jeg blev gruelig bange. Da jeg rejste mig op i Vognen, slog det mig i mine Knæ. Jeg saa ned paa Jorden, jeg kunde ingenting se, jeg saa paa Øgene — de travede saa jævnt og stødte Skankerne mod Hamlen, over det de maatte holde igen — men jeg tyktes, at vi kørte baglængs — op ad Bakke! Jeg blev lige saa kold i mit Ansigt. Men saa med et begyndte Øgene at blive urolige, jeg kunde fornemme, at de smaa-bævrede. Da blev jeg rent forskrækket. — Nu skal jeg sige, at jeg er en noget hæftig Mand, naar en Ting kommer paa — og det her kunde jeg da ikke begribe. Jeg blev harmet, jeg tog til Svøben og task paa Øgene, jeg stod ret op i Vognen, og vi kørte ned ad Bakken i Flyvegalop. Sækkene skred ned ad Vognbunden og kom imod mine Hæle. Jeg var rent ude af det, for det gik i Galop, tordengalt, og det baglængs bestandigt. — Men da vi kom til Ende af Bakken, saa jeg med et en Vejvisersten, den var kalket hvid, den kom flyvende imod os, ligesom — jeg kunde skimte den — og saa med det samme var det i Orden, det gik forlængs, som det skulde, igen. Saa stansede jeg og stod af Vognen, mine Knæ de rystede. Og de to brune stod og bævrede i Laarene og snorkede. Jeg trak dem hjem Resten af Vejen. — Var det nu ikke underligt? Jeg ved ikke, hvordan det kan have sig med den Baglængskøren — men der er ellers andre Folk, der har fortalt det samme. Men jeg er da vis paa, at Bæsterne blev hentagne, fordi de kunde mærke min Angst

— det er nu sikkert nok. For noget unaturligt kan jeg ikke tænke paa.

Hm! hm! kremtede Kren Smed, som den, der tænker sit.

Der blev Tavshed igen. Graves drak sin Bajer ud og slængte den sidste Bundslant henad Gulvet.

— Saa skulde en vel se til at liste hjem med den røde.

Kaj holdt udenfor Kroen med Plagene. Da han afleverede den røde, smilede Graves som Solen. Lidt efter smilede Kaj ogsaa — han fik sin blanke Belønning.

Saa trak Graves af med sin Plag.

Kren Smed kom ud fra Kørestalden og skulde ogsaa afsted. Kaj gav Tøjrene fra sig og søgte at holde Kren Smeds Øjne fast. Men den lille, tørre Gamling saa langt — ovenover Kaj og langt ud, hvor Jemdrup Kirke laa som en hvid Kalkprik midt paa den solbeskinnede Landrunding.

— Nu faar du have Tak.

Kren Smed stavrede henad Vejen med de to pjuskede og stivbenede Plage. Træskoene skramlede paa Skærverne, Tobaksrøgen svøbte sig tilbage over den falmede Frakkeskulder.

Henne paa Vejen gik Folk til Kirke, de flyttede sig langsomt i sorte Klæder. Der rejste sig lidt Støv, Solen skinnede hvidt og blændende.

LINDBY-SKYTTEN

Der levede oppe i Jylland et Menneske, som bar Naturens og Tidernes Dyb i sig uden at vide af det, en Mand, der sit Liv igennem troede at handle og eragte frivilligt. Men han havde et af Pans Skæbnetegn paa Panden.

Børnene afgjorde det med deres sikre Instinkt, de følte Urtidernes Slægtskab, de kunde ane en Ligemand i et voksent Menneske. Da Lindby-Skytten første Gang kom til Byen, tog Børnene ham straks i Besiddelse. Han kom ikke ad Vejen, som andre Folk, der maaske staar stille og kalder Børnene uartige og spørger, om de kan deres Bibelhistorie. Han dukkede op over Marken og satte i et Spring over Grøften. Saa kendte de ham. Han havde desuden en toløbet Bøsse i Haanden og en Odderskindstaske over Lænden. Vældig bredskuldret og korthalset var han, med et svært Hoved. Hvidt, tætklippet Haar. Han var skægløs med store Renan-Træk, man satte straks sin Lid til ham. Lindby-Skytten fortalte uden Nedladenhed om sin Hund, og Børnene maatte gærne pille ved Krudthorn og Bøsse.

Manden satte sig paa Grøftekanten og talte forstandigt med Drengene; imidlertid rodede de en død Agerhøne op af Tasken, følte den paa Brystbenet og skød Øjehinden fra

de brustne, smaa brune Øjne med Fingerspidsen. Se, den lukkede nok sine Øjne fra neden af. — Naar de vendte og drejede den døde Fugl, kom Hoved og Hals altid til at hænge nedad. Det var saa sørgeligt. —

Siden hen blev Lindby-Skytten en af de sære Ahasverus-skikkelser, der var og ikke var paa Egnen.

En Dag vidste Drengene, at Lindby-Skytten var i Byen, de hilste paa deres Ven, som havde de set ham for en Time siden. Saa kunde der gaa Maaneder, uden at de tænkte paa ham. Men saa kom han igen en Gang. Tidens endeløse Stillestaaen, det Ubekendtes Gaadefuldhed omhyllede ham.

Lindby-Skytten førte et hjemløst, omvandrende Liv, han bjærgede Føden ved Jagt og Fiskeri. Det underlige ved Tingen var, at hans Forældre havde været almindelige jævne Bønder. Det vidste Folk, de ansaa derfor Sagen fra dens økonomiske Side. — Hvem kunde vide, hvad han tjente paa den Maade, kanske havde han valgt den bedre Del. — Han var en af deres egne nemlig. Dommen skulde faldet anderledes ud, om Lindby-Skytten havde været af By- eller Taterslægt. Foruden sit Næringsliv dyrkede Lindby-Skytten to Tilbøjeligheder, Kortspil og Slagsmaal, og han brugte hemmelige Kneb ved begge Lejligheder. — —

— En Dag afholdtes der Auktion oppe i Byen. Et Hjem var opløst; hvad der var samlet sammen og puget paa, skulde sælges og spredes.

Der kommer en vis munter Feststemning over Folk ved saadan en Lejlighed, de gaar og stikker Næsen i dybe Kasser med Ragelse, fyldes med Ideforbindelser deraf og faar Skorper løst fra Sjælen. Gamle Aftægtsfolk kan blive lystige, tunge Mænd kan falde tilbage til Fortidstyper. Især naar lidt Alkohol skyder bag. Men den Dag kom endvidere Pan til i Skikkelse af Lindby-Skytten. —

Børnene krøb om allevegne med Næserne fulde af Mølstøv fra Bohavet. En Sofa, der i 40 Aar havde staaet med Ryggen mod en Væg, stod nu ynkelig prisgivet midt paa Marken. Det var som en Opdagelsesrejse at bese den ormædte Bagklædning og putte Hænderne ind mellem Fjedrene. Store Metusalems-Edderkopper stanklede sky ud i Solskinnet. —

Men med Et fór Børnene afsted i en Sværm, deres langtskuende Spurveøjne havde opdaget Lindby-Skytten. Han kom fra Kærene op over Marken. Fem-seks smaa Hænder lettede ved Taskeklappen, mens Skytten blev ved at gaa.

— Nej jeg har ingen Ting, Børn, sagde han venligt. Men nu skal I se!

Han fremtog et Par »Tordenstene« og et Stykke Flint, der var formet som et Dyr.

— Dem maa I faa, naar I er gæve Børn. — —

Lindby-Skytten kom ikke for at købe noget; hans Vej faldt forbi. Hen ad Aften fik han en Firkort-mis i Stand inde hos Søren Furbo. To Gaardmænd fra en Naboby, Jens Hansen og Mogens gik med. Søren Furbo var en lille forkuet Mand, han var gift anden Gang med en Kvinde, der bestyrede Resterne af hans Beslutningsevne. Men i Dag stindede han sig — han havde nydt to Dramme — og førte Gæsterne ind. De bænkede sig om Bordet, og da Konen forsvandt uhøfligt fra Stuen, flegrede de to velmægtige Gaardmænd i Skægget.

Til at begynde med spillede de paa fire Femører, og det gik saa behageligt. Timeglaskaraffen stod paa Bordet, af og til efter et komisk Spil satte man Fornøjelsen i Bunde med en Dram.

Ud paa Aftenen smækkede Skytten Kortstammen i Bordet.

— Det her er noget Snaldreværk, lad os give paa fire Femogtyveører!

— Nej — nej sagde Søren Furbo spøgende men bestyrtet. Han havde tabt en tre-fire Kroner.

— Snak med Konen om'et! foreslog Mogens med smaa hjærtelige Øjne.

— Jeg kan gærne laane dig et Par Øre, sagde Skytten og saa alvorligt paa ham.

— Ikke for min Skyld! erklærede Søren Furbo og saa stoltelig fra den ene til den anden — det er ikke nær saadan!

Skytten stakkede da Kortene, fik taget fra og gav rundt.

Spillet gik i Tavshed. Mændene sad med Kortene bøjet sammen efter Længden i den hule Haand. Naar de aabnede Haanden, lukkede Kortene sig ogsaa op. De bøjede det øverste af hvert Blad forsigtigt fra — det var, som hver snød sig til at se sine egne Kort.

Mogens' store Fingerender skælvede en Ubetydelighed. Søren Furbo kunde ikke skjule sin Nervøsitet. Naar han tabte, lo han paa samme anstrængte Maade som en Knøs, der er oppe og skal hjælpe Tryllekunstneren og faar en Kanin snydt ud af Næsen.

Jens Hansen sad rolig som en Træmand; han vandt. Der var heller ikke noget at se paa Skytten, hans gejstlige Træk rørte sig ikke; kun Øjnene blev skarpe og hurtige.

— De spillede i et aandeløst Køre, til Klokken blev fire om Morgenen, der blev givet og trumfet, Mønterne hentedes med Fingerspidserne over Bordpladen.

Alle Mændene var bleven grusomme i Blikket som Dyr.

Det var højlys Dag, Søren Furbo slukkede Lyset og spildte sig en Dram. Kortene gaves rundt, de snød Næserne og beherskede sig. Jens Hansen sad i Uheld nu.

Henad Klokken seks begyndte Jens Hansen at knurre og vise Tænder. Skytten saa længe tavs over paa ham.

— Du kan vinde igen, Jens, sagde han. Jens Hansen rykkede sit Blik fra Skyttens og tog Kortene.

Ved Syvtiden kom Konen ind, stod med Hænderne paa Maven og saa til, som om hun vilde velsigne dem allesammen.

Søren Furbo slog pludselig de magre Knoer i Pladen.

— Gaa ud og bag os to Flæskepandekager! sagde han, og det — sandelig — nu!

Konen rørte sig ikke.

Da trak det op til rabies, Søren fik Konvulsioner i Ansigtet og begyndte at spytte.

— Dddddd . . .

— Men søde Gud! raabte Konen og forsvandt i Køkkenet.

— Ta' Drammen! bød Mogens kort, da Søren Furbo skælvende sank ned paa Bænken.

De spillede hele Dagen og rastede kun for tavse at hugge Æggekage i sig. En Gang var Tabet for Jens Hansens Vedkommende over 300 Kroner. Det var en Mand, som til daglig studerede en Tiøres Præg paa begge Sider, inden han skilte sig ved den. Han sad paa Bænken som et ømtaaligt, nerveblottet Saar — opirret til Bunden af menneskelig Brutalitet. Hans Ansigtsmuskler krympede sig i Bitterhed, strammedes af Ondskab. Søren Furbo tabte lidt og langsomt, det svimlede op for ham.

Lykken skiftede, Jens Hansen vandt, og Mogens tabte.

— Nu kommer du jo til Krylter, Jens, sagde Skytten lavt og fortroligt og saa stift over Bordet. Jens Hansen smilede grimt.

Af og til kom Konen gennem Stuen og saa bedende paa

Søren, hun vidste ikke sine levende Raad. Søren var bleven hæs, hans Øjne lyste sygeligt.

Ude i Byen var det bekendt for alle, at de fire Mænd sad der og spillede Ejendom og Salighed bort.

De spillede ud over Aftenen, Konen satte Flæskepandekage paa Bordet og gik grædende i Seng.

Ogsaa hele denne Nat spillede de fremdeles, og Lykken vendte sig fra og til. Tællepraasen lyste paa de hærgede Ansigter. Mogens, der var kommen nybarberet til Auktionen, sad med en mørk Skygge over hele Underansigtet, hans Skæg var groet ud. Det var ikke længere Mennesker, der sad der.

Da det blev lys Dag igen, slukkede Søren Furbo Lyset. Det stank bagefter, og Søren fik ondt af Lugten, han brast forover og kastede op paa Gulvet. Han kunde ikke hænge sammen længere.

— Naa! snærrede Jens Hansen ligegyldigt og pikkede paa hans Kort, — Naa! Pas Spillet! Nu er det godt! Han glippede med de forvaagede Øjne. Men de maatte holde op.

De rejste sig ravende, saa paa hinanden med giftigt Fjendskab.

Mod Slutningen havde det jævnet sig, Jens Hansen og Søren Furbo havde tabt et hundrede Kroner hver, Skytten gik af med Størsteparten. De havde drukket tre Potter Brændevin og spist fire Æggekager.

Jens Hansen stod og tænkte sig om, hans Ansigt talte om grænseløs Ulykke og Hadskhed.

Kun Skytten var rolig, hans Øjne passede paa, da de to Mænd rakte efter Kæppene, han var fattet paa Slagsmaal og havde allerede udset sig en Stol til at brække Benet af. Med et var det, som de saa deres nøgne Dræbelyst og skammede

sig for hverandre. Tavse og bøjede gik de to Gaardmænd deres Vej.

Lindby-Skytten tog sin Bøsse og sine Sager og skridtede af ned mod Kærene.

Søren Furbo blev hjulpen i Seng af Konen, han græd i dybeste Elendighed.

Langt borte fra menneskelige Boliger strakte Lindby-Skytten sig bag et Gærde og sov den lange lyse Dag igennem.

Ved Midnatstid vaagnede han. Han satte sig over Ende i Sommermørket, gabede og fortrak sig. Saa tog han Mad op af Tasken og spiste. Siden blev han liggende vaagen et Par Timers Tid.

Hvad tænkte han paa? Ingenting.

Fuglene gav Lyd fra sig nær ved og langt borte. Af og til fløj en gennem Luften ovenover, den var ikke at se, Lyden strøg forbi. Det var som en stor Kam sloges i Luften. Et og andet Græsstraa under Skyttens Hoved søgte sig en bedre Stilling, fjedrede tyst op paa et andet Sted. Naar han bevægede Hovedet, knitrede en Mængde Straa paa en Gang og begyndte saa at liste sig til at komme i Ro, naar han laa stille.

En Vibe tog til at krese om ham og kære og skænde, da rejste Skytten sig. Himlen rødmede i Østen. Hurtigt satte han op, kastede Bøssen over Skulderen og gik med lange Skridt over Engene op mod Hederyggen i Syd. Han sprang over Grøfterne, gik lige paa gennem tykt og tyndt.

Da det lydløse Morgengry holdt hele Naturen i sin Lammelse, kom Skytten ned til Aaen paa den anden Side Lyngbakkerne. Han gik ned til et af »Høllerne«, lagde sig stille i Græsset og gjorde en Snøre i Stand.

Taagen, der laa over Aalejet, ligesom toges bort, foldedes fra Vandspejlet som et Florhylle fra en blank, kostbar Klinge.

Hvert tyndt Sivstraa blev tydeligt at se, det var fuld og klar Morgen.

Med et lille bitte Plump faldt Skyttens Snøre ud i Vandet mellem de smaa Malstrømme, der spaserede i Aabugten som Smilehuller. Krogen sank langsomt, svajede med den svage Strøm og slukkedes nede i Vandmørket.

Et Sted længere borte pladrede Aaen over flad Bund, hist og her lød der bløde Kluk, hvor Vandet strøg ind under en Brink.

Lindby-Skytten sad med Snøren i Haanden og saa ud over Vandet.

Nogle Aakandeblade laa i Vandfladen, paa et af dem krøb en Brusk-Igle; paa et andet var der bleven en lille Pyt, og her kresede en Hvirvler om i rastløs Fangenskab, hvordan den saa var kommen der. Aakandernes Frøhus laa i Vandspejlet som smaa svømmende Flasker. Der blev mere og mere Liv; et Sted cirklede en hel Flok Hvirvlere som blanke Kærner om imellem hverandre, de legede i alle Slags Kurver og Figurer. Smalle Tæger løb over Vandhinden, uden at den kom i mindste Bevægelse. Naar de stod stille, saa man, at Benene gjorde en lille Grube i Vandet. Mellem Sivene kom der fine Lyd af Fluer og Myg. En af disse flade, graa Fluer, der sætter sig til at stikke et Sted og i Ro og Mag lader sig slaa ihjel der, anbragte sig paa Skyttens Haandbag og fik lydløst Døden. Han vendte Hovedet — nede mellem Græsrødderne skød en frisk, lyserød Regnorm, han saa paa den, til den kom i Forlegenhed med en Roset af Tidselrodblade — saa tog han den og puttede den i Blikdaasen.

Lidt efter blev han spændt og aarvaagen i Ansigtet, der var Bid. Han manøvrerede lidt med Snoren men mærkede, at Biddet var godt og halede til sig. En stor gulhvid Ørred

fik han, paa tre Pund sikkert. Den sprællede i Vandskorpen og bakkede med Halen for at holde sig nede, alle Smaadyrene for ind mellem Planterne ved Bredden. Lindby-Skytten tog Krogen ud og lagde Fisken bagved sig i Græsset. Længe efter, medens han igen sad drømmende med Snøren ude, hørte han Fisken pusle i Græsset med Finnerne og aabne Munden — det lød, som naar en røger Tobak og af og til faar en Boble til at briste mellem Læberne.

Solen kom højere op og varmede i Nakken. Den skinnede ned i Vandet, en Del spejlede, og en Del var gennemsigtigt. Bunden ved den anden Bred kunde ses, og der stod en lille Gedde mellem Aakandestilkene, den stod ganske stille med determineret Underbid, som en død Ting, efter Geddernes Sædvane. Det ene Øje syntes at se vedholdende op. Den var ikke til at faa fat i, desuden var det en lille Tingest. En Time ventede Lindby-Skytten paa nyt Bid, og i al den Tid blev Gedden staaende dernede som en Pind. Naar der kom lidt Uro i Vandskorpen, fordrejedes den. Det ene Øje stirrede hele Tiden.

Det var høj, solstærk Morgen nu, alle Smaadyr fik levende travlt rundt omkring. Hundestejlerne begyndte at blive næsvise; de føjtede op i Vandskorpen og vendte de blanke Sider, allerede naar Ormen var nogle Tommer derfra. Det var snart over Tiden ogsaa.

Solen hedede; overalt surrede og spandt de vingede Insekter. Paa et bredt Blad krøb en Mariehøne ligesom en lille Draabe rød Segllak . . .

Med et hævede Lindby-Skytten Hovedet og holdt det længe, som om han lyttede.

Han blev underlig lille i Udtrykket, Munden blev saa taalmodig.

— Naa! hviskede han ydmygt og blev hurtigt ligbleg.

Han rejste sig, rinkede ilfærdigt Snøren sammen og puttede den i Tasken. Han lod Sagerne ligge og gik et Stykke op paa Engen. Der saa han sig om paa Jorden, gik frem og tilbage paa et lille Stykke og pillede ved sine Klæder, saa efter, hvad han havde i Lommerne.

Han var graa og gusten i Ansigtet, stirrede forsagt ned mod Jorden.

Og saa kom det. —

Han stansede med et Ryk, stejlede bagover og faldt som en Træbul. Den elastiske Engbund fik ham til at hoppe lidt op og falde ned igen. Han laa paa Ryggen, Ben og Arme gik som Marionetlemmer, han knejsede og huggede Hovedet stærkt bagover i Engbunden. En tyk Knurren og Snorken kom gennem Struben. Hænderne var sammenknugede, og Tommelfingrene bøjede ind — ligesom paa nyfødte Børn, Øjnene drejede det farvede op under Brynet og vendte Hviden ud.

Lidt efter fortog Krampen sig, Arme og Ben sank ned, han laa lidt og smaaskælvede og blev saa helt rolig.

Øjnene var aabne og saa nu ret op i Luften, spejlede al Verdens tomme Undren. Medens han blev liggende ganske stille, vekslede Udtrykket i de aabne Øjne, det var som noget rørte sig i dem. Trækkene var stramme og uden Mening, kun Øjnene levede. Var det Tidernes Løndom, var det den eneste Evighed som aabnede sig der?

Et Stykke henne plaskede Aaen muntert over det grunde Sted, under Breddernes Udhulinger kom der af og til bløde Kluk. Det var, som en gemte sig og holdt sig stille men en Gang imellem maatte slippe en dæmpet Latterlyd. Alle Naturens Kryb levede deres ubemærkede Liv i Solskinnet rundt om Manden, der laa hen og stirrede.

Et Kvarter blev han liggende, saa rejste han sig pludselig

over Ende. Ansigtet havde et Smil af inderlig selvglad Hemmelighedskræmmeri, som om han vidste en god Del men skam ikke vilde sige det til den første den bedste. Men saa blev han helt bevidst — saa sig bange om og viskede Skummet af Munden. —

Det var forbi, han var vaagnet og vidste ikke, hvor længe han havde været borte.

Lindby-Skytten gik ned efter sine Sager, han var slap og ynksom i Trækkene.

En lille Brise foldede Vandspejlet, Gedden stod endnu dernede paa Bunden — lidt fordrejet af Vandets Flimren — og stirrede op med det ene Øje. Skytten tog et Bæger med Snor ved frem af Tasken, hejsede Vand op og drak begærligt. Tung Nedtrykthed laa over hans Bryn og Pande.

Saa drev han langsomt ud over Engene med matte, slæbende Skridt og sænket Hoved. — —

Henad Aften var han flere Mil øst paa ad Hobro til.

I den stille, bløde Skumring kom han forbi en Bondegaard, gik bagom Udhusene. To Piger stod og skurede Malkespande ved Gavlen. De hvinede højt begge to, da de saa Lindby-Skytten, de smed Skuréviskene og flygtede træskotrappende ind i Gaarden. Alle Kvinder var gruelig rædde for Lindby-Skytten.

Han vandrede videre, tværs paa alting, Marker og Kær.

Mod Natten fandt han sig et lunt, hyggeligt Sted i en Grøft og sov ind lullet af Fuglenes Kny nær og fjærnt.

— — —

Saadan var Lindby-Skyttens Liv. Han vagabonderede omkring paa Egnen i en Menneskealder, skød og fiskede, spillede og sloges. Hans Krigeriskhed var af specifik jydsk Art, han uddelte tørre Hug, der ingen egentlig Skade forvoldte.

Ingen havde Rede paa ham nogen Sinde, han var snart her og snart hist.

Det hændte, naar han var paa en beboet Plads, at han overraskedes af Ligfaldet der. Medens han laa hen, stod da Folk omkring ham blege og hentagne af Rædsel. Gamle, erfarne Koner kom og stak en Ske i Munden paa ham, for at at han ikke skulde bide sin Tunge.

Med Aarene blev hans Voldelighed af ondartet Natur, men han blev i samme Forhold mere menneskesky. Ligfaldene tiltog i Hyppighed og Langvarighed.

En Vinter havde han lejet sig ind paa et Loftskammer i et Hus.

Han kom og gik, var mest borte, ingen regnede med ham.

Hen paa Forsommeren sporede Manden i Huset en Dag Lugt deroppe. Døren blev brudt op, og man fandt Lindby-Skytten liggende midt paa Gulvet. Han havde været død i over otte Dage. Øjnene vendte glansløse og dumme op mod Loftet, Larver og Smaadyr havde travlt under hans Klæder.

ELSES BRYLLUP

Lille Sørens Forældre var døde, han blev opfødt hos Sivert Nielsens, med hvem han var fjærnt beslægtet. Siverts Børn var forlængst voksne og kommen ud, kun den nittenaarige Else gik hjemme.

Søren var syv Aar gammel, en lille stumpet Fyr. Han var en saare alvorlig og tankefuld Dreng. Eftersom han ingen Børn havde at lege med, opfandt han sin Morskab selv og puslede om med mange løjerlige Forehavender. Ude i et Dige havde han lavet pyntelige Huller og Baase, hvori han gemte sine blanke Smaasten, og i en hemmelig Vindueskarm ude i Stalden forvarede han andre mærkelige Ejendele. Søren beskæftigede sig meget længe med hvert enkelt Tidsfordriv, man kunde se ham nulre rundt paa et og samme Sted i halve Dage, uden at der tilsyneladende var noget, han syslede med. Det kunde være en Pind, Søren havde fundet, eller det kunde vise sig at være en Skarnbasse, som han gjorde Livet surt.

Søren passede sig selv og kom godt ud af det med Mennesker og Dyr. Om Sommeren tøjrede han Skruptudser nede ved Dammen og flyttede dem samvittighedsfuldt paa de rigtige Tider. Det blev saa deres Sag, om de rykkede Bagbe-

net af Led. Om Vinteren læste selve Sivert Nielsen Katekismus med Søren, og Søren gjorde den tørre, knortede Mand tilpas ved Flid og Nemme. Siverts Kone sad i Halmstolen ved Kakkelovnen og gjorde ingen Fortræd, hun var træt efter et langt Livs Stræb. Søren var bange for hende uden Grund.

Else, Else var Uroen i den stille Gaard. Hun sang nede i Mejeriet om Morgenen og trappede rundt paa Stengulvet, hun var lystig til enhver Tid, og hun var mild som Solskin mod alle. Else beskyttede lille Søren og sørgede for ham, hun kaldte paa ham ved Melmadstider og præsenterede ham udmærkede Rundtenom'er. Søren tog dem af hendes store, kærlige Hænder. Havde Søren været en Hund i Stedet for et Menneske, saa kunde Else godt bundet en Kasserolle i Halen af ham og siden aldeles have glemt ham — og Søren skulde løbet omkring fuld af ydmyg Tak, hver Gang Kasserollen stødte mod noget, saa at det gjorde ondt.

Om Søndagene kom der fuldt op af Karle paa Gaarden for Elses Skyld. Og en Gang, da de havde sværmet og været i Vaande allesammen, forføjede Søren sig bort og gemte sig bag Udhusene. Han havde lige lært at skrive, han skrev Elses Navn paa en Stump Papir — med lille Forbogstav — Papiret lagde han angst sammen i en smal, haard Strimmel. Men han kunde ikke kaste det bort. En Aften stak han det ind ved Støbejærnsforsiringen paa Kakkelovnen inde i Stuen. Ingen kunde finde det der, og Else vidste ikke, at det var der, naar hun gik i Stuen.

Else havde sommetider Morskab af at jage med lille Søren for at klappe ham, han flygtede da med alle Tegn paa Skam og Ulykke. En Dag da Søren kom gaaende med et fyldt Krus i begge Hænder og saaledes var værgeløs, kom Else over ham og slegede jublende for ham. Søren satte

Kruset ned paa Gulvet og krøb derpaa tavs ind under Sengen. Inde i det inderste Mørke stødte han paa Katten, som han pludselig kværkede, saa at den mjavede i største Ophidselse.

Men Søren da, hvad gør du ved Missen! raabte Else og lo.

Naar Karlene kom om Søndagen, havde Else Maadsel nok med at holde Skik paa dem. Per Andersens Jesper var den dristigste, han var nemlig vant til, at Pigerne forsaa sig paa hans kløftede Hage og sanselige Mund. En Dag søgte han under uhyre Lattersalver at kysse Else med Magt. Det var ude i Køkkenet, mens hun kogte Kaffe, og alle Karlene sad langs ad Køkkenbordet. Else blev ikke vred, langtfra, hun lo af fuld Hals. Og saa greb hun den stærke Karl ved Skuldrene og slog ham bagover i Stengulvet, saa at det svuppede i hans Skulderblade. Det var ikke ene Galanteri af Jesper, at han faldt saa ublidt. — Søren saa det hele, han gik bort og skjulte sig et Sted.

En Gang ved et Gilde vartede Else op med hvidt Forklæde for, og der var ingen der kunde lade være at se paa hende, gulhaaret og skær som hun var. Gamle Folk blev rørte og virrede med Hovedet i dybe, dybe Tanker.

Om Aftenen puttedes Søren, der ogsaa var med, i en stor Seng. Dynerne lagde sig om ham som Beg, han smeltede hjælpeløst ned i dem. I Mørket hørte Søren Musiken og Dansen fra Storstuen, Fløjtetriller — bløde Løb og Smut — og han blev saa forsvindende for sig selv. Tilmed var han glemt af alle. Der gaves vel knap en, som af sygelig Interesse for det uendelig Smaa og ligegyldige huskede paa ham. Søren laa i lange Tider og tænkte paa, at Else derinde i Lyset skulde mindes ham og komme. Døren skulde gaa op, og den store, hvide Else skulde komme. Og medens hun smilede kærligt, skulde hun skære ham langsomt ihjel med en Bordkniv. Kanske Kniven ikke var synderlig

skarp, det gjorde ingenting, det havde heller ikke noget at sige, om der sad Sauce paa Knivsbladet. — Naar Søren havde tænkt sig sin Død til Ende, begyndte han forfra og fik hver Gang flere skønne Træk med. Omsider sov han.

Nogen Tid efter hændte det store Under. En Helligtrekongeraften blev Søren stukket op i Storstuesengen, fordi der var varmere der. Søren holdt ikke saa meget af det, han var bange deroppe. Han gennemgik adskillig Bævelse, inden han faldt i Søvn.

Men pludselig vaagnede han, ved at Døren knirkede. Han lammedes straks af Angst og laa urørlig. Men det var ikke saa slemt — det var en, der kom med Lys. Det var Else. Hun kom listende paa bare Fødder med et tændt Helligtrekongerlys i Haanden. Søren blev liggende stille, han kunde titte ud gennem en Sprække eller en Fold, Dynen slog.

Else stod lidt stille paa Gulvet og saa sig om paa alle de mørke Ruder. Der hørtes ikke en Lyd nogetsteds fra. Saa gik Else tøvende hen foran Spejlet. Hun saa ikke deri, men hun løste sin hvide Særk og lod den falde. Saa hævede hun Hovedet og saa i Spejlet. — Gulvfjælene knirkede pludseligt — Else lo! Nu slukkede hun i en Fart det tregrenede Lys, og Søren hørte hende liste ud og lukke Døren sagte efter sig.

Søren vidste ikke, at man kan faa sin Tilkommende at se ved at bære sig saaledes ad, han tænkte egentlig slet ikke over, hvad det skulde betyde. Han havde set en hvid Skikkelse, der syntes ham kæmpemæssig stor, en gylden Sky og tre urolige Lysflammer. Men i Sørens Hoved dannede der sig bagved den dybe Forundring en Anelse om noget som Ulve eller laadne Dyr, der havde ligget i Baghold en Gang for evige Tider siden. Han følte dunkelt, at der maatte være sket noget grusomt for længe, længe siden,

men nu var der kun det taagede Skrækminde tilbage. Men denne blodige Grumhed kunde det maaske endnu falde i enkelte lykkelige Menneskers Lod at udøve, denne djævelske Raahed. — I Sørens Lod vilde det ikke falde. Ak nej, Ak nej. Lykke kunde han ikke faa, for han var saa lille og blev næppe stor nogensinde.

— Else fik mange Friere, og Søren gik bort og skjulte sig i en eller anden Vraa som en Kanin. En Gaardmandsson friede formaliter til Else og havde sin Fader med, der gjorde Rede for Ejendommen. Og da Else ikke vilde have ham, blev han Ungkarl alle sine Dage og gjorde ingen Numer ud af det. Naar han tog til Byen for at skaffe sig noget, saa skulde det være saadan og saadan. Kunde han ikke faa det, saa købte han ingenting og forklagede heller ikke Købmanden. Saadan var den Mand,

Men omsider fik Else en Bejler, hvem hun gav ja. Han hed Laurits og var en køn, højmodig Karl. Else syntes godt om ham.

Per Andersens Jesper drak sig fuld den Dag og sang en sørgelig Vise. Den havde saa mange Vers, at han faldt i Søvn, før den var sunget til Ende. Derpaa gik Jesper ind som Soldat i Stedet for en anden (han havde selv trukket sig fri), Sorgen synes at have gjort ham noget forstyrret. En Maaned efter kom han til Byen i Kongens Klæder og gik op ad Vejen som en Hertug. Else holdt Kommers med ham, og Jesper jubilerede ufortøvet. Sorg og Kummer laa i Grunden ikke for ham.

Laurits og Else spaserede sammen og befæstedes i Hengivenhed for hinanden. Meget gamle Folk sagde, at saa skønt et Par var ikke set i næsten hundrede Aar.

Om Høsten kom Laurits og hjalp til hos Siverts med et og andet, han skulde jo have Gaarden med det første allige-

vel. Laurits gik med Leen i Skaaret, Else bandt op for ham Det var en ualmindelig tør og gunstig Tid, det var ingen Sag at leve. Laurits gik sindigt og sikkert, han holdt Øje med Pegen og lagde Kornet omhyggeligt, for at Else skulde have let ved at samle det. Af og til vendte han sig, rejste Leen paa Skaftet og saa sig tilbage efter Else. De snehvide Skøtærmer skinnede paa hendes Arme — en to tre snoede hun Baandet, favnede Neget og satte det velbundet ud til Siden. Hun smilede til ham igen eller lo. Else lo af ingenting. Saa gik Laurits videre; og laa der en Sten i Skaaret, pirrede han den lejlighedsvis bort med Træskosnuden. En Knold kunde han ogsaa sagtens passe at træde ned, naar han skulde Vejen, og af og til vippede han en Tidsel væk med Spidsen af Leen — hemmelige Smaating, som maaske ingen lagde Mærke til uden lille Søren. Han gik med i Marken og puslede saa hist og saa her.

Kornet kunde ikke være i Laden og blev sat i Stak udenfor. Else stod paa Stakken tilligemed Laurits og tog imod, gamle Sivert kørte Læssene og forkede op. I Mellemtiderne sad de ned i Halmen og saa paa hinanden og snakkede om et og andet. Laurits tyggede paa et Halmstraa og havde skudt Luen fra Panden. Den tørre Duft af moden Rug fyldte deres Klæder, deres Fingerspidser var glatte som blankpoleret Træ af at tage paa Negene.

— Se jeg har Træskoene fulde af Kærner! raabte Else og rystede Rugkorn ud i Halmen. Hun lo af fuld Hals.

Laurits saa paa hendes pæne Strømpefod; Stakke og Avner havde sat sig fast i Ulden.

— Har du ingen Viske i Træskoene? spurgte han undrende. Nej, Else gik ellers mest i Tøfler. — Laurist tænkte. at han skulde lave et Par fine Byghalmsviske til Elses Træsko, naar han kom ned.

Stakken blev baade høj og stejl. Da Toppen var lagt. kunde de svaje deroppe som i en Trætop. Saasnart gamle Sivert kom med det næste Læs, skulde de til at lave en ny Stak ved Siden af.

Laurits lagde sig paa Ryggen og lod sig rutsche ned langs Siden af Stakken. Saa vendte han sig og bredte Armene ud mod Else, som tittede ned paa ham deroppe fra.

— Eller skal jeg hellere sætte Stigen til? spurgte han.

Men Else var bange for, at hendes Skørter skulde flyve op, hun vendte sig hen til den anden Side af Stakken og lod sig glide ned der.

Et Øjeblik efter hørte Laurits hende skrige frygteligt. Og der var sket en Ulykke, for lænet op mod Stakken stod en Høtyv, et Jærnredskab, der ligner en kort Baadshage. Søren havde gaaet og leget med den og havde stillet den der, fordi han ikke havde bedre Vid.

Else døde næsten straks, hun var bleven spiddet aldeles. Gaardens Folk kom jagende til, og de bar hende ind. Laurits gik ved Siden af, og da Elses Haar løstes og faldt ned, tog Laurits det op i sine Hænder og bar det, som om det var et fuldt Fad han bar.

Da Liget var lagt ned inde i Stuen, listede Laurits sig bort. Han gik over Gaarden, bøjede hastigt om Hjørnet bag Stalden, og der gav han sig til at græde, han vrængede Munden fra Tænderne ligesom et Barn, og Taarerne sprudlede ham ud af Øjnene. Else, bitte Else! hviskede han sanseløs i sin hede Smærte — Else, Else! og han plukkede med sine grove Fingre Halmstraa ud af det lave Tagskæg . . .

Søren laa nede i Haven i et af sine Gemmesteder med Hovedet under sig som et Dyr, der vil grave sig ned.

I MØRKET

Gamle Folk kan endnu huske Historien, den bliver altid fortalt ens og med de samme Enkeltheder.

Der er en Dalstrækning oppe i Himmerland fra Vest til Øst, Aaen bugter sig mageligt og omstændeligt ud og ind som en Orm, der kryber efter noget og vil have al Ting med. Paa begge Sider gaar Engdraget op i Brinker og Agerskraaninger; men syd for er Landet højest, det er mager Jord med lange Hedeaase, og der ligger Landsbyen Graabølle.

For to Menneskealdre siden havde Jens Andersen en Gaard i Byen. Han var en i al Hemmelighed velstaaende Mand, skønt Gaardens Længer hang i Mønningerne og stak Ribbenene ovenud som Rakkerøg. —

Jens Andersen tærskede sin halvvoksne Karl en Morgen, han var i ondt Lune.

Karen, hans Datter, stod og blandede »Læwer« i et Kar — Lervælling til at kline mellem Bindingsværket. Hun saa op fra Siden en Gang imellem. Karlen dansede og skreg mindeligt for sig, Jens Andersen havde ham i Nakken og valkede hans Ryg med Egekæppen, Knøsen vred sig, hans stumpe Ansigt skinnede af Graad.

— Lervællingen var tilpas, Karen stak sine bare Arme ned i den og begyndte at smække store Haandfulde mod Husvæggen. Hun var en høj, sværlemmet Pige, under det opkiltede Skørt stod to lige og viljefaste Ben.

Jens Andersen var omsider udladet, Karlen luskede hulkende over i Stalden, og Jens Andersen skramlede hen mod Indhuset, de lange Arme i Skindærmerne dirrede endnu.

Indenfor de smaa Ruder forsvandt et Hovedklæde, som havde været at se der, saalænge Eksekutionen stod paa. Jens Andersen satte Kæppen i Ganghjørnet, klinkede Døren op og gik ind. Lidt efter dukkede Lænkehunden sky og forpjusket frem fra sin Tønde, hvor den havde søgt Ly under Uvejret.

Karen rettede sig op og lyttede med de lerede Hænder langt ud fra sig — jo Faderen holdt Hus derinde, hun hørte ham gnirre og hakke forbitret. Efterhaanden blev der stille. Karen arbejdede videre, dyppede Lyngviske i Karret og stoppede dem ind mellem Stolperne, hvor der var Hul, hvorpaa hun klinede Ler ovenpaa.

Hønsene gik og skrabede henne ved Vippebrønden og smaasnakkede dæmpet.

Et Kvarters Tid efter kom Karlen frem i Stalddøren, saa sig om og vilde liste sig ud af Gaardsleddet.

— Anton! kaldte Karen halvhøjt. Knøsen nærmede sig tøvende, satte de lyse Øjne sørgmodigt op paa den store Pige og snusede vedholdende.

Karen rettede sig og tørrede Panden med kroget Haandled.

— Det skal du ikke bryde dig om, sagde hun roligt. Hun trøstede ham ganske sindigt. Knøsen brast igen i Graad og krogedes sammen i Tøjet, lang og ledeløs som han var. Han rystede endnu i Bukserne.

Karen klaskede ivrigt løs, smaa Lerstænk var tørret ind

paa hendes usunde Hud og i det farveløse Haar. Lige paa Kanten af det ene Øjes Underlaag sad et lille rundt Stænk.

— Gaa du nu ud og flyt Høvederne, sagde Karen ligegyldigt, men med gennemskinnende Velvilje — du skal ikke bryde dig om den Stodder.

Anton stod lidt endnu og saa, hvor sikkert Karens Hænder smed Lerklatterne, saa at de fladedes ud og dækkede, hvor de skulde, hans vandblaa Øjne klippede. Omsider drog han et dybt, ujævnt Suk, vendte sig om og drev af.

Karen havde lidt ondt af Karlen, det var nemlig hende, der var Aarsag til Faderens Urimeligheder.

Hun var gode Venner med en Karl, som Faderen ikke vilde høre tale om. Han hed Laust og havde hjemme ovre paa den anden Side Dalen.

Niels Lausten, hans Fader, havde en lille forgældet Fæstegaard. Laust var eneste Barn, men der kunde alligevel ikke blive noget til ham. Folk paastod rigtignok, at Gammel-Niels var rig, han var i alt Fald saa nøje og gerrig, at en ikke kunde faa smurt sin Vogn, naar man kom forbi, om det saa røg fra Lundstikkerne. Men Jens Andersen maatte vel kende Besked, han vilde da ikke vide af Kæresteriet.

Under Middagen var Stemningen tung og ladet. Jens Andersen sad for Bordenden og skrællede bistert sine Kartofler, strøg Skrællingerne kort af mod Bordkanten.

Ingen sagde noget.

Konen gik fra og til med Hovedklædet ud over Panden og om Munden, hendes gamle Ansigt var fuldstændig udtryksløst.

Anton turde ikke række frem til Dyppelsen, han spiste lydløst sine Kartofler og sit Flæsk foruden.

— Dyp! snærrede Jens Andersen med et og hug Knivskaftet i Pladen.

Anton hoppede paa Bænken. Lidt efter kom hans Kniv med en flad Kartoffelskive paa Spidsen bange hen i Dyppelsespanden.

Karen spiste med mut Bestemthed, hver Gang hun sank, gik Læberne fra de smaa, stærke Tænder, og Ryggen bugnede op, hun sank store Portioner ad Gangen.

Solen skinnede fattigt ind paa Geranierne i Vinduet. Ude i Gaarden jamrede og klirrede Pasop, den havde ingen Æde faaet.

Om Eftermiddagen kørte de Møg. Karen stod ved Møddingen og læssede, hun udrettede to Karles Arbejde. Anton kørte ud med Studene, og Jens Andersen selv spredte. Gaarden hang fuld af stærk Amoniaklugt, store Hobe dryssede fra den elendige Vogn, det knirkede i Studenes Sivaag.

Hen ad Aften indstillede Manden Arbejdet og erklærede kort, at han vilde i By. Han trak Yderfrakke paa, mimrede arrigt med Munden og stavrede endeligt op over Bakkerne.

Fem Minutter efter gik Anton med en stor Sigtebrødsmellemmad i Haanden ud af Gaardsledet og ned mod Aaen. Da Belønningen var fortæret, satte han i mæt Trav og forsvandt nede i Dalen.

Og en halv Time efter kom Laust — som han gik og stod, i lappede Klæder og Træsko. Det var en garderhøj Karl, Bukserne sad om lange knoklede Ben. Skægløs og hulkindet var han med smaa misfornøjede Øjne. Karen tog ham ved Haanden og førte ham ind i Stuen.

— Velkommen! sagde Konen, hun fik et vist snedigt Liv i den Brøkdel af Ansigtet, der kunde ses under Klædet.

De satte sig i Tavshed ved Bordet. Der var næsten mørkt i Stuen, fra Alkovesengene i Baggrunden kom en sødlig Kvalme, som var Rummets Hjemmeluft og Indehygge.

Konen gik bums til Sagen, de snakkede dæmpet op og

ned. Lidt efter gik hun »frem« og hentede en Spiddelys, som hun satte paa Bordet.

De kom til det Resultat, at der var ingen Raad med Manden.

Karen beværtede sin Ven med Øl og Snaps, satte Brød, Smør og Faarekød frem paa Bordenden.

Ja saa vilde han gaa da, erklærede Laust omsider tvært og rejste sig.

— Æd nu! sagde Karen nedslaaet og lagde Kniv og Gaffel til Rette.

— Nej!

Laust stod og hvilede paa det ene Ben og slyngede med sin Hue som en Perpendikkel. Lyset gjorde Skygger i de store Folder paa Bluseærmerne. Haandledene var et halvt Kvarter brede. Han var en stout Karl, det udtalte ogsaa Konens Blik, hun plirrede op paa ham. Skiftevis vendte den Gamle Hovedklædet og saa paa ham og Datteren. Karen stod med bøjet Ansigt.

De tav ubestemte.

Der kom nogle usigelige fiffige Trækninger inde i Skyggen af Hovedklædet, Konen rejste den ene Arm og sagde:

— Ja Laust, jeg vil nu ikke saadan sige det. Men vov du det kuns. Hun tog i Armen paa dem begge to og plirrede fra den ene til den anden. Karen bøjede Hovedet helt, Laust løftede nødtvungen paa Overlæben og smilede.

— Saa giver han sig vel til Rette, sagde Konen med nikkende Betydningsfuldhed, hvorpaa hun ivrigt flyttede ved Anretningen.

— Æd nu Laust!

Laust satte sig tankefuldt og gav sig til at spise.

Der kom tunge Træskoskridt ude paa Stenbroen.

— Manden! hviskede Karen indtrængende og greb Laust ved Skulderen.

Døren gik op med et stærkt Smæk af Klinken, og Jens Andersen bøjede sig ind.

Laust lagde Kniv og Gaffel fra sig, tyggede af Munden og saa op.

Jens Andersen stod stille i Døren umælende af Forbitrelse.

Konen begyndte stille at flytte af Bordet, hendes Ansigt var atter udtryksløst som paa et Lig.

— Sidder du her og bliver fedet, din mogede Knægt! brød Jens Andersen ud i skælvende Vrede, da skal jeg endda . . . Vil du herud! Hvad skal du her, din Trævl! Du er saa arm, at en kan ryste dig. Din Kamerat! Vil du herud — og det ogsaa lige med det samme!

Jens Andersen gik frem i Stuen og pikkede med Kæppen mod Lergulvet, han dirrede af Arrigskab. Laust satte sin Hue paa, gik uden om den rasende Gamle og til Døren. Der vendte han sig.

— Han vil vel ikke slaa, Stodderen! sagde han ophidset. Nej, jeg skal ellers ikke komme over det her Dørtræ siden. Haa!

Han smækkede Døren i og gik.

Nu kom de andres Tur.

Jens Andersen slog efter Konen og rev Hovedklædet af med Stokkespidsen, det næsten skaldede Hoved saas i sin runde Fattigdom. Manden gennempryglede hende godt i Tavshed, hun tog villigt derimod, kvækkede kun kort af og til, naar et Slag ramte altfor bittert.

Karen sad paa Slagbænken og saa uvirksom til, hun havde overværet sligt i flere Aar, uden at det nogensinde var faldet hende ind at lægge sig imellem. Manden var hendes Fader.

Pludselig slap Jens Andersen Konen og vendte sig om mod Karen.

— Nu skal du faa Hug!

— Fa'r! Nej, det lader I nok være . . . Det store Kvindemenneske skælvede fra Top til Taa.

Jens Andersen stod lidt og harkede og aad hende med Øjnene — saa hvæsede han foragteligt, gik ud i Gangen og satte Kæppen, hvorpaa han anbragte sig for Bordenden.

— Nu kan I jo prøve det en Gang til! sagde han tænderskærende. Den Trævl! Lad mig ikke faa ham at se! Ene Skidt og Møg!

Konen vandt stilfærdigt Klædet om Mumieansigtet og begyndte at sætte frem til Nadveren.

Hun klippede Tanen af Praasen med en Lysesaks af Messing; der var et spidst Horn paa den til at spile Vægen ud med — hun stod lidt og dirrede med den i Haanden.

Frem og tilbage gik hun, der var ingen Bevægelse i Skørtets grove Folder, hun saa ud som en Kegle med ganske smaa Ben helt nede under Bunden.

Anton kom og skubbede sig saa usynligt som muligt ind paa Bænken. De spiste Mælkegrøden som glubske, mistænksomme Hunde. Anton logrede ustanseligt med Øjnene.

— Siden denne vellykkede List passede Jens Andersen nøje paa. Karen kom aldrig udenfor hans Synsvidde. Anton blev jaget væk, for at Manden bedre kunde passe paa, han og Karen udrettede alt Arbejde baade inde og i Marken.

Saaledes gik der to Maaneder, uden at Laust og Karen saa hinanden.

Laust greb saa Tingen an paa en anden Maade, han vilde tjene sig Penge og saaledes blive en værdig Bejler.

Om Efteraaret tog han som Driver med en af de store Studekaravaner, der skulde til Holsten. Den var bleven sam-

let i Hobro og skulde til det store Marked i »Issehow«. Der var gode Penge at tjene, og hvem ved, hvad der kunde byde sig. Det var desuden muntert Liv.

De drev Studeflokken baade Nat og Dag, knaldede med lange Svøber og kom gennem fremmede Byer. I uendelige Regnnætter sneglede de sig frem ad opblødte Veje, asede med Træskostøvler i Pløjejord og maatte fare ude omkring i Mørket over Grøfter og Diger for at hente forvildede Dyr til Flokken. Kameraterne var lystige og hæse Karle, som sang Viser i de ravnsorte Nætter og raabte til hverandre. Altid, Nat og Dag, gik de med Ørerne fulde af Kvægflokkens forvirrede Kloveknirken, Brølen og Viften med Halerne. Af og til paa Døgnets forskelligste Tider holdt de Rast i en Kro, drak Brændevin og sov i friske Halmdynger.

En sen Nat kom de til en Kro tæt norden for Skanderborg. Flokken blev dreven sammen ude paa Marken, og der blev slaaet et langt Reb om den.

Laust havde aset og smeldet med Pisken og sparket Studene op ad Bovene; omsider var han ogsaa færdig og gik hen mod Kroen. Han var baade sulten og træt. Da hørte han vilde, raa Skældsord, et skingrende Skrig — han løb til. Udenfor Kroen saa han en dunkel Gruppe. I det samme blev Krodøren slaaet op, og en Mand kom ud med en Lygte. Lyset flakkede over Pytter og Pøle, og der midt i Snavset laa en af Driverne i voldsomme Krampetrækninger. Blodet sprudlede ud af et bredt Knivstik i Halsen.

Laust rejste Hovedet og hørte den fjærne Lyd af store Støvler, der sjappede hurtigt i Vejen — det var Gerningsmanden, som flygtede ud i Mørket.

Driveren blev baaret ind og døde snart efter. Der var ikke mere ved den Ting. Forhør blev optaget, og Morderen efterlyst.

En Morgenstund nogle Dage efter listede Laust op af Halmen og deserterede fra sin Plads. Paa to Dage gik han hjem og var hos sin Fader igen.

Nu gik der et Par Maaneder, og Sagen stod ved det samme.

Jens Andersen troede, at alt var godt, han slappede Tugten lidt og blev noget rimeligere om Dagene. Han begyndte saa smaat at se sig om efter en bedre Mand til Karen.

En Gang i November gik de i Kirke alle tre.

Ved den Lejlighed traf Karen Laust igen efter den lange Tids Forløb, de talte sammen bag ved Vaabenhuset, uden at Manden vidste af det.

Næste Søndag gik Karen alene til Kirke, og Jens Andersen lod hende gaa.

Hun talte længe med Laust, han fulgte hende ned til Aaen.

Mandag Aften kom Laust op til Gaarden. En havde set ham gaa i flere Timer langs med Aaens Bugter frem og tilbage i Mørkningen, inden han gik over Spangen.

Jens Andersen sad alene inde i Stuen ved et Tællelys og spiste Nadvere. Konen gik ude i Køkkenet, han hørte hende bryde Tørv itu over Knæet. Lyset faldt paa Ruderne, Mørket laa imod dem, de saa ud som sorte Tavler.

Med et klappede Klinken op, og da Jens Andersen saa i Vejret, stod Laust der og saa underlig paa ham.

— Din Tiggertrævl! fo'r Manden op i fuld Forbitrelse, da skal . . .

Men nu drog Laust sin Arm frem bag Ryggen, han havde Buløksen i Haanden.

Jens Andersen stivnede i Ansigtet, han skøv sig forbi Bordenden — Øjnene hang fastgroede ved Øksen — stødte Køkkendøren op, den var lige ved. Han fik vendt Ansigtet

om imod den, da han modtog et Slag i Næse og Mund. Konen stod ude i Mørket med en Ovnrage.

— Jesus! raabte Jens Andersen og slog de lange skindærmede Arme op for Ansigtet.

Laust gik frem og slog til ham med Øksebagen paa Siden af Hovedet, men det gav efter i Halsen og bukkede sig for Slaget.

Jens Andersen tumlede, han gav en tyk Lyd fra sig, rendte med Hovedet ned i Skuldrene hen mod Yderdøren og rev den op. Karen stod udenfor med en Spade og stødte ham op under Hagen. I det samme var Laust lige inde paa ham og hug ham med Skærpen i Baghovedet.

Manden sank forover i Døraabningen og klagede sig sagte. Kun et Øjeblik, saa vred han sig om paa Siden og blev stille.

Laust smed Øksen, skrævede over ham og greb fat i Karen. Han tog med højre Arm ind i Skørtet om hendes ene Ben, slog den anden om hendes Hals, løftede hende op saaledes og bar hurtigt bort med hende over mod Laden.

Jens Andersens Kone kom langsomt ind fra Køkkenet. Hun saa hen paa Manden, som laa uden at røre sig. Hun gik ikke hen til ham, hun tog Lysesaksen og klippede Tanden paa Lyset. Det klarede op i Stuen.

Den Saks — hun blev staaende med den i Haanden. I mange, mange Aar havde Gud fristet hendes Haand, Spidsen skulde sidde i hans Øje, det var ligesom bestemt. Men det var aldrig bleven til.

Nu kunde det vel være det samme —

Hun betænkte sig endnu, men lagde saa Saksen paa Stagens Fod.

Lange evige Tiders Forvoksning af Sindet løste sig op i Ingenting, hun blev saa vel og saa mat. Oppe i Pyra-

midehylden over Bordenden stod Salmebogen, hun rakte op efter den, satte sig ned og læste.

Døren stod aaben til Gangens Mørke, Lyset brændte som en lille gul Draabe. Hovedklædet ragede langt ud over den gamle Kvindes Hoved, hendes Ansigt laa helt i Skygge, hun mimrede og hviskede Salmens Ord . . .

— Næste Dag blev alle tre sat fast og ført til Hobro. Mordet var udført saa raat og uden al Omsigt, at Sagen kunde sluttes paa kort Tid; desuden aflagde de alle tre uforbeholden Tilstaaelse. Laust Nielsen blev dømt til Døden, Moder og Datter fik livsvarigt Tugthus.

En stille, snehvid Januardag blev Laust henrettet paa Graabølle Hede. Mange Mennesker fra Egnen havde samlet sig til.

Da Hovedet var faldet — Laust græd forstyrret de sidste to Timer før Døden — trængte Gammel-Niels, Faderen, som var mellem de nærmeststaaende, sig tæt hen til Retterstedet. Den gamle Mand var i ufarvet Vadmel med en gulnet Filthat paa Hovedet. Han dirrede lidt af Alderdom.

Gammel-Niels hævede sit hvidstubbede Ansigt mod Herredsfogden og spurgte stille og devot:

— Maa A fo hans Træsko?

Delinkventens Træsko vare næsten nye og havde gode Kramper om. Men de tilfaldt med Traditionens Hjemmel Rakkerknægten, hvem de ogsaa viste sig at passe.

STILLE VÆKST

Folk, der gik forbi paa Vejen, kunde se en lang Bøssepibe pege forsigtigt ud fra et Vindue i Købmandens Hus — det Vindue, der vendte ud til Haven. Nogle blev staaende i Tusmørket og undredes over, hvad det skulde betyde. Der var ganske tyst i Byen. Det var en Septemberaften.

Skudet faldt, og med det samme løb flere over i Haven for at se, hvad der stod paa. De saa Købmanden komme frem henne fra Stærehuset med en død Ugle ved Vingen.

Det var Niels Kristian, der havde skudt den. Niels havde nylig været Soldat. Det var godt gjort, syntes de allesammen. — Henne paa Stakittet hang et Bur med en levende Ugle i, Købmanden havde taget den i Stærehuset, hvor den var fløjet ind for at gøre Skade. Saa var det, han havde sat den i Bur og faaet Niels Kristian til at lægge sig i Vinduet med Bøssen og passe Magen op, naar den kom flyvende.

— Nu er der en Skarnsfugl mindre, sagde Købmanden og slængte den døde Ugle ned paa Stenbroen.

— Skal vi skille den her ved Livet ogsaa, sagde Niels, nu har den gjort sin Nytte. Han stak Haanden ind ad Burdøren og halede Lokkefuglen ud. De saa lidt paa Synderen, den rullede med sine gule Øjne i Halvmørket og gjorde sig Umage for at hakke. Niels slog dens Hoved i Stykker mod Hushjørnet.

Der var kommen fire-fem Karle tilstede, og da de nu var sammen, blev det til, at de tøvede lidt for at snakke. Købmanden gik ind i Butiken og kom tilbage med alle Fingergab fulde af Bajerflasker — sikke kuns! — og de slog sig til Ro paa Grøftekanten.

— Du er ikke ringe til at skyde, sagde Jørgen Pors til Niels Kristian og klinkede med ham — det var jo i Flugten, du tog'en.

Niels nikkede meget beskedent.

— Jeg tænker, de skal blive af mine Stærehuse herefter, mente Købmanden.

Snakken faldt nu om et og andet, og der gik en halv Stunds Tid. Af og til fik en Flasken op for Munden.

Saa giver det et Kluk i Jakob, Krokarlen, han kommer i Tanker om noget:

— Jeg kan ellers fortælle Jer Nyt — Peter Baks Kirstine skal giftes.

— Nej vel! udbrød Jørgen Pors højt interesseret.

Kro-Jakob saa nøje paa Niels Kristian, hvem Nyheden angik, men der blev ingenting kendeligt paa Niels, heller ikke sagde han noget.

— Du har jo kærestet noget Korn med hende, vedblev Jakob.

Niels Kristian hævede Flasken, og lige før han satte den for Munden, henkastede han lavt: Hvem har fortalt dig den Krønike? Niels drak og aandede hørligt ud af Næsen, han tømte Flasken og var længe om det.

— Nej, det har ingen givet mig at rende med, forsikrede Jakob en Smule angrebsvis. Hun skal giftes med Poul Kjærsgaard — de siger, han har lokket hende. Jeg ved det for bestemt.

— Aa Løgn! lo Jørgen Pors halvt paa Niels Kristians Vegne.

— Jeg har ogsaa hørt det, lod Købmanden falde.

Herefter tav de. Niels Kristian kunde ikke tvivle længere. Han sad i stor Vaande og følte de andres Tanker som aabne Gab rundt om sig. Han vidste, at han skulde gøres Nar ad nu — som billigt var — der behøvedes kun et lille Signal, saa vilde de falde over ham med al tænkelig Lystighed og Spot. Han havde ikke Kraft til at lede Talen hen paa noget andet — rejse sig og gaa kunde han ikke, for saa vilde Latteren med det samme baske ham om Ørene. Niels tænkte hastigt og anstrængt — endnu tav de — hvad skulde han finde paa . . .

Jørgen Pors var lige færdig til et Bid — der havde samlet sig en svær Holben Løjer i ham — da fandt Niels instinktmæssigt paa Raad. Bøssen stod bag ved ham, han rakte sig tilbage efter den og lagde den over sine Knæ. Der var Skud i det ene Løb — de skævede til den. Niels Kristian blev Herre over sig selv.

— Jeg har Kig paa en Ræv ude paa vor Holm i de her Dage, sagde han fuldkommen rolig. Jeg vil sige Jer Farvel. Han rejste sig langsomt og blev endda staaende nogen Tid, for at det ikke skulde se ud, som han skyndte sig fra dem.

— Nu faar du Tak for Jægeriet! sagde Købmanden.

— Selv Tak!

Niels gik — den første Snes Skridt var det, som han lyttede med Ryggen, saa skarpt vogtede han paa dem. Men de lo ikke, saa længe han kunde høre det.

Niels Kristian begav sig ned ad Stien uden at ville lade sig mærke med noget for sig selv engang. Men idet han kom til at tænke efter, tog det ene det andet. Det var ikke mere end tre Dage, siden han havde talt med Kirstine, og

da havde han ikke mærket noget. Naturligvis havde det andet været i hendes Sind — mens hun hørte paa hans milde Ord; hun havde sagt Niels med Munden og Poul med Hjærtet. Mon det nu passede, at hun var bleven lokket . . .

Niels gik stærkere til, han kom i tyk Ophidselse ved noget han huskede. For ikke saa længe siden havde han talt bønfaldende til Kirstine — han mindedes alting saa levende. Men hun havde formanet ham — saadan og saadan, Agt og Ære, hvad Folk vilde sige, og dertil . . . og Niels havde bøjet Hovedet for Ret og Fornuft. Nu saa han Poul Kjærsgaard for sig — den svære, rødfinnede Mand — det stak ham, han fortede Gangen endnu mere og værgede sig mod sin Pine. Niels maatte forestille sig Karlene, der sad i Række paa Grøftekanten og var færdige at sprække af Morskab — han tænkte sig Kirstine som en høj, forstandig Pige, der gik langt borte i Retning af Poul Kjærsgaards Port og blev ved at gaa. Og hvert Billede, der steg op for ham, var som en ond Person; han harmedes over den, nægtede at se den for sig, manede den væk. Men der samlede sig mere og mere Ulykkelighed i ham, mens han gik. Han fulgte Vejen af sig selv og marscherede sig svedig. —

Niels Kristian tjente hos Anders Holmgaards. Det var et godt Sted, og Niels var bleven en agtet Karl i sin Tjeneste. Før han kom der, havde han været som Karle er flest, dygtig og paapasselig nok. Men det var en Anseelse at tjene paa Holmgaarden. Niels Kristian regnedes for meget, og hans Væsen var af den Grund bleven høvisk og bøjeligt. I den sidste Tid havde han tilmed været saa overhaands tilpas og fortrolig, over det han og Kirstine var bleven enige. — Nu var det hele gaaet bardus fra hinanden. —

Niels gik tværs over Stubmarken, smøg sig gennem det smalle, mørke Gaardsled tæt under Tagskæggene og kom

om Staldhjørnet. Han aabnede Halvdørene, den varme, søde Hestelugt slog ham i Ansigtet. Hestene stod inde i Mørket og tyggede saa jævnt, han kunde høre, de vendte Hovedet om mod ham, derved at Lyden blev lidt stærkere. Da de havde kendt ham, rodede de Mulerne ned i Hakkelsen igen og viftede godsindigt med Halerne.

Niels Kristian famlede sig frem til Karlekamret og kom ind i Dyneatmosfæren derinde. Anton, Bittekarlen, sov og trak Vejret under mange Omstændigheder; det var ni kærnesunde Lispund, der vegeterede under Bevidstløsheden dèr. Niels fik Svovlstikker frem og tændte Lygten, han satte den paa Bordet og begyndte at klæde sig af, hængte Uret op paa Muren og lagde Halsklædet i Vindueskarmen. Men da han var kommen i Skjorteærmerne, betænkte han sig — det var tidligt nok at gaa i Seng. Han saa sig om i Kamret.

Anton laa og svedte i Dynerne, han gabede op i Luften saa højt han kunde og snorkede som en Muddermaskine. Spindelvævene hang i Hjørnernes Halvmørke, paa Gulvet flød der Træskostøvler og gamle klistrede Halmviske. Det var ikke morsomt noget af det.

Niels rakte op ved Loftsbjælken og tog en Ladestok ned, den havde en Proptrækker i den ene Ende. Han fiskede Ladningen ud af Bøssen og hængte den op paa Plads. Hvad saa? Nu han ikke beskæftigede sig med noget, tænkte han igen tungt paa sit Forlis. Han gik en Runde ud i Stalden med Lygten, lyste ned i Hakkelsekisten for at se, om Anton havde faaet skaaret noget — og saa gik han tilbage til Kamret igen og satte sig ved Bordet med Haand under Kind.

Med Haand under Kind ja. Og han blev saa syg til Mode. Harmen var forbi, han tog til at sukke og stride. Følelser gik op og ned i ham, Tankerne begyndte at svinge og svang

større og større. Han følte Lyst og Forløsning derved og blev endnu mere betrængt af Rytme. Du utro Pige, tænkte han, og Tanken gik syngende frem og tilbage. Hvor kunde du mig svige . . .

Niels Kristian rokkede sørgeligt med Hovedet — Melodien til »Der levede i Strassburg en Adelsmand saa rig« havde indfundet sig, den arbejdede tyst og kvægende nede i hans Strube. Jammer og Smærte belejrede ham. Og af sig selv opgik der to Verslinier i Niels Kristians tungtaandende Sjæl. De berusede ham — aldrig før havde han digtet, aldrig før.

Niels skød Træskoene af, rejste sig og gav sig til at gaa frem og tilbage i Kamret. Han fik saa mange Ord til at føje sig efter Tonen, han gik op i sin Svimmelhed og lod sig sejle. Da han havde Verset færdigt, forbavsedes han dybt, og han blev varm og tilgivende i Sindet som Følge af sin indre Rigdom. Han sang Verset om igen for sig selv og befandt det fortrinligt — det bragte ham Smærten tilbage, som han havde lagt deri, men nu fulgte der en Sødme ved Siden.

Imidlertid var Niels bleven meget hed og urolig, han følte det og vendte tilbage til sig selv, genfandt sin graa Stemning — han tog Træskoene paa og gik uden for, han var tørstig.

Da Niels havde faaet en Spand op af Brønden og slukket sin Tørst, var han i Ligevægt et Par Minutter. Men saa kom han til at se Poul Kjærsgaard for sig igen, og Hadet gik som hvide Bølger i hans Sjæl, og paa Toppen af hver Skumsø traadte den hede Satan Vande. Niels listede ind i Kamret og gennemgik sammensatte Lidelser. Ad mange Omveje kom han tilbage til den Tilstand, da Bevidstheden ligesom vuggede i ham. Og Følgen blev et Vers til. Niels

gentog dem begge, sukkede stridt og pavserede. Lidt efter sivede Smærterne op i ham igen. Og saadan blev det ved.

Anton for trøstig frem med at svede og forsyne sig med Aande henne i Sengen; Luften gik med stor Vidtløftighed ud og ind ad hans Næse og Svælg. Hestene rømmede sig ude i Stalden. Og ovre fra Nøsset hørtes det af og til, naar en Ko rykkede Lænken op langs Bindestangen. Ellers var der natstille over hele Gaarden og uden om den.

— Da det lysnede mod Ruderne, saa Niels Kristian op fra Bordet og forundrede sig behageligt over sig selv. Han sad med Blækflasken foran sig og skrev ved Lygtens Skin. Ja han gjorde. Blækket var lyseblaat, og Niels havde neddigtet elleve Vers. Nu læste han hele Visen igennem, og efter endt Læsning drejede han Hovedet til Siden og lo med sig selv, saa fjottet glad var han. Han gemte Visen i sit Skrin, fandt ved samme Lejlighed en Spejlstump frem og saa sig i. Og med Følelsen af at have oplevet noget afgørende gik han endelig i Seng. — —

I den kommende Tid holdt Niels Kristian sig hjemme for det meste. Efter at Kirstine var bleven gift med Poul Kjærsgaard, glemte man snart det Nænne, man havde haft til Niels; det faldt ingen ind at gøre Løjer med det lange Ansigt, han havde paadraget sig. Tværtimod stod han højt i Agt. For Visen havde faaet vid Udbredelse. Til at begynde med havde Niels sunget den for et Par oprigtige Venner, og fra dem var den gaaet videre, Afskrifter havde udbredt den, og nu kunde næsten alle synge den.

Naar unge Folk kom sammen, sang de den ny sørgelige Vise, og Pigerne lagde Hovedet paa Siden, idet de berørtes af Forestillingen om Kummer og hensnigende Tilværelse.

Niels Kristian kom til at staa underlig fjærnt for Indbildningskraften — det var som om han først ret var nærvæ-

rende, naar han ikke var tilstede, og omvendt. Man tænkte sig ham med et stille Ansigt og med dybe Øjne.

Det er troligt, at Niels kunde ane, hvorledes Folk anskuede ham. I hvert Fald blev han et stille Menneske med noget mildt og tungt i Blikket. Niels havde sagt A, han sagde ogsaa B og bar sin lønlige Sorg videre fra Aar til Aar. Men ved Siden af dette fik han et Drag ved Munden, der varslede om, at Verden til en vis Grad skyldte ham meget. Naar Niels Kristian var i Selskab med andre, stod han lidt til Side med Armene ned langs ad sig og med Ansigtet fuldt af en Hjærtensgodhed, som den kan vise, der har noget i Reserve — Kundskaben til og Længslen efter Tilværelsens andet og mere. Man kunde faa det med ham, som man vilde have det, sagde hans Øjne, alt, naar man ikkun lod ham, at han gik Livet igennem med en højere Bestemmelse i Maven.

Somme henvendte sig til Niels og bad ham om en Afskrift af Visen. Han blev da inderlig ked af, at han ingen havde. Men lidt efter kunde han dog fremfinde et Eksemplar, skrevet med blaat Blæk, og give det hen.

Tiden gik, de andre Karle giftede sig, men Niels forvandt ikke sin Visé. Han vandkæmmede sit Haar og redte det nytestamentligt op over Hovedet. Med Aarene blev Niels fed. Hans Ansigt prægedes mere og mere af dyrekøbt Fred og Stille. Han var født i den trange Vraa, men Velan! han havde lært Velsignelsen i at udstaa og forsage. Han sagde selv, at han var kommen paa Livets Bagside.

Niels Kristian er nu Indre-Missionær.

Men derfor er det lige svært at afgøre, hvad der var ægte og hvad der var uægte i hans Udvikling.

UDFLYTTERGAARDEN

Et Stød sønden for Graabølle By kan man se en firkantet Plads paa Marken indhegnet af nedgroede Diger. Pladsen ligger hen med magert Ukrudt, Regnfang og Salturter; hist og her kan man se en Dusk Peberrodblade — det er tydeligt nok, at her har været Kaalgaard. Og nogle Murbrokker viser, at der har staaet Bygninger ved Pladsen. Det er ikke et halvt Hundrede Aar, siden Gaarden, der stod her, blev revet ned.

Lindby-Skytten kunde fortælle Stedets Historie.

Gaarden blev flyttet ud fra Graabølle, og to unge Folk fik den at drive. Der laa stor Ejendom til, men det var Hede altsammen. Paa en Menneskealder kunde der dyrkes en god Gaard op.

Det ser ud til, at Hans, Manden, blev mismodig over de lange Udsigter, inden han havde faaet begyndt — sikkert er det, at han slog sig til Drik snart efter Bryllupet. Den unge Kone skal have været »slem til at tale«, det kan godt være, hun gjorde Manden utaalmodig. Han var i alt Fald sjælden hjemme.

En Gang om Efteraaret var Hans truffet sammen med nogle Mænd fra Graabølle. De kom til at sidde og svire, og

inden Morgen havde Hans solgt Gaarden til Anders Mogensen i Graabølle for ikke mere end en Trediedel, af hvad den var værd.

Dagen efter kom Anders Mogensen med sine Vidner for at staa paa sin Ret.

Hans kom ikke frem. Men det gjorde Konen. Hun var frugtsommelig ved det Lag, hun stod i Døren og skældte Mændene ud, som de aldrig var bleven det, det var fult at høre paa. De gik saa deres Vej — lige til Sognefogden og stævnede Hans.

Her er at bemærke, at Hans ikke var fra Egnen, han var kommen dertil som en ung Mand, fra Randersegnen af.

Et Par Dage efter traf Hans og Anders Mogensen tilfældigt hinanden ude paa Marken. Hans begyndte at bruge Mund, og de skændtes hæftigt. Pludselig gik Hans frem for at komme Anders Mogensen paa Livet. Men Anders hævede rask sin Kæp og stødte Hans den ind i Munden.

Nu gik Hans til Retten. Han kunde fremvise et langt Saar paa Ganen og gøre sin Ed. Men der var ingen Vidner. Retten afgav som sin Kendelse, at Saaret ikke behøvede at hidrøre fra Dupskoen paa en Stok. Dermed faldt den Sag.

Kort efter rømte »den ny Mand« i sin Forstyrrelse fra Gaard og Familie og søgte ned paa sin Hjemegn igen.

Og nu maatte Konen give fortabt. Hun begyndte at flytte Indboet til sin Fødegaard ovre paa den anden Side af Aaen.

Men Anders Mogensen holdt Øjnene aabne, en Formiddag stod han som vokset op af Jorden i Gaarden med to Vidner og beviste, at der fandtes ulovligt Gods paa Flyttelæsset. Konen havde forgrebet sig paa mur- og nagelfaste Ting.

Næste Morgen kunde ingen finde den unge Kone. Men omsider fandt de hende oppe paa Loftet. Der hang hun højt

under Hanebjælken i store slæbebundede Træsko. Det var et sært Syn at se hende hænge, over det hun var med Barn.

Familien fik hende jordet, og Anders Mogensen tog Gaarden. Hans hørte man aldrig siden til.

I de første Aar drev Anders Mogensen Udflyttergaarden selv paa den Maade, at han sendte nogle af sine Folk derhen om Dagen, og naar de havde gjort Arbejdet, vendte de tilbage igen om Aftenen. Men havde praktiske Hensyn oprindelig dannet Reglen, saa blev det maaske lidt efter lidt Reglen, der dannede Praksis. Det blev en given Ting, at Folkene vendte hjem om Aftenen efter endt Arbejde. Og en given Ting retter man sig efter. I flere Aar boede der ingen paa Gaarden. Indhuset blev vel benyttet om Dagen, idet Folkene spiste der, men saasnart de havde røgtet ind, skyndte de sig hjem til Graabølle.

Efter Solnedgang vidste Folk, at der ingen Mennesker var paa Udflyttergaarden. De fire skumle Længer laa der langt ude paa den aabne Mark som fire Dyr, der vil varme hverandre og har faaet sig lagt kejtet og kantet tilrette. Der var ingen Lys i Ruderne, det var en underlig Ting, naar man er vant til at se Lys i en Gaard om Aftenen. Den Gavl, der vendte mod Byen, havde to Glugger foroven og en Lem paa Midten, den lignede et Ansigt og havde til Stadighed et smærtelig blindet og bedøvet Udtryk som efter et Spark i Næse og Mund. Hver eneste Aften laa dette jammerfulde Ansigt ude i Skumringen og stirrede ensomt og stædigt ind mod Graabølle By.

Det havde længe været bekendt for alle, at der gik Spøgeri paa Udflyttergaarden.

Men nogle Aar efter at Anders Mogensen havde overtaget Gaarden, besluttede han at give den i Medgift til sin Datter Ane. Hun skulde giftes med Søren Rytters Søn, ham der

havde været Garder, og de skulde saa tage Bopæl paa Gaarden. Bryllupet var bestemt til at staa om Foraaret.

Hen paa Vinteren faldt det Anders Mogensen ind at gøre Ende paa det Vanry, Gaarden var kommen i, og i den Hensigt var det, han sendte Lindby-Skytten og tre andre Karle derhen for at vaage en Nat. Anders Mogensen beregnede, at de skulde kunne komme derfra om Morgenen og overbegrine enhver, der havde troet paa Spøgeriet.

De tre Karle var i al Hemmelighed tyndt til Mode, men Lindby-Skytten regnede ikke Sagen for noget. Han, Jægeren, Nattemennesket, var ikke ræd i Mørke.

Da Aftenen kom, fik de tændt Lys inde i Stuen, og Lindby-Skytten smækkede med en vis festlig og kummerløs Mine sit Spil Kort op paa Bordet.

— Hvormeget giver vi saa paa?

Skyttens Sikkerhed meddelte sig til Karlene, og Spillet slugte snart al Omtanke, saa at Aftenen gik, inden nogen vidste af det at sige.

Det var over Midnat, da en af Karlene pludselig holdt inde med Spillet og stirrede frem for sig —

— Tys!

De var i et Nu stille alle fire. Det var, som om Luften løb sammen og blev tyk. Tilværelsen snørede sig sammen — fire Sjæle kom i Aandenød. Skytten hævede sit store, hvidgraa Hoved og saa i Vejret. Paa en og samme Tid blinkede de allesammen og saa gensidigt paa hverandre, derpaa stirrede de igen hver for sig og lyttede. Den ene af Karlene slikkede sine Læber.

Der gik noget for sig oppe paa Loftet — noget tungt blev slæbt hen over Fjælene, Lyden var saa lang og usalig, saa fuld af Tyngde og ensom Møje.

— Hvad kan det være? hviskede en af Karlene til sig selv.

I samme Øjeblik var det, som om nogen famlede udenpaa Døren — hurtigt og brutalt — fra det øverste og langs ned ad hele Døren til Laasen — den rystedes haardt — de saa Dørgrebet vrikke. Og saa ikke mere.

De fire Mennesker blev siddende et Par Minutter. Saa rejste de sig — dødelig trætte og svage efter Rædselen. Skytten tog Bøssen fra Hjørnet, de gik ud saa tæt op ad hverandre som muligt og afsted til Graabølle.

Anders Mogensen blev temmelig misfornøjet med, at de kom saa tidligt. Deres Forklaring slog han hen og mente, de havde været svirende.

— Sandelig nej! forsikrede Skytten. Hvordan skulde vi det? Vi havde jo ikke en Draabe Spiritus med. Se kuns paa os, vi er saa nøgterne som Spædkalve.

— Jo I er nogle gæve Karle at sende i Byen, sagde Anders Mogensen. — Men nu er det ikke værdt, I snakker om nogenting.

Nej, det skulde de nok lade være med.

Derved blev det foreløbigt.

Men ved Foraarstide gjorde Anders Mogensen som berammet sin Datters Bryllup, og det med stor Brask og Herlighed. Og da der var for ringe Plads hjemme, kom Gildet til at staa paa Udflyttergaarden. Folk syntes underlig om den Bestemmelse i Førstningen, men ved nærmere Omtanke fandt de den klog og rimelig. Det var netop en erfaren Forholdsregel at holde Gilde i Gaarden.

Dagen kom, og der blev Rykind fra tidlig Morgen. Anders Mogensen stod selv med bart Hoved ude i Gaarden og modtog Gæsterne med Skænk. Musikanterne paraderede paa Stenbroen udenfor Gildehuset og blæste. Der kom en Mængde

Folk, og Vejret var godt, saa at allesammen var oplagte til Gilde.

Da de var kommen fra Kirke, tog Spisningen sin Begyndelse og fortsattes med faa og korte Pust til Aftenstide. Folk blev oprømte og mere end det; og da Dansen begyndte, var alle disse Mennesker at betragte som et eneste stort Hele. For det gaar med Folk ligesom med andre Ting i Naturen, de skal have Varme for at smelte sammen.

Lindby-Skytten, der ogsaa var med til Gildet, kunde siden fortælle, hvad Ende det fik.

— De havde faaet nok at spise, fortalte han, og de havde ogsaa drukket meget; der var dem, der havde faaet vel mange Dramme. Det er vist nok, at der ikke var en eneste, der tænkte paa nogenting. Lindby-Skytten ikke heller, efter hans eget Sigende. De unge dansede i Storstuen, og i de andre Stuer var der en Stimen og Snakken af Folk — der var jo saadant et Humør. Alle Dørene stod aabne i Huset fra den ene Ende til den anden.

Brudeparret var ikke gaaet fra Gildet endnu, men det var vist paa de Tider, da de skulde til at tænke paa det — Søren Hansen gik netop og snakkede om det og fik Folk til at le — Søren Hansen vilde jo gærne sige en Spas, medens han levede. Det var da over Midnat, men der var for Resten ingen der tænkte paa, hvad Klokken kunde være; Gildet skulde staa i to Dage.

Den Gang det kom, stod Lindby-Skytten i Døren til Storstuen med Ryggen imod Karmen. Paa den ene Side af ham dansede de, og paa den anden Side spillede de Kort og klinkede overgivent med hverandre. Der var tændt Lys gennem alle Stuerne, og Folk røg Tobak — det var en Røg og Damp over det hele.

Saa lige med et kom der et Skrald over Hovedet paa

dem alle. Det var saa forfærdeligt. Ingen forstod, hvor det kom fra, men det lød akkurat, som der blev slaaet en lang Medegaj eller en Lægte langs hen under alle Lofterne — og det med mere Magt, end en Mand kunde have — ja det var et Brag, ligesom hele Gaarden skiltes ad. — Der var nogen, der vilde ondt for Alvor.

Men Folk blev forskrækkede! Lige ved Kakkelovnen stod Anders Mogensen, og Skytten fortalte, at Manden sank lige ned i sine Knæ. Det var grimt at se — Anders Mogensen var ikke leddeløs til daglig Brug! Folk stod og gabede i alle Stuerne. Og stille blev der. Det varede lige et Øjeblik. Men saa kom de til Live, og de rystedes imellem hverandre, de stintede ud, hvad Vej de kunde komme — og de, der var kommen udenfor, rendte lige saa stærkt, som de kunde. Skytten stræbte ogsaa at komme af Vejen, han var ikke ret modig, tilstod han. Og det varede ikke to Minutter, saa var der ikke et Menneske paa Gaarden.

Saadan endte Bryllupet.

Men derpaa blev Gaarden revet ned og flyttet ind mellem de andre Gaarde i Byen igen. — Det var næsten, som om den havde faaet sin Vilje.

THOMAS I SPANGGAARDEN

For nylig døde en Mand, der var bekendt som den haardeste Hals i Himmerland. Som ung havde Thomas Ry for Hastighed til Slagsmaal, der gik længe Snak om den Gang, da han sloges for Hans Nielsens Jørgine. — Det var en Sankt Hansaften.

Byens Ungdom var forsamlet oppe paa Møllehøjen for at brænde Blus. Hver af Karlene havde faaet sit Lam, Per Andersens Jesper læste Listen op under stor Munterhed. Poul, Søren Kristians Søn, fik Jørgine, det var en skummel Ordning af Jesper. Poul sad ved Jørgines Side paa Græsvolden.

Blusset brændte, det var en Tjæretønde rejst paa en Stage, den flammede baade indvendig og udvendig. Vinden trak lydeligt ind i Spundshullet, det lyste hvidglødende, indenfor legede de hede Luer. De slog ovenud af Tønden, slikkede og smældede, og Røgen rullede op i Mørket.

I en lang Række sad Pigerne paa en Jordkant. Ilden belyste dem, Skyggerne blaffede over deres Forklæder. Karlene stod i Grupper og raabte og holdt Kommers, nogle sad hos Pigerne og gjorde Hovedet kruset paa dem. Natten var dunkel og mild, fugtig af Græssets duggende Grøde.

Skyggerne forskød sig ned over Højens Sider, naar Kar-

lene bevægede sig om Blusset. Højen kunde komme til at se ud som et stort Hjul med Eger af de lange Skygger, der drejede sig.

En Vise blev sungen, og Karlene raabte Hurra for de Blus, der blev tændt i Nabobyerne. De fandt paa Løjer, en af dem tog en lille Dreng og kastede ham som en død Ting hen i Pigeflokken, de hvinede, og Drengen faldt i Jørgines Skød. Hun klappede og trykkede ham trods hans Uvilje derimod.

En Karl kom op fra Foden af Højen med hæsblæsende Fordægtighed. Han havde noget i sin Hue, som Jørgine skulde se. Alle Pigerne skreg igen, det var et Pindsvin, der laa sammenrullet i Huen. Da man havde moret sig noget med det lille Dyr, lagde Karlen det til Side paa Jorden, og der laa det som en Kugle uden at turde rulle sig op.

Blusset bragede med Fryd, Gnister røg op, drog hen i Mørket, dalede og sluktes. —

— Der kommer en med Blus! raabte Drengene. Jo, temmelig langt borte var der et rødt Blus, der bevægede sig mellem alle de andre rundt i Byerne. Man fulgte den vandrende Stjerne, den gik øjensynligt ad Landevejen. Lidt efter kunde man paa den vippende Bevægelse se, at en bar den. Ved Bivejen drejede Blusset og kom op mod Højen, lidt efter lidt blev det mindre, ophørte at straale og blev til et fast Ildpunkt. Og nu saa man noget af Mennesket, der bar Blusset. Det viste sig at være Thomas Spanggaard. Han havde sat et gammelt, gennembeget Hjulnav paa en Greb og bar det brændende over sit Hoved. Da han kom op paa Højen, blev han hilset velkommen.

— Hurra, sikket Blus! raabte de.

Thomas saa hurtigt hen til Poul og Jørgine og smilede stramt. Han strakte sig og skød det brændende Nav af i

Tjæretønden. Der sad flammende Beg paa Frenene af Greben, han bankede den i Græsset, til Ilden sluktes.

— Sikket Blus, sikket dejligt Blus, sikket herligt Blus! sang Drengene og vendte deres Ansigter op mod Ilden, der lyste paa deres usigelige Glæde. Og Lyset spillede ind under Pigernes Hovedklæder paa mangen fyldig Mund.

Efter at Thomas var kommen, forandredes Tonen mellem dem alle sammen; ingen vilde længere være barnagtig.

Thomas gik lige løs paa Jørgine med Venskabsforsikringer, han lod hende forstaa baade det ene og det andet, skønt Poul sad ved Siden af hende. Jørgine lo og vidste ikke, hvad hun skulde gøre af sig selv.

— Ja du vil vel ikke have den Smørprins der! sagde Thomas blandt andet og kastede haanligt med Hovedet imod Poul. Poul sagde ingenting, men de andre Karle blev stille ved det.

Nu var Sagen den, at Jørgine havde givet begge Bejlerne Anledning, hun havde i sin Vaklen kærestet snart med Thomas, snart med Poul; de var begge to gode Gaardmandssønner. Men i den sidste Tid gjorde hun vist mere ud af Poul. Det mærkede Thomas ogsaa nu. — Jørgine saa ud, som om hun var lykkeligt uvidende om næsten alting. Poul stirrede grundende ned for sig.

— Efter at Tavsheden havde varet et Minut, opslog Thomas en Latter og vendte sig omkring. —

Baandene sprang om Tønden, de brændende Staver gabede fra hinanden og begyndte at falde ned, Blusset var snart udbrændt. Der blev dunkelt oppe paa Højen, Pigerne begyndte at ville hjem. Vidt ude langs den mørke Synskreds var andre Byers Baal ogsaa ved at gaa ud; de ulmede op og sank igen som Øjne, der er dødtrætte af at vaage.

De unge Folk spredte sig. Mørket lukkede sig om den

øde Høj, kun nogle svage Emmer laa endnu paa Jorden og knitrede. Da alle var gaaet ned fra Højen, rullede Pindsvinet sig ud i smaa prøvende Sæt, den lille blanke Snude og de sorte Perleøjne kom frem. — Saa trissede det skyndsomst ned i Græsset.

Flere fulgte Jørgine paa Vej, Poul gik hende nærmest. Et Stykke bagved kom Thomas og nogle andre, han snakkede højrøstet paa sin slængende foragtelige Maade. Hans Kulde betog de andre, saa at de ogsaa blev krakilske.

— Du skulde Sate'me ikke lade ham beholde hende, sagde Jesper som Ven til Thomas.

— Det vil jeg heller ikke, svarede Thomas. Lidt efter gik han pludselig frem og trængte sig ind imellem Poul og Jørgine.

— Lad mig nu følges med dig! sagde han uden at kunne beherske sig, og lad den Fedtemikkel passe sig selv. Han tog i Jørgines Arm.

Men hun blev vred og tviede sig fra ham.

— Kan du ikke døje dig! sagde hun opfarende.

— Jeg kan jo nok forstaa, hvad der er din Mening, sagde i det samme Poul med lav Stemme.

— Ja min Mening er at give dig Hug, dit Svineansigt! raabte Thomas støjende.

Flokken eksploderede fra hinanden ved disse Ord. Der blev mæglet og talt til Rette. Men Poul var bleven opirret omsider, han saa sig omkring og søgte retfærdigt Medhold.

— Lad nu være! sagde en og tog Poul om Overarmen og Haandledet, lad nu være!

— Han skal ikke . . ., sagde Poul stædigt og sled sig løs.

— Ja jeg er parat! raabte Thomas og stod med skrævende Ben.

De var stanset paa Markskraaningen. Dagen gryede, og i

Graalyset saa Karlene farveløse og ondskabsfulde ud. Hanen galede i en Gaard tæt ved. Nede i Sænkningen laa Engene forsølvede af Dug.

Jørgine stod lidt afsides, hun bøjede pludselig ganske stille sit Hoved ligesom et Togsignal, der falder, og græd.

— Gaa du hjem, bitte Jørgine! sagde Jesper trøstende og vendte hende om i Retningen af hendes Hjem, gaa du kuns, det er ikke værd, du bliver her.

Jørgine gik uden at vende sig om en eneste Gang.

Saasnart hun var ude af Sigte, gik Thomas frem og rystede Næven for Poul, idet han brugte vanærende Ord. Poul svarede ikke men saa sig igen om efter Deltagere i en moralsk Oprørelse.

— Jeg skal slaa dig saa flad som en Tudse! raabte Thomas og mengede sig tættere ind paa Poul, stod paa Tæerne op ad ham. Poul veg endnu men begyndte at blive stiv i Ansigtet.

— Det skal du ikke lade ham byde dig! tirrede Jesper. Men Poul kunde endnu ikke bestemme sig. Thomas gik længe rundt omkring ham og hødede og haanede ham.

Først da Thomas som et Udslag af sin sidste Ringeagt tørte Poul over Ansigtet med Haanden og gav ham et drøjt Øgenavn, bestemte Poul sig.

— Jeg er nu ellers ikke bange for dig! sagde han skarpt.

— Saa! sagde Jesper og gik baglængs fra de to, idet han med udbredte Arme trængte de andre med sig.

Thomas og Poul begyndte efter gammel Sædvane med Armtaget. De greb hinanden ved det øverste af Overarmene, og hver især søgte at rykke og tvinge den anden omkuld. Deres Anstrengelser førte ikke til voldsomme Bevægelser, de flyttede sig næsten ikke af Stedet, men Sveden kom straks ud paa Panden af dem.

De spændte sig begge to til det yderste, skrævede og stindede Ryggen, Benklæderne strammede sig op over Anklerne.

Men Poul var den underlegne, lige med et brast Fodfæstet fra ham, hans Ben slap ud i Luften, og Thomas slog ham i Jorden, saa det dunkede.

Under almindelige Omstændigheder vilde Kampen nu været endt. Poul havde tabt. Men Thomas slap ham ikke, han holdt ham nede og hoverede stønnende:

— Haah; Haa—h!

Det harmede Poul, der ellers havde været villig til at give sig fortabt, han slog Labberne i Thomas. Og saa begyndte anden Omgang — der gerne bliver blodig.

Alt gik til i Tavshed. Jesper stod som paa Naale af Interesse.

Det blev Poul, som fik Pryglene, allesammen. Thomas smækkede ham med Knoerne paa Issen og bedøvede ham halvt, han bukkede begge Ender sammen paa ham og gav ham tørre Rygprygl — lavede ham i det hele metodisk til.

Men da Poul ikke kunde gøre synderlig Modstand og helt holdt op dermed, fortrød Thomas lidt og gav Linde. Det benyttede Poul sig af og bibragte Thomas et Par slemme Spark i Hovedet. Da Thomas' Ædelmod fik saa skammelig Løn, steg hans onde Vilje igen, han fik ny Forurettelse at hævne. Tilsidst laa Poul som en Klat paa Jorden saa gennemforslaaet, at han ikke kunde røre sig.

Thomas sad overskrævs paa ham, og bearbejdede ham. Poul saa op med syge Øjne.

— Slaa du kuns! virrede han forpint og lagde Armene fra sig langs Jorden. Slaa mig gerne helt ihjel med det samme — nu du er ved det.

Og Thomas slog Næven i Ansigtet paa ham.

Omsider lagde Tilskuerne sig imellem.

— Hold nu! sagde Jesper, lad ham nu ligge, Thomas, det er ikke værdt længere . . .

Thomas rejste sig nødigt, han vilde gerne bleven ved.

Det var klar Dag, Solen var staaet op over Engene. Nogle fulgte Poul hjem, da han fik samlet sig op, han kunde ikke staa ene.

Thomas gik hjem fulgt af Jesper, han satte Benene som en Løve og skød Maven ud. De skulde ellers ikke komme ham for nær, de bitte Karle! truede han. Jesper gik og blev næsten flov over Vennens skrydende Ophidselse, nu da de gik der alene.

Slagsmaalet blev omtalt vidt og bredt, og Poul blev overbegrint for det Livfuld, han havde faaet. Thomas var en ville Karl. —

Men hvem der fik Jørgine, det blev alligevel Poul, saadan endte det. Hun vilde have ham. Efter Kampen nærede hun blot Foragt for Thomas og kunde ikke fordrage ham.

Saa blev da Poul og Jørgine gift. Da ingen af dem var ældst i deres Fødegaarde, blev de sat ind i en af Udflyttergaardene nede ved Aaen, den der laa lige over for Spanggaarden. De fik Gæld med den, men de var unge og skulde arbejde sig op.

Poul og Jørgine blev lykkelige med hinanden og fik et Barn aarligt, mens Tiden gik.

Der var ingen Samkvem mellem Nabogaardene, om Sommeren gik Folkene paa hver sin Side af Aaen og bjærgede Hø, de saa ikke over til hverandre. Tyendet kunde heller ikke forliges.

Thomas Spanggaard slog sig paa Hestehandel og blev et gnavent, kortmælt Menneske, som ikke var lidt af nogen. Da Gaarden tilfaldt ham, giftede han sig.

Der gik otte Aar, uden at de to Mænd havde set hinanden en Gang siden den Sankt Hansnat.

Da kom Thomas Spanggaard en sen Eftermiddag til Pouls. Han gik hastigt ind i Stuen. Den var fuld af Smaabørn i alle Størrelser. Jørgine sad og vuggede den sidstfødte, hun sank sammen i Sædet, da hun saa Thomas, og stirrede angst paa ham.

Thomas saa først paa hende, siden paa alle de smaa og spurgte saa kort efter Manden.

Poul kom ind, han skulede forundret op paa Thomas.

Men da Spanggaardsmanden fem Minutter efter gik, var baade Poul og Jørgine tavse, de saa paa hinanden og hang fornumment med Hovedet. Thomas havde bragt dem Opsigelse paa Gælden, Papirerne var i hans Besiddelse, han havde købt dem.

Den Sag gjorde Opsigt paa Egnen, og Thomas fik Skudsmaal for Ondsindethed, men han drev paa, og Poul maatte sælge fra af sin Jord for at bjærge sig.

Fra det Aar af gik det daarligt for Poul, han kunde ikke klare Udgifterne, og Thomas i Spanggaarden var efter ham. Da Poul maatte gøre Udveje for at betale Hovedgælden, havde han foruden at sælge af Jorden ogsaa maattet gøre kontante Laan. Thomas prøvede at faa fat i Papirerne, men Ejerne vilde dog ikke sælge dem. Ja ja — saa anlagde Thomas Proces imod Naboen om Fiskeretten i Aaen. Poul vandt Processen efter 2 Aars Forløb, men da havde han allerede maattet sælge det Engstykke, hvorpaa Sagen beroede. Køberen afhændede det straks til Thomas.

Det var ikke nok, Thomas udtog Stævning mod Poul for et Markskels Skyld. Den Sag vandt Poul ogsaa men blev fattig derved.

Poul var paa denne Tid en noget sygelig Mand, han havde

i sit Væsen denne blege Sagtmodighed, som vil skjule over Bitterhed og Halstarrighed. Af og til, naar nogen ynkede ham, kunde han give sig til at græde og skælde ud bagefter. Han laa atter i Proces med Thomas Spanggaard, denne Gang om »ulovlig Græsning paa anden Mands Jord.«

Sagen var tvivlsom, den havde staaet paa et Aar. Sommeren over var Poul meget urolig, Dommen kunde ventes til Høsten, og hvis den gik ham imod, maatte han gaa fra Gaarden, vidste han.

Det Aar var det, at den store Tørke faldt ind, som Folk taler om endnu.

Der faldt ingen Regn lige fra om Vaaren, naar undtages et Par Tordenbyger, der kun evnede at plaske i Overfladen af Støvet og gøre Jorden ligesom koparret.

Bønderne ventede længe taalmodigt tilligemed Kornet. Det voksede endda, det ligesom listede sig til at vokse lidt. Men Udsigterne blev smaa. Hen paa Sommeren begyndte man at tale stille om, hvad der endnu kunde reddes, det betød, at man havde gjort saa store Afslag, man evnede. Men der kom ingen Regn.

Der stod det syge Korn paa Agrene, Havre af en Fingers Længde, Rug saa hvidt som bleget Haar og med de halve af Vipperne golde. Ude paa de skarpe Jorder ved Fjorden blev der næsten ingenting.

Længe, længe blev man ved at tro, at en Regn endnu kunde redde Afgrøden, men Fortrøstningen blev løsere og løsere, ligesom der var langt mellem Straaene paa Marken.

Den Dag, Regnen kom — det var langt hen i Juli — havde Solen hedet ubønhørligt fra om Morgenen af ligesom hver Dag før, og Stemningen var nedbøjet hos alle. Bekymringen drev Folk sammen, de sluttede sig til hinanden. Udenfor Sognefogdens Hus stod en Gruppe og drøftede Udsig-

terne, de talte dæmpet, som om nogen var død, de stod tæt op ad hinanden med deres raadvilde Udtryk i Ansigterne, Frygt og Græmmelse fik dem til at lude mere end ellers. Endnu en Gang lod de Øjnene løbe over Himlen, men der var ingen Skyer.

I hvert Hus laa Vanhaabets Feber under Lofterne, der kom sorgfulde Ansigter frem bag Ruderne og saa opad. Hvad skulde det blive til! Det Syn, der var at se, kunde faa en Mand til at skæmmes, Markerne laa som lange Billeder paa Ynk og Ydmygelse.

Men ved Middagstide kom der Kulde i Luften, svære Skyer drev hastigt fra Vest, de kom flydende som mørke Giganter med Armene strakte frem foran sig. Man vilde knap tro det, og da det blev til Regn, kunde ingen bare sig for Bevægelse. Jo, det begyndte at skylle ned. Solen skinnede i Begyndelsen, og Regnen kom højt oppe fra Luften i lange glimrende og lysgyldne Strenge. Funker og Gnister røg fra Kornet, og over Vejen stod en fin Dis af Vandstøv. Det regnede i Solskin, hver Draabe tindrede af Lys.

Og saadan var alle Folks Glæde. Rolige Mænd for ud af Dørene og raabte Halløj — over til Naboen og sige det! Midtvejs mødtes de og bleve staaende i Skylregnen. Børnene, som havde været trykket af de gamles Stilhed, blev ellevilde. Alt kunde blive godt endnu. Mændene gav hinanden Haandslag, nogle skjulte sig og græd eller takkede Gud. De behøvede ikke at skjule sig, alle var stiltiende enige om at give hinanden Lov til Udbrud og glemme det siden.

Poul Sørensen var ude paa sin Mark, da Regnen kom. Han blev uendelig glad, hans Korn kunde ikke have staaet sig længere. Mens Solen endnu skinnede, tvivlede han, men da Skyerne lukkede sig, og det blev blødende og varig

Grøderegn, gav han sig hen i Glæden. Han gik langsomt hjemad i Regnen, løftede Hovedet og lod det svale Vand løbe over Ansigtet og blænde Øjnene, han holdt Hænderne frem og lod det plaske paa dem. Med inderlig Lyst lod han sig gennembløde til Skindet.

Pouls Udmark stødte op til Thomas Spanggaards, og idet Poul gik hjemad, mødte han sin Fjende. Thomas kom langs sin Havremark, hvor Kornet stod bøjet og drak Væden og blev grønt næsten med det samme. Da Poul saa ham, løb hans Glæde over, han satte Lid til alt og syntes, at alle Ting maatte vende sig til det bedste. Men da Poul kom nær til Spanggaardsmanden, vidste han ikke, hvad det var, han vilde — maaske havde han kun en Trang til at mødes med et Menneske og dele sit Haab. Poul blev staaende og saa paa Thomas med lyse Øjne og et Udtryk af forlegen Glæde.

Thomas drejede Hovedet om imod Poul og blev ved at gaa i samme Takt.

— Din Skidtknægt! sagde han lavt og med intens Ondskab, Tænderne blottedes, hans Øjne stak af Hadefuldhed. Saa gik han videre.

Nu først fattede Poul, at han havde villet forsone sig med Thomas — han blev rasende, det dirrede i ham. Han stod lidt i Regnen og saa efter Thomas's brede Ryg, der langsomt fjernede sig, saa gik han hjemad. Et Stykke oppe paa Bakken brast han i Graad og dinglede af Sted med kroget Ryg.

— Om Høsten faldt Dommen i Erstatningssagen. Poul tabte og maatte gaa fra Gaarden. Ingen kunde hjælpe ham, han gav tabt.

For ikke ligefrem at faa Familien paa Sognet sørgede Beboerne for at skaffe Poul et Hussted med lidt Jord. Det var

meget smaat, Poul fik gaa paa Arbejde. Men Græmmelsen knækkede ham, han var sengeliggende det meste af Tiden.

De ældste af Børnene tjente, men der var fem Munde at mætte hjemme, og Jørgine ventede sig igen. Det timedes hende, Hans Nielsens Datter, at hun maatte gaa ud med en Spand og bede Gaardmændskonerne om Mælk.

Hun blev fra Thomas Spanggaards — i Førstningen. Men da det hændte, at hun ikke fik noget andre Steder, kom hun en Gang til Spanggaarden. Siden var hun der tit i Bekneb, hun vidste, at Thomas ikke nægtede sig at give hende. De Skænd og Formaninger, hun med det samme fik, tav hun til.

Thomas bød hende Penge en Dag, da der var fremmede i Stuen, dem tog Jørgine imod og var glad for. Thomas havde kun budt hende dem i den Tro, at hun vilde sige nej, men da han nu kom af med dem, bebrejdede han hende i stærke Udtryk hendes Frugtbarhed. Naar de var saa knasfattige, skulde hun vel gerne kunne styre sig. Skønt — henvendte han sig til sine Gæster — Fattigfolk havde jo ikke anden Fornøjelse . . .

— Det blev grumme smaat med Pouls, og omsider gik de paa Sognet. Thomas havde ikke glemt dem, og da Poul døde fra ham, lagde han sig efter hans Børn, tyvtede en af Sønnerne og satte ondt for de andre. Han udrettede dog ikke meget med det, fordi han var forhadt mellem Folk. Thomas levede i Ufred med de fleste, han førte Processer med mere end een Mand. Thomas var ikke bange for at gaa lige ind i en Gaard og overfuse Manden med Skældsord, han sagde Hvermand grove Ubehageligheder stik i Synet. Hans Kone og Børn havde det heller ikke bedre end godt.

Imidlertid sad Thomas i stor Velstand, han handlede med Kreaturer og snød Folk, saa Vandet trillede af dem. Det

var ham en smal Bedrift at narre en Husmand til en Ko, som der siden viste sig at være skæbnesvangre Fejler ved, og det var bekendt, at han havde snydt sin Fader for Aftægten, saa at den gamle Mand maatte ty til hos sin Svigersøn og dø hos ham.

Men det begav sig ogsaa underligt med Thomas Spanggaard, inden Enden tog, Folk fik ham til at grine ad.

Thomas havde hostet en Tid, han gik en Vinter og kom til at se ringe ud. Konen fik listet saa længe ved ham, at han tog til Doktor.

— Ja I Bønder! sagde Doktor Eriksen, da han havde undersøgt Thomas, I gaar saa længe mellem jeres Køer, at I faar Tuberkler hveranden. De har Lungerne pakfulde, De kan gaa hjem og lægge Dem!

Thomas sagde ikke stort, han tog hjem igen og brugte Medicinerne, der kom ikke et Ord af ham længe. Men Hosten blev værre, den svære Mand var allerede hulet godt ud. Han kom til Lægen igen og lod sig grundigt undersøge.

— Hvor længe kan jeg leve? spurgte han derefter barsk og saa Lægen i Ansigtet.

— De kan leve et Aar, men hvis De vil leve fornuftig, maaske to.

— Ja hvad er fornuftig? spurgte Thomas og lo haanligt.

— Saa skal De holde Dem i Ro — frem for alt ingen Forkølelser . . .

— Ja saa kan det være det samme, sagde Thomas og tog til Huen. Han kom hjem og var som en Tordensky. Thomas havde altid før været en ordentlig Mand med sig selv, men Dagen efter at han havde været hos Lægen, kørte han til Kroen — han havde allerede ondt for at gaa — og kom døddrukken hjem. Det indfaldne Ansigt var ligfarvet, da de bar ham ind. Der stod slig Respekt om Manden, at de hand-

lede med ham i største Ærbødighed, skønt han var bevidstløs.

Thomas Spanggaard slog sig løs herefter, saa det spurgtes, han drak og turede i et væk. Og han spiste, han fraadsede gudsforgaaent. Nogle andre Prangere bistod ham i hans Levned, de holdt kostbare Orgier, hvor der blev drukket Vin og spist alenlange Mørbradsstege.

Thomas forandrede sig, hans Fremfusenhed fik et Stænk af Humor, han sang og slog Kortene i Bordet.

— De siger, jeg kan ikke leve, men jeg skal vise jer, jeg kan leve. — Trumf igen! Jeg spiser min egen Begravelsesmad, skal I forstaa — Klør Konge, hvad vil I gøre ved ham?! Det gaar ikke saadan til — Klør Dame, stik hende!...

De andre Kroppe lo, saa de var ved at omkomme. Til den lyse Dag aad og drak de som Kykloper, og Thomas — han var aldeles desperat — betalte.

Men da han havde soldet et Aar, levede han endnu, han var bleven lasket og rødskjoldet, og Kræfterne var kommen igen.

—Lad mig se paa Dem! sagde Doktor Eriksen med Undren. Hvordan kan det gaa til, De lever jo, som De var forrykt. Og Doktoren undersøgte ham.

Det viste sig, at Thomas Spanggaard var frisk som en Okse, han var virkelig kommen sig aldeles.

— De er en radikal Mand, sagde Doktor Eriksen. Men nu skal jeg sige Dem en Ting, Thomas Spanggaard. De har gjort Kuren lige saa gal som Soten — inden et Aar styrter De af Delirium tremens.

Thomas opslog et Grin og kørte bort, han var ikke gal at drikke sig fordærvet. Han holdt ogsaa igen en Tid, hvorvel det kneb at komme ud af Festvanen.

Men det kom til at gaa saa løjerligt alligevel, Thomas var for langt henne. Der gik et Aars Tid, og Thomas var jævnlig svirende.

En Dag kom han ud fra Sovekamret. Han var i Blusearmer, Vesten spændte over den store Vom. Paa hans Ansigt kunde det ses, at han var i tvivlraadig Ophidselse — Øjnene havde ikke det haarde Udtryk.

— Herregud, Tammes! . . . raabte Konen og stirrede paa ham.

Thomas sagde ingen Ting, lidt efter gik Angestudtrykket af ham, han gik ud i Gangen, tog et Seletøj og slængte det ud paa Brostenene.

— Spænd for! raabte han vredt til Karlen.

Thomas kørte i By og kom fuld hjem.

Et Par Dage efter var Thomas til Gilde med sine Svirevenner igen. Han holdt Maade og blev ikke mere end godt anløben. Paa Hjemturen blev han helt ædru; han sad forbitret i Vognen og knugede Haanden om Tømmen.

Just som han rejste Hovedet, saa han en Mand i Volstrup — Byen laa halvanden Mil borte — en uhyre stor Mand, der bøjede sig og gav sig til at rulle Landskabet op ligesom et Tæppe. Han hjalp til med Fødderne, rullede Markerne vel sammen med Huse, Gaarde og Træer indeni. Bagved ham blev der en graa Flade.

Da han havde rullet lidt, gik han et Par Mil længere hen og begyndte at rulle Landet sammen der. Solen skinnede paa hans sorte Uldhoved.

Thomas saa lidt paa denne Forestilling, saa smilede han vantro:

— Hold nu bi! sagde han lavt og halvt leende. Men i det samme var Manden væk.

Thomas sad lidt, det lysnede i hans Ansigt, han fortrak

Munden heftigt og slog løs paa Hestene. Medens det gik hjemad i skarp Fart, var Thomas meget urolig, hans grove Hænder rystede.

Da han kørte ned ad Bakken til Spanggaarden, og det stærke Lufttryk kom mod hans Ansigt, saa han pludselig, at noget mørkt som et Sjal flagrede op et Stykke fremme paa Vejen og kom imod ham.

Det naaede ham i et Nu og fløj ham lige i Snuden, det slog som en Staalstang mod en Sten — saa syngende skarpt, at hans Hoved sprang som et Æg . . .

Thomas Spanggaard faldt baglængs over i Vognen, Hestene kom løbende ind i Gaarden af sig selv. De søgte hen til Vandtruget, og da Karlen løb til, saa han, at Thomas laa paa Bunden af Vognen.

Thomas Spanggaard havde Delirium, Folk grinte og sagde, at den skydes ej, som hænges skal.

Men Thomas kom paa Benene endnu en Gang. Saalænge Anfaldet stod paa, maatte der seks Mand til at holde ham, han var ikke let at tage Pippet af.

Da han kom sig, var han en Tid meget stille og omgængelig. Han stred for at lade være, han mistede sin Appetit og blev slunken ved at afholde sig. Men da det en Dag brast for ham, gik han vildt nedad. Han rasede som en olm Stud, der smadrer Vognen, bryder lukt gennem et spaantækt Tørvehus og til sidst bliver stikkende lemlæstet i en stor, tæt Hyldebusk, som man maa fælde for at faa Kødet.

Thomas ødte en Mængde Penge; den sidste Dag han var paa Fode, smed han 1200 Kroner hen, det var en skammelig Kommen-til. Han havde været i Salling med en Hingst og havde faaet Pengene. Paa Hjemturen blev han taabelig i Færgen.

— Lad mig komme til at ro! forlangte han pludselig med fordrejede Øjne og ravede over Tofterne. Da var Klokken ti om Formiddagen.

— Nej! sagde Laust, den ene af Færgekarlene, det kan der ikke gives Lov til.

Thomas skrævede over den sidste Tofte og greb Laust i Struben. Laust sad under den svære Aare og kunde ikke rejse sig, men han slog sig bagover og slap fri.

— Ro du, Christen! raabte han til Kameraten foran, saa satte han over Toften og om Livet paa Thomas. Thomas slog ham i Bunden af Prammen, saa den skvulpede, men Laust var ogsaa en Negl, han tog igen, og de brødes med Voldsomhed.

Ved et Tag i Ryggen sled Thomas pludselig Lausts islandske Trøje over Hovedet paa ham og vilde med det samme vride ham over Rælingen ud i Fjorden. Men nu slap Christen Aarerne og kom til Hjælp.

Færgen drev af, der var stærk Strøm i Sundet.

De to brede Færgekarle fik deres Strid med Thomas, han skraalede og gjorde sig til, de baksede med ham i en halv Time, til de drev af Sved.

Imidlertid førtes Færgen ned forbi Fiskerlejet, hvorfra der kom Hjælp ud. Fire Mand holdt Thomas som en Gris, han fraadede for Munden og gispede tungt.

Alligevel faldt han lidt i Ro og gik skikkeligt i Land. Inde i Færgekroen krævede han Drikkevarer, og da de ikke vilde skænke for ham, rejste han sig rasende op for at gøre Ulykker. Han sad for Bordenden, og idet han sprang op, skubbede han Pladen af, den røg mod den anden Væg. Men Thomas fik saa haardt et Stød i Underlivet, at han besvimede.

Søde Gud! De hældte Eddike paa Tindingerne af ham og

fik ham til Live. Og saa snart Thomas kunde sidde op, slog han løs; inden de kunde faa Hold paa ham, bersærkede han og ryddede Stuen. Han splintrede alt derinde. Klokken var to om Eftermiddagen, da de endelig med Livsfare fik ham overmandet. Nu bandt de ham og kørte ham hjem.

Da de bar ham ind, løftede Thomas sine sammenbundne Fødder og stemmede Dørkarmen ind, saa at Kalken taagede om dem.

Han rasede til Aften, saa faldt en Døs over ham, der varede i et Par Dage. Paa det sidste fantaserede han og raabte op med ugudelig Snak.

Nu ligger han begravet paa en af de øde Kirkegaarde deroppe i Jylland, hvor den ene Gravtue ikke er synderlig forskellig fra den anden.

EN BEBOER AF JORDEN

Den vestlige Del af Himmerland er skarp og sandet Jord, som det kun lønner sig daarligt at dyrke. Men paa disse fattige Jorder bor der ogsaa Folk — der skal jo nogen til det. Beboerne af Vesterlandet er endda ikke saa ringe Folk; de maa knibe, og derfor bliver nogen af dem velstaaende.

Fra Fjorden og nogle Mil ind i Landet gaar en bred Banke med mange Høje langsad. Det ser ud, som om den er bleven spildt af en Kæmpe, idet han gik fra Fjorden med Sand og havde et Hul i Posen. Af og til, naar han har staaet stille og grubliseret, er der løbet saa meget Sand ud, at der er bleven en Høj. Der er ogsaa et Sagn paa Egnen om saadan en Kæmpe. Et andet gammelt Sagn vil vide, at to Tyre kom op at slaas ude paa Strandby Mark, og de sparkede saa meget Sand op, at Vinden fik Magt paa Stedet og siden blæste Banken ind i Landet. Det kan lyde rimeligt nok — utvivlsomt er det, at en Sandflugt har dannet Banken.

Men det var god Jord, der paa den Maade blev dækket til. Og der er Folk, der ikke kan glemme det; de ved, at den magre Sandjord, de dyrker, ligger paa Muld. Saasnart man kommer otte—ti Alen ned, f. Eks. ved Brønd-

gravning, støder man paa den sorte Muldskorpe. — Det er ikke allerbedst at leve saa at sige paa dobbelt Bund — med Bevidstheden om, at Vilkaarene kunde været bedre, men at Muligheden derfor ligger begravet lige under ens Fødder. — —

Den Jord, ingenting andet vil gro i, nøjes Lyngen med. Det meste af Vesterlandet ligger hen som Hede.

Her midt paa Linderup Hede boede Vogn, Hede-Vogn, som de kaldte ham.

Oprindeligt havde han hørt til længere nord paa — ad Bjørnsholm til — han var kommen til Egnen med henved et Tusind Kroner, som han i sin Ungdom havde tjent sammen ved Karlearbejde. For disse Penge havde Vogn købt en stor Strækning Hede — et bart og saa godt som værdiløst Areal.

Folk spurgte ham sidenhen, hvorfor han havde gjort det — da der var gaaet en Aarrække, og Vogn ikke havde bestilt saa meget som et Spadestik ved sin Hede. — Jo Vogn vilde eje Jord. Og hvor skulde han ellers forvare sine Penge? I Sparekassen, mente Folk. Den kunde gaa fallit. I Landmandsbanken da (det højtideligste Sted, man vidste). Den kunde brænde. — Forresten havde Vogn flere Teorier om den Sag ogsaa; men naar han begyndte at udvikle dem, kunde Folk ikke følge ham. I Hovedsagen gik de vistnok ud paa, at Jord var det eneste, man kunde eje.

— Lige midt paa Hedestykket havde Vogn sit Hus. Det var ikke nemt at faa Øje paa. Et Par Rafter, der stod midt i Lyngen, kunde dog ingen ane betød noget. Men her boede Vogn, han havde gravet sig en Hule lige ned i Jorden. Ovenover havde han lagt et Par Lægter og tækket efter med Lyng. Selve Hulen havde han foret med Mos og Hø.

De to Rafter, der var rejst oventil Hulen, var Vogns Spise-

kammer; paa en Snor, der var spændt imellem dem, vindtørrede Vogn sin Føde. Der hang altid fuldt op af Frøer, Firben og andre Krybdyr, som dinglede i Vinden. Vogn spiste dem, efterhaands som de blev tjenlige. Og alt, hvad omboende Folk havde, der var bleven muldent og fordærvet, bad Vogn om at faa. Naar Vogn spurgte, at et selvdødt Kreatur var bleven kastet ned, kom han og fik Lov til at grave det op igen. Hestehoveder, der havde ligget nogle Dage i Jorden, var han især lysten for, det var hans Yndlingsspise.

— Hvordan kan du æde saadant noget? spurgte Købmanden Vogn, en Dag han var oppe i Byen. Frøer og Skruptudser og andre Dyr, der er Edder ved — fy for Skam!

— Har du nogentid smagt dem? spurgte Vogn.

Nej det skulde Købmanden ellers ikke faa sig til.

— Ja hvad kan du saa sige om det — saa snakker du jo, sagde Vogn med den nærgaaende Kulde, der var ham egen. Købmanden blev usikker, og Vogn satte ham fast, vendte op og ned paa ham. — Det var det, alle vidste om Vogn, at han var ualmindelig til at tale. Derfor blev han ikke gjort Nar ad, som andre Særlinge ellers plejer at blive. Man havde en vis Agtelse for Vogn, der kunde sætte Hvermand til Vægs med sin Kundskab — og Gud med. Katekismen kunde han sige fra den ene Ende til den anden, han behøvede kun at trække Vejret, hvor andre vendte Bladet. Desuden kunde Vogn en Geografi — saa vidt vides gamle Ingerslevs. Læse kunde Vogn; derimod havde han ikke lært at skrive.

Det fremgaar af de spredte Anekdoter om Vogn, at han var en Filosof af den bitre Slags, man har kaldt Kynikere — Hunde, der hænger tro ved forstødte og glemte Livslove. Men han var ensidig og barsk som alle tro Hunde. — Vogn havde noget at udsætte paa alt. Men i Særdeleshed var han

stræng mod Kvindekønnet, som han fandt bestod af idel Svaghed, og som han rasede imod for ramme Alvor. Vogn var en Modstander af Familien, en haardnakket Fornægter af al Livsberettigelse. Naar der blev født et Barn paa Egnen, nedlagde Vogn Protest, skønt det var forsilde; han laa i mangeaarig Krig med en Husmandskone, der blev ved at formere sig. Hver Gang hun havde barslet, var Vogn henne og tale Donners til hende.

— Har du nu været om dig igen! sagde Vogn med raa Indædthed — skal Jeres Ko ikke ogsaa snart kælve?

Konen forsvarede sig med almindeligt menneskelige Undskyldninger, og Vogn hersede forgæves med hende i mange Aar.

— Folk var forlegent stedte, naar de blev Genstand for en Tale af Vogn. Han udlagde i Timevis, og fik man noget indvendt, da pillede Vogn det overlegent fra hinanden og drev sit Offer ud i Hjælpeløshed — hvad enten han nu beviste Urimeligheden i at bruge Penge — skidt Metal og Papir! — eller han gjorde Gud ansvarlig for Verdens totale Mislykkethed. Vogn bestred ikke Guds fulde Almagt, men han bebrejdede ham Uforstand og gik skarpt i Rette med ham som en Gud, der forføjede kortsynet og umyndigt. Og efter Vogns Mening var det ikke bleven bedre, efter at Gud havde taget sin Søn til Hjælp og sat ham ind i Tingene — hele Firmamentet havde gjort sig fortjent til Mistillid i de Aar, der var gaaet siden Begyndelsen.

— Vogn havde en underlig Stemme, den var lav og skurrende, ligesom jordslaaet, den lød ud fra et studs, snavset Skæg — ensformigt truende og sønderdelende som en Profets. Desuden var Vogns Sprog forskelligt fra andres; det kom af, at han levede saa meget alene og lavede sig sine Ord selv. Det, at han kunde Geografi, bidrog ogsaa til hans Sprog. —

Der kunde gaa halve Aar hen, uden at man saa noget til Vogn.

Man fortalte, at Vogn skulde være kommen fra et Hjem, hvor Fattigdom og Sult havde levet sammen med Afmagt og Nødtørft. Forældrene kunde knap bjærge Føden til sig selv, men imidlertid blev de ved at faa Børn. Det ene Væsen efter det andet blev bragt frem til Nød og Usselhed. — I denne Rotterede var Vogn vokset op, og Sulten havde lært ham det hadefulde Nej og den knoklede Livsvrede, der siden gjorde ham til Eneboer. —

Undertiden kom Vogn op til Byen. Man saa ham stavre afsted med to armtykke Stager — de samme, der stod ved hans Hus, naar han var hjemme. De gjorde altsaa Tjeneste som Tørrestativ og Vandringsstave og som Nøgler til Huset ogsaa paa en Maade. Vogn gik med en i hver Haand; de to krogede og afbarkede Pilegrene var dobbelt saa høje som han selv. Oppe i Enderne var de omvundne med Klude, hvad det nu skulde betyde. — Vogn kom til Byen for at hente Brød. Det vil sige, hvis der var et forkullet og ødelagt et at faa uden Betaling.

Børnene i Byen vidste gennem Overlevering, at de burde flokkes om Vogn og spørge ham, hvad hans Kæppe hed. Han svarede altid villigt — med noget der lignede et privat Smil — det er min Fader, og det er min Moder.

Saa sang Børnene:

— Vogn, naar skal du giftes, Vogn?

Børnene vidste ikke, hvorfor det kunde være Morskab at spørge Vogn om det. — Folkevittigheden havde gennem Aars Udvælgelse bestemt sig for denne ene Naal.

Vogn svarede aldrig paa Spørgsmaalet — han gik lige frem med sine forfærdelige Kæppe stagende skiftevis paa hver Side, som om han maalte Vejen ud i Favne. Af og til

saa han ned med sine indgroede Øjne, der havde et fremmed, vildsvineagtigt Blik. Og mens han vandrede, bevægede det børstede Mundskæg sig — Vogn gik og tyggede Drøv. Vogn tyggede altid, naar man saa ham, og hans Mund var bestandig smudsig og skummende, Maaske havde Vogn fundet en Rod, der indbød til Spise eller en Skælbasse. Eller det var en død Markmus, han fedtede sine Gummer med. —

Vogn levede i sit Hul en tredive—fyrretyve Aar — under Jordens Overflade midt paa en arm og gavnløs Hede. Om Vinteren, naar Sneen føg, mødte den dog Modstand, hvor der var Gaarde og Huse, og lagde sig til Ro op ad Murene eller bag ved Havedigerne. Men Vogns Hus peb den lige over — ikke en Gang den vilde Sne vidste af nogen Vogn at sige. — Naar Vogn var borte, tænkte ingen paa ham. Hvem forestiller sig Muldvarpen, naar den er krøbet ned i sit Bo. — Ingen havde nogensinde været i Vogns Hule og set den. Men al den Tid Vogn var glemt, sad han dernede under Jorden. — Ensom og saa godt som død sad han der paa Bagbenene imod alt, hvad alle var bleven enige om, imod enhver Tilfældighed, der var bleven Lov — enhver Form, Livet i sin flydende Villighed var løbet ned i og størknet til Sten i. Vogn levede sit Liv som et stædigt Barn, der endogsaa vægrer sig ved at tage imod Grovbrød, siden Hvedekagen er gaaet dets Næse forbi.

Nogle Maaneder før Vogn døde, kom han en Dag til Skolelæreren — han traadte ind i Stuen med alle Tegn paa store Tings Nærhed — han saa ud, som havde han efter livslang Prøvelse taget en skæbnesvanger Beslutning.

— Om Skolelæreren vilde give ham Papir og Skrivesager?

Ja hvad Vogn skulde bruge det til?

Skrive en Bog vilde Vogn — gøre Alvor af at omdigte

Verden. Den trængte til det. Tekst og Tone svarede ikke til hinanden. Velstand og Armod var ulige smurt paa — somme led ondt til Overflod, og andre forkom af Fedme. Hele Verden var kun en Opskrift over Indholdet — selve Bogen var endnu ikke skreven. Men nu vilde Vogn gøre det og forbarme sig over Jorden — det skulde blive en Bog, ingen havde set Mage til.

Skolelæreren føjede ham og gav ham noget Papir. Men Vogn hævede Hænderne og rystede befrygtende paa Hovedet — for lidt, meget for lidt! Bogen vilde blive ualmindelig stor.

Saa gav Degnen ham saa meget, at han var tilfreds.

— Men du kan jo ikke skrive, Vogn! kom han i Tanker om.

Nej det kunde Vogn ikke. Men det havde ingenting at sige.

Vogn gik med Papiret ind mod Brystet i begge Hænder. — Han tyggede ikke paa noget den Dag, kunde Degnen fortælle.

Men Bogen blev desværre ikke skrevet, den kunde ellers nok bleven god.

Vogn døde en Søndagformiddag i August Maaned. Ikke i sin Hule men langt borte fra den.

Ole og Jordemodermanden laa tilligemed nogle Drenge nede ved Kjeldby Sø og bødede et Garn, hvormed de agtede at trække efter Gedderne. De saa Vogn komme stagende henne paa Vejen i Solskinnet med sine latterlige Rafter, men de var for optagne til at give sig af med ham.

— Der gik han omkuld! sagde Ole pludselig og rejste Hovedet.

Da de kom derhen, laa Vogn paa Ryggen, han aandede besværligt og blæste hver Gang Fraade ud af Munden. —

Jørgen Nielsen og hans Kone var ogsaa kommen til. Hun snusede over Vogn —

— Han er svirende! Lugt! det taager af Brændevin fra ham.

Men da saa den døende op paa Jørgen Nielsens Kone og holdt hende fast med Blikket.

— Nej, sagde han rustent og ligesom i dyb Søvnighed, den var til Søren Poulsen, den gik i Stykker, da jeg faldt...

Da de lettede ham op, saa de ogsaa, at han laa over Skaarene af en Flaske. De bar ham ind i Jørgen Nielsens Køreport og lagde ham i en Bunke Kartoffeltoppe.

Det oplystes imidlertid, at Vogn havde været inde i en Gaard i Byen, og der havde Konen beværtet ham og stegt Flæsk til ham. Men da hun vilde helde Lagen af Panden, protesterede Vogn. Den var for god at spilde, den maatte hun lade ham faa. Og Vogn havde drukket Lagen til sidste Draabe — der var nok til at slaa et Par Svin ihjel. Konen tænkte jo, at Vogn kunde taale Lagen, siden han forlangte den. Og Vogn, der var uvant med tillavet Mad, kunde ikke skelne mellem godt og ondt. — Han havde gaaet en halv Times Tid med denne Saltild i sig, før den brændte igennem ham. —

Vogn laa stille paa sin Ryg, og de grove Kartoffelstængler sluttede sig uføjeligt om hans sørgelige Hoved. Vogn laa med en mørk Jordfarve om sig — han skulde ikke dø i hvide Omgivelser, som Folk plejer. Øjnene saa ligefrem, de udtrykte ingenting. De stride Børster om Munden saa allerede ud som døde Haar — som en udtværet Pensel, der har været brugt til al Slags.

Drengene stod omkring Vogn og mærkede den syrlige, sære Aande fra Kartoffeltoppene og sæa Manden synke dybere og dybere ned i det umagelige Leje — indtil det var,

som om han sad op. Munden lukkede sig. Vogns muldsorte Hænder laa halvt aabne paa hans Bryst — indvendigt saa de ud som forkullede . . . som havde Vogn grebet om Jordens Akse og faaet svedne Haandflader. Men nu udtrykte disse to Forlemmer endelig og uigenkaldelig Afmagt. Drengene blev staaende, sky og forsigtige, til de følte, at Vogn ikke levede længere.

Da kaldte de paa Jørgen Nielsens Kone. Hun kom til og klynkede barmhjærtigt og tørrede Haanden i Forklædet. Saa skød hun med to højtideligt udspilede Fingre Vogns Øjenlaag ned over de brustne Blik.

MORTENS JULEAFTEN

Det mørknede i Ingvar Hansens Gaard, skønt Klokken ikke kunde være stort mere end fire. Pigen gik med et uldent Tørklæde over Hovedet og bar Vand ind.

Husmanden kom frem fra Tærskeloen, han stod i Døren og pillede Avner af sine Bindeærmer, hvorefter han tog Yderfrakken paa og gik tværs over Gaarden hen mod Indhuset.

— Du kunde gerne hjælpe mig at bære Vand ind, Morten, sagde Pigen og tittede ud af det store Klæde.

— Det kunde jeg sagtens, svarede Morten og smilede ad Spøgen, han gik ind i Gangen, bankede Træskoene af og lettede Klinken til Stuen.

Der var varmt som i en Badstue, Stuens Lugt var af Velstand; der var bleven spist god Mad derinde gennem Aarene. Konen stod ved Bordet og rørte Æbleskivedejg.

— Det er Morten, sagde hun ind ad Sovekammerdøren. Ingvar Hansen kom frem i Bluseærmer og med store Sivsko paa.

— Vilde du noget, Morten? spurgte han og satte sig gabende op for Bordenden. Ja nu var Morten da færdig for i Dag — saa og saa mange Traver.

Han havde ellers tænkt . . .

Ingvar Hansen røg paa Piben og ventede.

Morten mente at bede om, hvad han havde tilgode.

— Vi plejer jo at regne sammen hver Ugedag, sagde Ingvar Hansen.

— Naa ja, det gjorde de jo ogsaa, det var rigtigt. Ja saa . . .

— Men du kan godt faa din Betaling for de fire Dage, sagde Ingvar, det skal der ikke være noget i Vejen for. Ingvar gik ind i Sovekamret og smækkede med en Nøgle derinde.

— Ja for jeg havde tænkt at skulde til Byen, sagde Morten højt og befriet — efter Apotekersager.

Ingvar kom tilbage og begyndte at tælle op paa Bordet.

— Se værsgo, sagde han. Der kommer til at mangle en Øre, men jeg har kun en Tøøre, kan du bytte den?

Det kunde Morten ikke, han tav og talte Pengene til sig.

— Kan du ikke bytte den? ja saa kan du have en Øre tilgode.

Aa — Morten lo — det kunde skam være det samme.

— Da vil jeg ikke tage Ører af dig, sagde Ingvar noget bus og skød Tøøren frem. Saa kan du skylde mig en.

Morten blev ked af det, han tav og stod med Huen —

— Ja, men naar du skal til Byen, sagde Ingvar, saa kan du gaa ind til Købmand Møller og tage noget med for mig. De véd Besked. Naar du skal Vejen.

— Det skal jeg nok, sagde Morten lettet, jo det skal jeg nok. Købmand Møller — jo.

Det havde ikke været Mortens Mening at gaa til Byen den Aften, men saa bestemte han sig dertil. Han stod lidt og lod Øjnene løbe rundt.

— Nu vil jeg sige Glædelig Jul!

— Glædelig Jul, Morten, sagde Konen.

Saa satte Morten Huen paa og kom afsted.

Tooren var bleven liggende paaa Bordet, Ingvar tog den og lagde den ind i Pengeskabet.

Morten skulde først hjem og have sagt fra. Klokken blev fem, inden han kom af Sted til Købstaden. Der var to Mil dertil, Morten kunde være tilbage henad ti, naar han skyndte sig.

Det var temmelig mørkt, men Sneen lyste; Morten kom op til Landevejen og gik stærkt til, han havde Vinden paa Ryggen. Klokken var syv, da han naaede Byen; det var begyndt at sne saa smaat.

Morten besørgede sine Smaaærinder, han var paa Apoteket, og han var inde og købe et Fjerdingspund Kaffe, Sukker og andet Pilleri. Han købte ogsaa for ti Øre Brystsukker — det var til Tøsen, forklarede han. Saa gik han hen efter de Sager til Ingvar Hansen. Købmand Møller skulde lige til at lukke, da Morten kom.

Handelsbetjenten stablede Sagerne paa Disken, der var flere store Pakker — alt i alt en halv Snes Pund. Morten tog i Sejlgarnet og løftede paa dem, det gik an.

— Men hvad siger De saa til denne her? sagde Betjenten og slog en stor sammenrullet Zinkplade op paa Disken.

Morten saa bestyrtet paa den og lettede den op, den vejede sine halvanden Lispund. Han saa' sig om.

— Skulde der ikke være en gammel Strikke, jeg kunde faa? Morten begyndte at fordele Pakkerne paa sig.

— Jo. Handelsbetjenten bandt en tyk Strikke om Zinkrullen og hjalp Morten den paa Nakken. Betjenten havde travlt med at faa ham af Sted, og da Morten gik ud ad Døren, stod han parat med Jærnstangen for at spærre Døren, inden der kom flere.

Morten var godt belæsset, da han kom ud. Først da han var ovenfor Byen paa den fri Landevej, mærkede han ret, hvor strid en Nordenvind, han havde lige imod sig. Og det sneede med den. Det kunde nok blive en streng Tur med saa meget at bære.

Morten gik rask til; den sviende kolde Blæst trykkede imod ham og peb med fin Frostsne mod hans Øjne og forbi Ørene. Vinden tudede rigtig i begge Ender af den store Zinkrulle. Det var hæsligt, saa tung den var. Morten stansede og flyttede den over paa den anden Skulder. Han gik igen kraftigt til men kunde godt mærke, at han havde gaaet Henvejen, han var stiv i Benene.

Imidlertid holdt Snefaldet op, det lysnede, og Vinden blev klar, men den tog til i Stivhed. Det blev Rendfog, den nyfaldne, fine Sne føg langs Grøfterne og ilede over den nøgne Landevej. Ude paa de øde Brakmarker spillede lange Snestrimer med Vinden, lette Slør fejede afsted, bag hver lille Knold lagde Sneen sig i Ly.

Morten gik til, Vinden gjorde stærk Modstand, han maatte bøje sig forover og tage hvert Skridt fra den. Frosten skar i hans Ansigt, den tog især paa Næse og Øren. Morten stansede og lagde sine Pakker fra sig paa Vejen, mens han søgte at faa Smærten af Ørene ved at gnide dem. Saa gik han videre. Snoren, hvori han bar Zinkrullen, skar i Skulderen; han havde skiftet saa tidt, at de var lige ømme begge to.

Vejen gik en sjælden Gang forbi et Hus, men for det meste laa den aldeles bar over Landet, renfejet af Blæsten og haard som et Gulv. Et og andet Sted lagde Sneen sig paa Vejen i Pletter, der var aflange efter Vindretningen. Ingen Lyd hørtes i den skarpe Vinternat uden Sneens fine Hvislen hen over Markerne, en Lyd som meningsløs Hvisken, Snestøvets øde Vise og Vindens tyste Berøring af et vissent

Straa, der ragede stridt op af Sneen. Himlen var høj og klar i Nord, Skyerne skiltes derfra, det blev stjerneklart. Karlsvognen stod som en Brosche af syv sitrende Stene, nogle andre Stjerner tindrede blaaligt i den klare Nat. Synskresen laa lavt nede, den kom ilende frem med Vinden bestandig, bølgende løse Sneslør slæbte sig viftende og spillede langs Grøfterne. I Læ af Overkøringerne dannede Vinden en Hvirvel og et tomt Sted, hvor Sneen lagde sig, Driven begyndte at hule sig over sig selv. Hvor der var Brinker eller Diger taagede Sneen ud med den Fart, den havde, og dryssede i fine Lag over Driven nedenunder. Vinden legede i den døde Kulde, Vinden fejede og smøg sig over det forladte Land.

Da Morten var kommen Halvvejen, blev han dødelig mat. Vinden sparede ikke, han maatte blive ved at presse sig frem imod den, og Pakkerne blev tunge. Især den Zinkrulle — Morten bar den under Armen en Tid for at hvile, han bar den foran sig paa begge Arme som et Svøbelsesbarn, og tilsidst læssede han den igen paa sine ømme Skuldre. Men det var snart lige meget nu, hvordan han stillede sig, det værkede endda i Lemmerne. Morten satte Benene frem og bøjede sig, Vinden blæste Benklæderne ind imod hans knokkelmagre Ben. Han syntes, at den ene Træsko blev saa lav under Hælen — skulde han have tabt Beslaget? Morten stansede og tog Træskoen af, stod paa et Ben med Hosefoden hængende i Luften. Jo han havde tabt Hælringen — det var slemt; Træet slides snart op paa den haarde Vej. Morten læssede Pakkerne paa sig igen og vendte sig mod Vinden. Han snusede Kulden op i sin hede Næse og glippede med Øjnene, de vare gruelig pinte af Vejret, skønt han lukkede dem næsten i.

Morten skiftede igen Zinkrullen, han bar den nu til en Forandring helt nede paa Lænden. Han havde tre Fjerding-

vej tilbage, det var et langt, bart Stykke Vej. Fjernt ude til begge Sider skimtedes enkelte røde Lys, de holdt Juleaften alle Steder nu.

Morten kunde ikke holde Varmen, han svedte Koldsved, hans Ben var hudløse hist og her og iskolde. Han maatte vel skynde sig, men det kunde maaske ogsaa være det samme, kan hænde det var lige meget. Han dinglede afsted og bar igen Zinkrullen foran sig i begge Arme. Af og til hvilede Morten ved at staa stille, han lagde ikke Byrderne fra sig, fordi der var Møje ved at tage dem op igen.

Saa lang en Nat det var, saa evig en Vandren mod den ædende Vind, den stumme Vind, og Kulden gik gennem Klæderne og krøb paa det nøgne Bryst. Morten huskede nogle Gange, han havde haft det godt og sovet i Varme, det skulde ikke times ham mere, han skulde aldrig mere faa Lov at sove, saa søvnig han var, saa søvnig . . .

Sneen føg som hvide Lin, det fine Støv rislede over Vejen, det saa' ud, som om den strømmede bort i hvide Striber.

— — —

Da Morten øjnede Lysene i Byen, stod han stille og duvede i Blæsten. Han tænkte sig om og syntes, at han havde været ligesom »henne«. — Uden at vide det havde han nok været ved at synke og glide ud . . . Tomheden havde haft sine Arme om ham og hvisket ham i Ørene om det gode ved Hvilen, det velsignede . . .

Morten blev bange og gik til med sine sidste Kræfter. Sveden brød ud paa hans klamme Krop.

Den sidste Fjerdingvej gik Morten med smaa stive Skridt næsten uden at bøje Knæene, han holdt sig bukket helt forover og bar Zinkrullen ind imod Skødet med begge Arme. Han kunde ikke lade være at aande lydeligt. —

— Klokken var over elleve hos Ingvar Hansens, da no-

gen kom i Gangen og famlede ved Klinken. Det var Morten. Folkene sad oppe endnu og spillede om Pebernødder.

Morten løste Pakkerne af sig og lagde dem paa Bordet. Til sidst satte han Zinkrullen frem og saa' op:

— Og saa var det den der.

— Den! sagde Ingvar Hansen, den er ikke til mig.

— Jo den er, sagde Morten, som om han vilde haabe, den var til Ingvar, han saa' sig om med Forundring.

— Nej, det er nok en Misforstaaelse, den kender jeg ikke noget til, der maa Købmand Møller have taget fejl.

Morten saa' ned med et Udtryk, der fik dem til at le allesammen.

— Det har været en streng Tur for dig, sagde Ingvar, dine Øren har faaet Kuld.

Ja, Morten havde gule Vabler paa Ørene.

Juledagen over blev Morten liggende i Sengen hjemme af Træthed. Men ellers tog han ingen Skade.

INDHOLD.

	Side.
Oktobernat	1
Tre og tredive Aar	11
Cecil	33
Søndagmorgen	47
Lindby-Skytten	63
Elses Bryllup	77
I Mørket	87
Stille Vækst	101
Udflyttergaarden	111
Thomas i Spanggaarden	121
En Beboer af Jorden	141
Mortens Juleaften	153